

W DRODZE

ANGAŻOWANIE MŁODYCH LUDZI W EDUKACJĘ I DZIAŁANIA NA RZECZ
RÓWNOŚCI PŁCI ORAZ PRZECIWDZIAŁAJĄCE PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ

W DRODZE

ANGAŻOWANIE MŁODYCH LUDZI W EDUKACJĘ I DZIAŁANIA NA RZECZ
RÓWNOŚCI PŁCI ORAZ PRZECIWDZIAŁAJĄCE PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ

W DRODZE

ANGAŻOWANIE MŁODYCH LUDZI W EDUKACJĘ I DZIAŁANIA NA RZECZ RÓWNOŚCI PŁCI
ORAZ PRZECIWDZIAŁAJĄCE PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ

Autorzy i autorki

Tea Stanic
Aga Byrczek
Vladislav Petkov
Dariusz Grzemny

Ilustracje

Sarita Bú

Edycja polskiej wersji językowej

Dariusz Grzemny

Tłumaczenie na język polski

Daria Chmieleńska
Dariusz Grzemny

Opracowanie graficzne

Manuel Semitel
Łukasz Zygiel

Ta publikacja została opracowana
w ramach projektu New Generation – projekt nr 776474

This project was funded by
the European Union's Rights,
Equality and Citizenship Pro-
gramme (2014-2020).

TEN PODRĘCZNIK ZOSTAŁ NAPISANY
PRZEZ PRZEDSTAWICIELI I PRZEDSTAWICIELKI
Z KONSORCJUM SKŁADAJĄCEGO SIĘ Z TRZECH ORGANIZACJI
Z HISZPANII, POLSKI I BUŁGARII

CAZALLA INTERCULTURAL: <http://cazalla-intercultural.org/>

SZANSA: <https://szansa.glogow.pl/>

PRO EUROPEAN NETWORK: <https://proeuropean.net/>

Poglądy i opinie przedstawione w tej publikacji niekoniecznie
odzwierciedlają oficjalne stanowisko Komisji Europejskiej.
Komisja Europejska nie może być pociągnięta
do odpowiedzialności za jakiekolwiek wykorzystanie informacji
przedstawionych w niniejszej publikacji.

SPIS TREŚCI

ROZDZIAŁ 1 – PREZENTACJA PODRĘCZNIKA I PROJEKTU	7
Dlaczego potrzebujemy edukacji dotyczącej równości płci i ukierunkowanej na przeciwdziałanie przemocy uwarunkowanej płcią?	8
Jak korzystać z tego podręcznika?	11
O projekcie New Generation	12
ROZDZIAŁ 2 – PODSTAWOWE POJĘCIA I TERMINOLOGIA	15
Płeć kulturowo-społeczna	16
Role i normy związane z płcią	17
Orientacja seksualna	18
Równość płci	18
Seksizm	19
Mikroagresje	20
Przemoc uwarunkowana płcią	21
Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Konwencja stambulska)	22
Dlaczego ludzie dopuszczają się przemocy uwarunkowanej płcią?	23
Jakie są konsekwencje przemocy uwarunkowanej płcią?	23
Jak młodzi ludzie doświadczają nierówności płci i przemocy uwarunkowanej płcią?	25
Czym jest dobre traktowanie?	26
ROZDZIAŁ 3 – SZKOLENIE TRENERÓW I TRENEREK	29
Czym jest szkolenie trenerów i trenerek?	30
Prowadzenie działań / ćwiczeń związanych z równością płci i przeciw przemocy uwarunkowanej płcią	32
Jak przygotować szkolenie dla trenerów / trenerek zajmujących się tematyką przemocy uwarunkowanej płcią i równością płci?	32
Co robić, a czego nie robić	36
Przykład programu szkoleniowego dla trenerów / trenerek w ramach projektu New Generation w Hiszpanii	38
Narzędzia	40
KOŁA	40
WPROWADZENIE DO TEMATU PŁCI	41
IDEAŁ PIĘKNA	42
WIZERUNEK KOBIET W KULTURZE POPULARNEJ	43

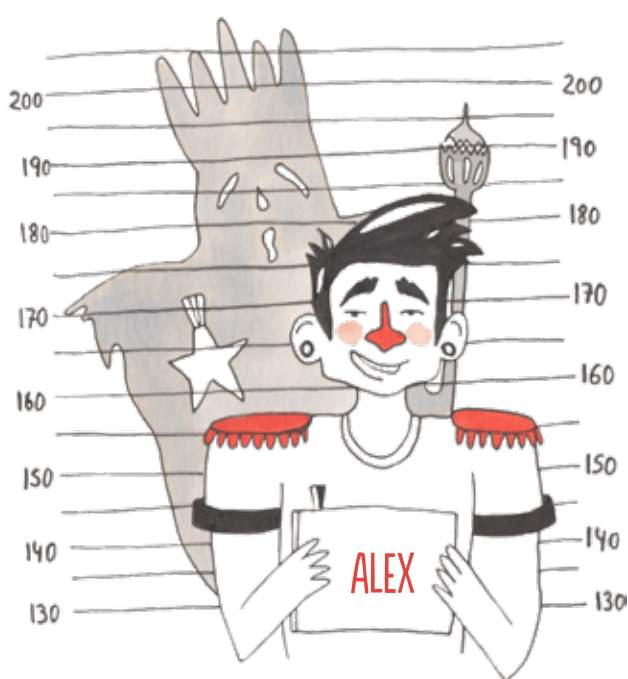
ROZDZIAŁ 4 – WARSZTATY W SZKOŁACH	45
Dlaczego w szkołach trzeba pracować na rzecz równości płci i przeciwko przemocy uwarunkowanej płcią?	46
Czym jest edukacja pozaformalna i jak można ją wykorzystać w szkołach?	46
Jak przygotować i przeprowadzić warsztaty w szkołach?	47
Co robić, a czego nie robić	50
Działania po zajęciach	52
Narzędzia	53
SPOŁECZNY MANDAT	53
GORĄCE KRZESŁA	54
WIZYTA PRZEBYSZA Z INNEJ PLANETY I OPOWIADANIE HISTORII	55
ROZDZIAŁ 5– KSZTAŁCENIE POZAFORMALNE POZA SZKOŁĄ: OBOZY DLA MŁODZIEŻY	57
Dlaczego obozy na rzecz równości płci i przeciwko przemocy uwarunkowanej płcią?	58
Jak zorganizować obóz?	60
Jak przeprowadzić ewaluację obozu?	64
Narzędzia	68
PRZEMOC CZY NIE?	68
ODEGRAJ TO: PRZEMOC UWARUNKOWANA PŁCIĄ W SZKOLE	69
WIĘZIEŃ MIŁOŚCI	70
ZDROWA MUZYKA	71
ROZDZIAŁ 6 – DZIAŁANIA I KAMPANIE PRZECIWKO PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ	73
Dlaczego działania przeciwko przemocy uwarunkowanej płcią są ważne?	74
Czym jest działanie przeciwko przemocy uwarunkowanej płcią?	74
Jak zaplanować i przeprowadzić kampanię przeciwko przemocy uwarunkowanej płcią?	76
Co robić, a czego nie robić	83
Przykład	84
ZASOBY	85

W PODRĘCZNIKU MOŻECIE PRZECZYTAĆ RÓŻNE REFLEKSJE MŁODYCH LUDZI I INNYCH OSÓB ZAANGAŻOWANYCH W DZIAŁANIA PROJEKTU NEW GENERATION, TAKIE JAK: SZKOLENIA DLA TRENERÓW I TRENEREK, WARSZTATY W SZKOŁACH, OBOZY LETNIE I LOKALNE KAMPANIE

Rozdział 1

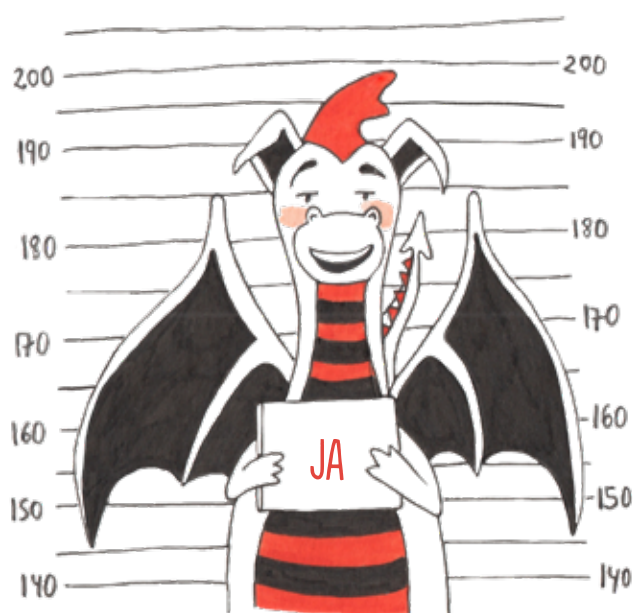

„CARPE DIEM” I „SKEJT” TO JEGO DWA ULUBIONE WYRAŻENIA. LUBI RYBY, KOTY I ŚWINIE. DOKŁADNIE W TYM PORZĄDKU.

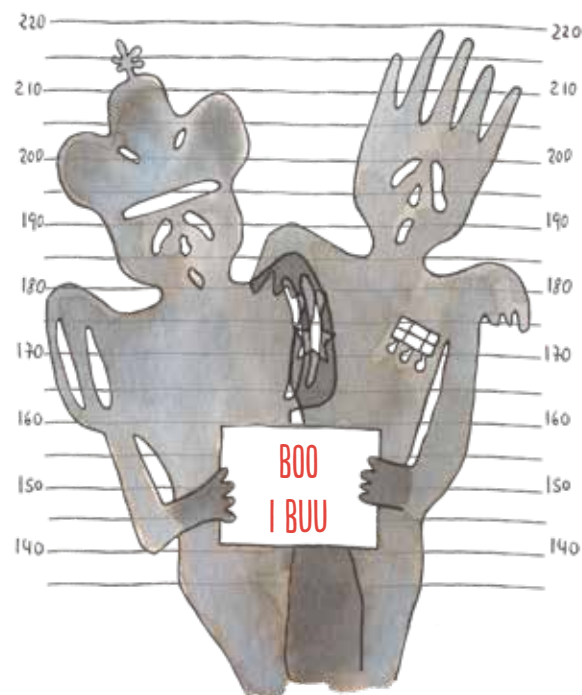

JEDNA Z NIEWIELU LUDZI, KTÓRYM PODOBAŁO SIĘ ZAKOŃCZENIE „GRY O TRON”. UWAŻA, ŻE INSTAGRAM NIE MA NIC WSPÓLNEGO Z ŻYCIEM. JEJ WYMARZONYM DOMEM BYŁBY GRZYBEK W LESIE.

PREZENTACJA PODRĘCZNIKA I PROJEKTU

UWIELBIA FLIPCHARTY. ZACZYNA KAŻDY DZIEŃ OD ĆWICZENIA ROZGRZEWAJĄCEGO. NIGDY NIE KŁADZIE SIĘ SPAĆ BEZ EWALUACJI DNIA.

MAJĄ BZIKA NA PUNKCIE KONTROLI. SĄ ZBYT OPIEKUŃCZY I MAJĄ OBSESEJĘ NA PUNKCIE ZACHOWANIA TEGO, CO TRADYCYJNE. NAWET, GDY TRZEBA W TYM CELU UŻYĆ PRZEMOCY.

rodzie czytelnicy / drogie czytelniczki,
Cieszymy się, że czytacie te słowa i mamy nadzieję, że możecie przyłączyć się do naszej wspólnej podróży po edukacji młodych ludzi na temat równości płci, mającej na celu przeciwdziałanie przemocy uwarunkowanej płcią. Niniejszy podręcznik jest wynikiem dwuletniego doświadczenia zdobytego podczas różnych działań w ramach projektu New Generation, realizowanego przez organizacje pozarządowe z Hiszpanii, Polski i Bułgarii, w którym współpracowaliśmy z ponad 1600 młodymi ludźmi, nauczycielami i osobami pracującymi z młodzieżą. W ramach projektu prowadziliśmy działania w szkołach, obozy letnie, kampanie uświadamiające i szkolenia. Było to bardzo wzmacniające, choć czasami trudne doświadczenie związane z uczeniem się i rozwojem, dlatego też czuliśmy potrzebę podzielenia się nim ze innymi osobami, organizacjami i instytucjami.

W tym podręczniku omawiamy i analizujemy podejścia, które zastosowaliśmy, przedstawiamy konkretne narzędzia, które stworzyliśmy i wykorzystaliśmy, mówimy także o tym, jak radzić sobie z różnymi sytuacjami, które możecie napotkać, i wreszcie, przedstawiamy wiele pomysłów na to, jak zwiększyć motywację młodych ludzi do działania na rzecz równości płci i przeciwdziałania przemocy uwarunkowanej płcią. Mamy nadzieję, że ten podręcznik posłuży wam jako narzędzie do rozpoczęcia pracy nad tymi tematami z młodymi ludźmi lub po prostu wzbogaci waszą pracę o nowe pomysły.

Yoko Ono i John Lennon powiedzieli kiedyś: „Sen, o którym marzysz sam, to tylko sen. Sen, o którym razem marzycie, jest rzeczywistością”. Podróż projektu New Generation rozpoczęliśmy od marzenia o tym, by świat stał się bardziej sprawiedliwy i wolny od przemocy. Im więcej ludzi przyłączy się do tej podróży, tym bardziej zbliżymy się do urzeczywistnienia tego marzenia.

DLACZEGO POTRZEBUJEMY EDUKACJI DOTYCZĄCEJ RÓWNOŚCI PŁCI I UKIERUNKOWANEJ NA PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ?

Niektórzy ludzie są mocno przekonani o tym, że edukacja dotycząca równości płci i ukierunkowana na przeciwdziałanie przemocy uwarunkowanej płcią jest potrzebna, a inni ciągle nie zauważają takiej konieczności. Są kraje, w których widoczny jest postęp w kierunku osiągnięcia równości płci, są też kraje, w których prawa kobiet i społeczności LGBTQ lub osób, które nie spełniają binarnych norm dotyczących płci, są bardzo często naruszane. Osoby te są często pozbawione bezpieczeństwa i narażone na wykluczenie. Uważamy, że edukacja w zakresie problematyki równości płci i przemocy uwarunkowanej płcią jest bardzo potrzebna i bez względu na to, gdzie na świecie się znajdujecie, jest wiele spraw, którymi należy się zająć. Oto 10 powodów, dlaczego należy się zająć tą tematyką:

1) Jedna na trzy kobiety cierpi z powodu przemocy uwarunkowanej płcią.

Według ONZ 35% kobiet^[1] na całym świecie doświadczyło przemocy fizycznej i/lub seksualnej ze strony partnera lub innej osoby (nie uwzględniając molestowania seksualnego) w pewnym momencie swojego życia. Przemoc uwarunkowana płcią jest poważnym problemem, prawdopodobnie o wiele częstszym niż nam się wydaje, i może przytrafić się nam lub naszym bliskim.

2) Jesteśmy ciągle daleko do osiągnięcia prawdziwej równości płci

Dane Banku Światowego wskazują, że istnieje 150 krajów na świecie, w których co najmniej jedno prawo traktuje kobiety i mężczyzn nierówno (np. w procesie przyznania obywatelstwa dzieciom, lub w sytuacjach, w których zeznania mają obojga płci taką samą wagę dowodową w sądzie)^[2].

Ponadto kobiety są niedostatecznie reprezentowane, zwłaszcza w procesie decyzyjnym – 23% osób w parlamentach na świecie to kobiety; są tylko 2 kraje (Rwanda i Boliwia), w których jest więcej kobiet niż mężczyzn zasiadających w parlamencie. Zgodnie z analizą National Women's Law Center z 2018 roku, w USA czarnoskóre kobiety otrzymują 61 centów na każdy 1 dolar, który zarabiają ich biali odpowiednicy płci męskiej.^[3]

“

MYŚLĘ, ŻE BYŁO IDEALNIE, ŻE BYŁO AKTYWNE, ŻE MOŻNA SIĘ BYŁO W PEŁNI ZAANGAŻOWAĆ. GDY KAŻDY Z NAS MOŻE UCZESTNICZYĆ I BYĆ CZĘŚCIĄ TAKIEGO PROCESU UCZENIA SIĘ, KAŻDY MOŻE WNIĘŚĆ TO, CO WIE I NAUCZYĆ CZEGOŚ INNYCH. POZA TYM NAJBARDZIEJ PODOBAŁO MI SIĘ TO, ŻE W TAKI SPOSÓB MOŻNA ZDOBYWAĆ WIEDZĘ.

3) Równość płci można osiągnąć poprzez wzmocnienie pozycji kobiet.

Wzmocnienie kobiet (empowerment) jest procesem zwiększania zdolności dziewcząt i kobiet do bycia równorzędnymi partnerami w różnych sferach życia, takich jak polityka, gospodarka czy edukacja. Proces ten dotyczy zwiększa udział kobiet w procesach decyzyjnych.

Kobiety potrzebują wzmocnienia, ponieważ z powodu życia w społeczeństwie zdominowanym przez mężczyzn znajdują się w nieuprzywilejowanej sytuacji. Powodami, dla których kobiety w mniejszym stopniu uczestniczą w procesach decyzyjnych i mają mniejszą władzę, są m.in. historyczne wykluczenie kobiet z procesu decyzyjnego, głęboko zakorzenione nierówności, polityka nieuwzględniająca potrzeb kobiet, dystrybucja płatnej i bezpłatnej pracy, normy i stereotypy dotyczące płci, które przedstawiają kobiety jako mniej zdolne do uczestniczenia w procesach decyzyjnych, seksizm i przemoc.

4) Mikroagresja jest wszechobecna w społeczeństwie.

Język, którego używamy często jest bardzo zmaskulinizowany. W procesie socjalizacji uczymy się ról społecznych, które są bardzo stereotypowe i stawiają mężczyzn na szczycie drabiny społecznej. Obraz kobiet w kulturze popularnej uprzedmiotawia i seksualizuje kobiety. Wszystko to ma wpływ na to, jak ludzie postrzegają świat. Uczymy się jak być chłopcem i jak być dziewczynką, nie mając świadomości, co to dokładnie oznacza i jakie ma konsekwencje dla naszego życia. Zrozumienie i zaakceptowanie negatywnego wpływu mikroagresji – czasem niezauważalnych zamierzonych lub niezamierzonych codziennych aktów agresji, które często wynikają z seksistowskiego rozumienia świata, może być jednym ze sposobów osiągnięcia równości.

5) Wielu ludzi nadal uważa, że problem ich nie dotyczy.

Świadomie lub nieświadomie konsumujemy seksistowskie treści dostarczane w telewizji, Internecie, w muzyce, reklamie i edukacji, i często je reprodukujemy (np. seksistowskie żarty). Czy tego chcemy, czy nie, jesteśmy częścią problemu i musimy być częścią rozwiązania.

6) Binarny system płci może być bardzo opresyjny.

System binarny płci mówi nam, że istnieją ścisłe zasady bycia kobietą i bycia mężczyzną. «Chłopcy nie płaczą» i «Dziewczyny powinny być delikatne i ładne». Wszelkie odstępstwa od tych ról są karane, co ma negatywny wpływ zarówno na kobiety, jak i na mężczyzn. W tym świecie nie ma miejsca dla osób interseksualnych, transseksualnych czy innych. Uczyniwszy je niewidzialnymi, wykluczamy je i komunikujemy, że ich istnienie nie jest uzasadnione.

7) Wiele oznak związków toksycznych jest nadal uważanych za normalne.

Brakuje nam świadomości, jakie są oznaki toksycznego związku, jak radzić sobie z pierwszymi objawami i jak wspierać naszych bliskich, by byli w stanie opuścić te związki. Ponadto istnieje wiele oznak, które są po prostu uważane za „normalne”, a my potrzebujemy więcej edukacji i podnoszenia świadomości w tej kwestii.

8) Nadal obwiniamy osoby doświadczające przemocy uwarunkowanej płcią (same są sobie winne).

Obwinianie osób doświadczających przemocy marginalizuje je i utrudnia im zgłoszenie nadużycia / przestępstwa. Jeśli osoba, która doświadczyła tego rodzaju przemocy, wie, że inna osoba lub społeczeństwo obwinia ją za to, co się wydarzyło, będzie czuła się mniej bezpiecznie lub komfortowo, szukając pomocy. Jest to również jeden z głównych powodów, dla których przemoc uwarunkowana płcią jest często niezgłaszana organom ścigania.

9) Normy dotyczące płci mogą dosłownie spowodować śmierć.

Raport Organizacji Narodów Zjednoczonych pokazuje, że w 2017 roku zginęło 87 000 kobiet, umyślnie zabitych przez mężczyzn. Ponad połowa z nich (58%) została zabita przez intymnych partnerów lub członków rodziny, co oznacza, że 137 kobiet na całym świecie jest zabijanych codziennie przez członka własnej rodziny. Zjawisko to nazywamy zabójstwem związanym z płcią lub zabójstwem kobiet, które stanowi najbardziej ekstremalną formę przemocy uwarunkowanej płcią.

10) Edukacja jest pierwszym krokiem, który musimy zrobić, aby osiągnąć równość płci i przeciwdziałać przemocy uwarunkowanej płcią.

Nie ma zmiany bez działania i nie ma działania bez motywacji do działania. Jednym ze sposobów motywowania i działania jest zrozumienie problemu, osobiste odniesienie się do niego i odczuwanie potrzeby zmiany. Można to osiągnąć poprzez edukację, a w szczególności poprzez edukację pozaformalną.

[1] <http://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/facts-and-figures>

[2] <https://womendeliver.org/2017/statistics-gender-inequality-will-keep-night/>

[3] <https://www.cnbc.com/2019/08/22/heres-how-the-gender-wage-gap-affects-this-minority-group.html>

PODOBAŁY MI SIĘ WARSZTATY I SYTUACJE, W KTÓRYCH JESTEŚMY W STANIE SIĘ WIELE OD SIEBIE NAWZAJEM NAUCZYĆ. JEST TO WAŻNA DLA NASZEGO ROZWOJU OSOBISTEGO.

JAK KORZYSTAĆ Z TEGO PODRĘCZNIKA?

Podręcznik ten został napisany głównie z myślą o osobach pracujących z młodzieżą: pracownikach młodzieżowych, nauczycielach, pracownikach lokalnych i krajowych organizacji pozarządowych, liderach młodzieżowych, trenerach lub wychowawcach, wolontariuszach itp. Opisuje różne podejścia edukacyjne i działania, które można przeprowadzić w różnych warunkach (np. przygotowanie jednogodzinnej sesji szkoleniowej lub zorganizowanie pięciodniowego obozu letniego dla młodzieży) i okolicznościach (np. klasa szkolna lub zorganizowane zajęć w czasie wolnym). Koncentruje się na tym, jak pracować z młodymi ludźmi takie tematy, jak równość płci i przeciwdziałanie przemocy uwarunkowanej płcią poprzez edukację w ukierunkowaną na działanie.

Pierwszy rozdział podręcznika zawiera przegląd terminologii i ram teoretycznych, które uważamy za niezbędne w naszej pracy. Opisano w nim również różne podejścia, które zastosowaliśmy w projekcie New Generation przy rozwiązywaniu problemów związanych z równością płci i przemocą uwarunkowaną płcią. Celem rozdziału jest zrozumienie podstawowych pojęć i zagadnień, które można później zastosować w praktyce poprzez różne działania.

Następne rozdziały (2-5) opisują proces przygotowania i realizacji różnych rodzajów działań. Rozdział 2 zawiera informacje o tym, jak prowadzić szkolenie dla trenerów i trenerek oraz jak przygotować zespół profesjonalistów, którzy później będą pracować z młodymi ludźmi. Rozdziały 3, 4 i 5 opisują działania skierowane do młodych ludzi: zajęcia szkolne, obozy letnie oraz kampanie i działania uświadamiające. W każdym rozdziale znajdziecie informacje o tym, jakie korzyści płyną z każdego działania, w jaki sposób przeprowadziliśmy te działania w ramach projektu New Generation oraz kilka praktycznych wskazówek do pracy. Zapoznajcie się także z konkretnymi narzędziami edukacyjnymi, które zostały przetestowane oraz przykładami konkretnych działań stworzonych i wdrożonych z młodzieżą.

Polecamy dostosowanie działań do własnych potrzeb (doświadczenie, kompetencje, styl uprowadzenia działań), wybierając te, które najlepiej pasują do celów i kontekstu, w którym pracujecie. Wybierajcie różne rodzaje działań, biorąc pod uwagę różne style uczenia się uczestników / uczestniczek – jest to zawsze korzystne i wnosi wartość dodaną. Każdy rozdział poprowadzi was w tej drodze, proponując konkretne kroki, wskazówki i zalecenia dotyczące sposobu wykonywania działań, od przygotowania do ewaluacji i działań następnych.

Na koniec, chcielibyśmy życzyć wam powodzenia. Mamy nadzieję, że będzie to dla was podróż, podczas której wiele się nauczycie.

O PROJEKCIE NEW GENDERATION

New Generation to dwuletni projekt koordynowany przez Cazalla Intercultural (Hiszpania) wraz z partnerami z Polski (Stowarzyszenie dla Dzieci i Młodzieży SZANSA) i Bułgarii (ProEuropean Network), współfinansowany przez Program Unii Europejskiej „Prawa, Równości i Obywatelstwo (2014-2020)”.

Celem tego projektu było zapobieganie i przeciwdziałanie przemocy uwarunkowanej płcią wśród młodych ludzi, poprzez wspólne uczenie się i działanie na rzecz równości płci i przeciwko przemocy uwarunkowanej płcią.

Szczegółowe cele projektu:

- ☑ oferowanie nowych metodologii i możliwości szkoleniowych dla specjalistów pracujących z młodymi ludźmi w ramach edukacji formalnej i pozaformalnej w zakresie problematyki związanej z równością płci i mającej na celu przeciwdziałanie przemocy uwarunkowanej płcią;
- ☑ zaangażowanie co najmniej 900 młodych ludzi w procesy uczenia się, promowanie rozumienia problematyki związanej z równością płci i przemocą uwarunkowaną płcią, krytyczne myślenie na temat płci i zwiększanie ogólnej wrażliwości na kwestie związane z płcią;
- ☑ przeprowadzenie kampanii uświadamiających dla młodzieży szkolnej i społeczności lokalnych na tematy związane z równością płci i przemocą uwarunkowaną płcią;
- ☑ rozpowszechnianie dobrych praktyk, opracowanych w ramach projektu, dotyczących zapobiegania i przeciwdziałania przemocy uwarunkowanej płcią wśród młodzieży.

Projekt podzielony był na cztery części:

Przygotowanie materiałów edukacyjnych; napisanie niniejszego podręcznika w 4 językach: angielski, hiszpański, polski i bułgarski; stworzenie ram metodologicznych i ich realizacja z udziałem młodzieży i osób zawodowo zajmujących się pracą z młodzieżą; upowszechnienie projektu wśród ogółu społeczeństwa i osób zawodowo zajmujących się młodzieżą na poziomie europejskim.

W projekcie przewidziano kilka działań lokalnych, krajowych i międzynarodowych, takich jak warsztaty w szkołach, obozy letnie i kampanie uświadamiające z młodzieżą na poziomie lokalnym, kursy szkoleniowe na poziomie krajowym dla nauczycieli i osób pracujących z młodzieżą, seminarium i konferencja upowszechniająca na poziomie europejskim.

W ramach projektu stworzono edukacyjną aplikację mobilną dla młodzieży, zwaną „New Generation”; 15 filmów wideo na temat tego, jak młodzi ludzie reagują na zagadnienia poruszane w projekcie (Młodzi reagują) oraz otwarty kurs online (MOOC) na temat pracy z młodymi ludźmi (www.youth-mooc.eu).

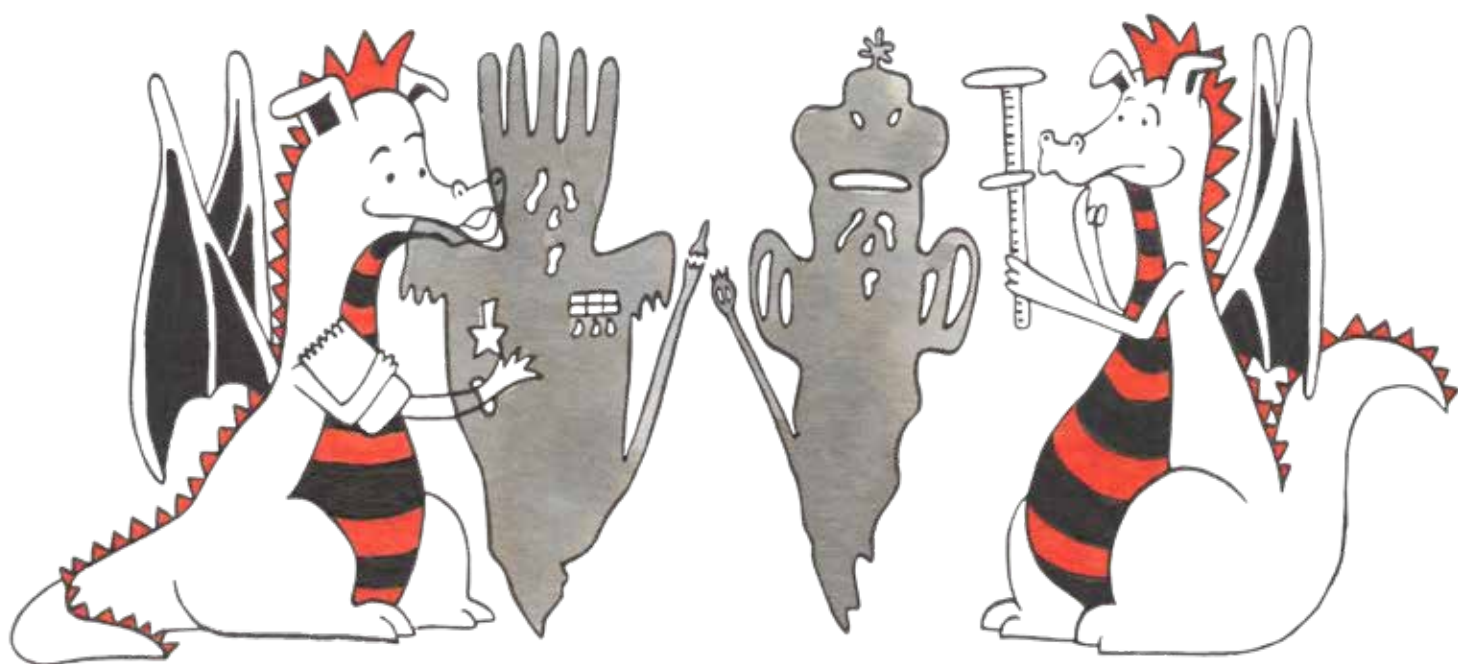

W DRODZE

Rozdział 2

PODSTAWOWE POJĘCIA I TERMINOLOGIA

rozumienie pojęć związanych z płcią i przemocą uwarunkowaną płcią może być trudne, ponieważ wiele terminów dotyczących tej tematyki pojawia się równocześnie w wielu naukach, jak na przykład psychologia, socjologia, nauki polityczne lub prawo. Każda z tych nauk może proponować inne rozumienie interesujących nas terminów. Ponadto, nadal istnieją pewne nieporozumienia co do znaczenia różnych pojęć a wiele terminów nie jest uznawanych na poziomie międzynarodowym lub nie zawsze można je łatwo przetłumaczyć na różne języki. Jednak posiadanie podstawowego zrozumienia terminologii jest niezbędne dla praktyki edukacyjnej. Niniejszy rozdział nie jest zwykłym słownikiem terminów, lecz raczej wprowadzeniem do różnych aspektów problematyki związanej z przemocą uwarunkowaną płcią.

PŁEĆ KULTUROWO-SPOŁECZNA

Bardzo trudno jest jednoznacznie zdefiniować płć kulturowo-społeczną. W większości definicji pojawia się ona razem z innym pojęciem – płcią biologiczną. Podczas gdy o płci kulturowo-społecznej mówi się, że jest to coś społecznie konstruowanego, płć biologiczna dotyczy cech biologicznych, na podstawie których osobę można zdefiniować jako kobietę, mężczyznę lub osobę interseksualną. Ale to nie jest takie proste, jak się wydaje.

Płć kulturowo-społeczna jest konstrukcją społeczną, psychologiczną i kulturową. Zrozumienie tego, co męskie lub kobiece, różni się w zależności od społeczeństwa i kultury. Społeczeństwa tworzą normy związane z płcią, które są związane z pewnymi oczekiwaniami, np. dotyczącymi sposobu zachowania, ubierania się, czynności czy pracy, którą powinniśmy / powinnyśmy wykonywać.

Normy te są zazwyczaj bardzo binarne – postrzegają ludzi albo jako mężczyzn (chłopców) albo jako kobiety (dziewczeta). Jeżeli nie zaliczymy się do żadnej z tych kategorii, możemy doświadczać wykluczenia, dyskryminacji lub przemocy.

Zazwyczaj przyjmujemy zarówno płć społeczno-kulturową jak i płć biologiczną za oczywistość, postrzegając ludzi jako mężczyzn lub kobiety (osoba jest albo mężczyzną, albo kobietą, w oparciu o ich cechy płciowe), ale niekoniecznie odzwierciedla to stan faktyczny. W rzeczywistości osoba może być np. określona jako mężczyzna przy urodzeniu (i mieć tę płć wskazaną w oficjalnych dokumentach), ale może identyfikować się jako mężczyzna, kobieta lub może identyfikować się z inną płcią, albo uważać, iż nie ma żadnej płci. Płć kulturowo-społeczna dotyczy bowiem naszej tożsamości – jak myślimy o sobie i jak się czujemy z naszą płcią. To, jak indywidulanie identyfikujemy się z płcią jest naszą tożsamością płciową.

Każdego dnia wyrażamy naszą płć społeczno-kulturową poprzez sposób poruszania się, ubierania lub interakcji z innymi ludźmi – nazywamy to ekspresją płci. Sposoby ekspresji naszej płci mogą się zmieniać w zależności od sytuacji lub ludzi, którzy przebywają w naszym otoczeniu. Niektórzy ludzie czują się komfortowo wyrażając się w sposób, który można by opisać jako konwencjonalnie „męski” lub „kobięcy”, podczas gdy inne osoby będą doskonale czuły się wyrażając siebie w sposób, który nie można jednoznacznie określić ani jako „żeński” ani jako „męski”. Płć jest w nas bardzo głęboko zakorzeniona – zdajemy sobie

z tego sprawę w różnych momentach naszego życia: czasami w dość wczesnym wieku, a czasami nieco później w naszym życiu.

Płeć jest również kategorią analityczną – w sensie myślenia o tym, jak konstruowane są tożsamości. Krytycznie analizując płeć, staramy się unikać determinizmu biologicznego, który przypisuje określone zachowania, działania lub wyrażenia ludziom na podstawie ich płci (na przykład: w «naturze» kobiety jest opieka nad dziećmi, ze względu na ich układ rozrodczy). Płeć jest również kategorią rzeczywistości społecznej i politycznej, która ma związek z (nierównomiernym) podziałem władzy w społeczeństwie. Oto kilka przykładów tego, jak to się przejawia: w niektórych krajach obje partnerów może dzielić się urlopem macierzyńskim /ojcowskim / rodzicielskim po urodzeniu dziecka; w większości kultur więcej prac domowych wykonują kobiety niż mężczyźni; w niektórych krajach osoby LGBT (lesbijki, geje, osoby biseksualne i transseksualne) mogą być karane karą śmierci tylko za to, kim są, podczas gdy w innych krajach małżeństwa osób tej samej płci są legalne; w większości krajów kobiety otrzymują niższe wynagrodzenie niż mężczyźni za tę samą pracę.

ROLE I NORMY ZWIĄZANE Z PŁCIĄ

Ponieważ płeć jest społecznie skonstruowana, społeczeństwa tworzą normy, które generują pewne wymagania i oczekiwania od ludzi w zależności od ich płci. Normy te opierają się zazwyczaj na heteronormatywnym i binarnym porządku, zakładając, że ludzie są heteroseksualni i są albo mężczyznami (chłopcami) albo kobietami (dziewczętami), więc mają albo „męski” albo „kobiecy” sposób bycia i wyrażania siebie. Przykłady takich norm i ról: kobiety w pewnym wieku nie powinny być samotne, mężczyźni powinni być żywicielami rodziny, mężczyźni powinni mieć partnerki seksualne przed zawarciem małżeństwa (aby być „doświadczonymi”), podczas gdy kobiety powinny pozostać „czyste”, kobiety powinny dbać o siebie i wyglądać „ładnie”, zaś mężczyźni mogą wyglądać „szorstko”. Normy te odnoszą się do wszystkich aspektów naszego życia – edukacji, pracy i życia prywatnego. Tych norm i ról uczymy się w procesie socjalizacji, najpierw w naszej rodzinie, a później w szkole, od naszych rówieśników, poprzez media, w kościele, w różnych instytucjach i od innych osób w społeczeństwie. Normy te, jednakże, mogą być bardzo uciążliwe dla wielu ludzi. Ludzie, którzy nie postępują zgodnie z normami i oczekiwaniami lub żądaniami z tym związanymi, mogą być zmuszeni do ich przestrzegania lub mogą zostać za to ukarani. Role związane z płcią są bardzo ściśle związane ze stereotypami płciowymi – uproszczonymi i uogólnionymi przekonaniami o tym, co to znaczy być mężczyzną lub kobietą w danym kontekście. Takie stereotypy są irracjonalne i bardzo często prowadzą do dyskryminacji.

DOWIEDZIAŁAM SIĘ WIELE O LUDZIACH. NAUCZYŁAM SIĘ WIELE O PRZEMOCY. ZOBACZYŁAM, ŻE INACZEJ POSTRZEGAŁAM WIELE RZECZY. WARSZTATY SPRAWIŁY, ŻE MAM TERAZ WIELE POMYSŁÓW, KTÓRE Z PEWNOŚCIĄ WDROŻĘ W ŻYCIE I BĘDĘ W STANIE POMÓC TYM, KTÓRZY SĄ W POTRZEBIE. CZUJĘ SIĘ BARDZO ZMOTYWOWANA.

ORIENTACJA SEKSUALNA

Jak wspomniano wcześniej, płeć dotyczy tożsamości. Orientacja seksualna odnosi się do wzorców emocjonalnego, romantycznego i seksualnego pociągu do innych osób o określonej płci – ludzi, z którymi się umawiamy, całujemy, zakochujemy, uprawiamy seks lub z którymi nie uprawiamy seksu. Orientacja seksualna może być postrzegana na skali od osób ściśle heteroseksualnych (osób, które czują pociąg tylko do osób odmiennej płci) do ściśle homoseksualnych (osób, które czują pociąg tylko do osób tej samej płci) z wieloma możliwościami pomiędzy i poza skalą, takimi jak na przykład osoby aseksualne (osoby, które nie czują pociągu seksualnego do innych osób, bez względu na płeć).

Ludzie mogą identyfikować się z różnymi orientacjami seksualnymi, z których wszystkie są niezależne od ich tożsamości płciowej. Ważne jest, aby wiedzieć, że orientacja seksualna nie jest kwestią wyboru lub preferencji i nie można jej zmienić według własnego uznania.

RÓWNOŚĆ PŁCI

Równość płci zostaje osiągnięta wtedy, gdy wszyscy ludzie, bez względu na płeć, cieszą się równymi prawami, obowiązkami i możliwościami oraz gdy ich różne zachowania, aspiracje, zainteresowania i potrzeby są jednakowo cenione, a różnorodność grup ludzi różnych płci jest szanowana. Pojęcie to zwykle stosuje się w odniesieniu do równości kobiet i mężczyzn. Obejmuje to na przykład: równe wynagrodzenie za taką samą pracę, równy udział w podejmowaniu decyzji, równy dostęp do towarów i usług oraz wolność od dyskryminacji. Równość płci nie oznacza, że wszystko powinno być takie samo dla wszystkich ludzi, czy że ludzie wszystkich płci powinni być tacy sami. Uwzględnia ona różne potrzeby różnych osób i koncentruje się na równym dostępie do praw, co idzie w parze ze stworzeniem równych szans dla wszystkich.

Równość płci jest prawem człowieka. Osiągnięcie równości płci jest jednym z ośmiotysięcznych celów zrównoważonego rozwoju (cel 5), który zakłada położenie kresu wszelkim formom dyskryminacji kobiet i dziewcząt, wyeliminowanie szkodliwych praktyk, które dotyczą ludzi ze względu na płeć (przymusowe małżeństwa lub okaleczanie żeńskich narządów płciowych), zapewnienie pełnego udziału kobiet w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym oraz wyeliminowanie wszelkich form przemocy uwarunkowanej płcią zarówno w sferze publicznej, jak i prywatnej.

Równość płci mierzy się zazwyczaj poprzez zbieranie i analizę danych dotyczących zaangażowania i udziału kobiet i mężczyzn w różnych dziedzinach życia, takich jak edukacja, zatrudnienie czy polityka. Urząd Statystyczny Unii Europejskiej – EUROSTAT – regularnie publikuje dane na ten temat na stronie: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Gender_statistics. Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn – organ Unii Europejskiej – publikuje co roku Indeks Równości Mężczyzn i Kobiet, który mierzy postępy w zakresie równości płci w Unii Europejskiej (<https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2019>). Indeks nierówności płci ONZ (<http://hdr.undp.org/en/content/gender-inequality-index>) opiera się na założeniu, że „kobiety i dziewczęta zbyt

często są dyskryminowane w dziedzinie zdrowia, edukacji i na rynku pracy, co ma negatywny wpływ na ich wolność”.

Równość płci wiąże się z inną koncepcją – tzw. gender mainstreaming – która, zgodnie z definicją Europejskiego Instytutu ds. Równości Mężczyzn i Kobiet odnosi się do „(re)organizacji, doskonalenia, rozwoju i oceny procesów politycznych, tak aby perspektywa równości płci została włączona do wszystkich polityk na wszystkich szczeblach i etapach przez podmioty normalnie zaangażowane w tworzenie polityki”^[4]. Perspektywa płci powinna być brana pod uwagę w projektach i działaniach dotyczących młodzieży, które powinny również promować równość płci poprzez zapewnienie równego dostępu do tych działań wszystkim ludziom, których potrzeby, zainteresowania i kompetencje są jednakowo cenne. Oznacza to również upewnienie się, że wszyscy ludzie, niezależnie od płci, mają równe prawa głosu, jeśli chodzi o ich uczestnictwo i uczenie się.

Równość płci jest potrzebna nie tylko po to, by stworzyć sprawiedliwe społeczeństwo dla wszystkich, ale także po to, by położyć kres przemocy uwarunkowanej płcią.

SEKSIZM

Seksizm to uprzedzenia lub dyskryminacja osób ze względu na płeć, w oparciu o idee, zgodnie z którymi jedna grupa jest lepsza (zazwyczaj mężczyźni) od drugiej (zazwyczaj kobiety). Seksizm może przybierać różne formy – od obraźliwych dowcipów o kobietach (np. blondynki przedstawiane jako głupie) do skrajnych przykładów seksizmu, który może być przyczyną gwałtu lub innych rodzajów przemocy, opartych na przekonaniu, że jedna płeć (głównie kobiety) ma pewne role do spełnienia i powinna zachowywać się zgodnie z tymi rolami (np. kobiety powinny być posłuszne mężczyznom lub powinny być uległe).

Seksizm jest obecny w większości aspektów naszego życia i zazwyczaj wynika ze stereotypów dotyczących płci, norm i ról płciowych. Widzimy to na przykład w szkole – kiedy dziewczętom każe się zwracać większą uwagę i osiągać lepsze wyniki w naukach humanistycznych, a chłopcom bardziej koncentrować się na naukach ścisłych lub technologii; lub w miejscu pracy – kiedy oczekuje się, że mężczyźni będą liderami, a kobiety będą wykonywać więcej pracy administracyjnej. Seksizm wzmacnia istniejące role społeczne związane z płcią, które mogą być bardzo uciążliwe dla osób, które się do nich nie stosują. Seksizm nie dotyczy tylko kobiet; może być również skierowany do mężczyzn, szczególnie wtedy, gdy ich ekspresja męskości nie jest normatywna i gdy są oni postrzegani jako „kobiety” lub wykonujący pracę, która (również w oparciu o role i stereotypy związane z płcią) przypisywana jest kobietom (np. mężczyzna, który wykonuje prace domowe na równi z kobietą jest postrzegany jako „mąż pod pantoflem”).

Kiedy seksizm opiera się na przekonaniu, że (wszyscy) ludzie są heteroseksualni i że heteroseksualizm jest jedyną normą i dlatego jest lepszy, mówimy o heteroseksizmie. Podobnie jak seksizm, wszędzie można doświadczyć uprzedzeń heteroseksistowskich: w niektórych szkołach tematy związane z życiem lub zachowaniem osób nieheteroseksualnych są traktowane jako «drażliwe» lub w ogóle się ich nie porusza; pary nieheteroseksualne w szkole mogą być surowiej karane, na przykład za publiczne pocałunki, podczas gdy heteroseksualne okazywanie uczuć jest akceptowane. W szpitalach partnerzy tej samej płci mogą nie być w stanie odwiedzić partnera hospitalizowanego, podczas gdy

partnerzy heteroseksualni mogą to zrobić. Jest o wiele więcej seksistowskich żartów o osobach homoseksualnych niż o heteroseksualnych. Zarówno seksizm, jak i heteroseksizm często prowadzą do dyskryminacji, która może doprowadzić do wykluczenia i przemocy.

MIKROAGRESJE

Mikroagresje są formą przemocy, która zazwyczaj nie jest zauważana lub jest ignorowana. Mikroagresje to czyny, słowa, wyrażenia, czasem celowe, a czasem nie, które są krótkie, znormalizowane, częste i przekazują poniżający przekaz, przez co grupy docelowe czują się mniej ważne, jak obywatele drugiej kategorii. Często zakładamy, że wyrażane przez nas opinie czy zgłaszane uwagi są nieszkodliwe czy błahe – jeśli są to pojedyncze zdarzenia, są one zazwyczaj nieszkodliwe, ale jeśli ktoś jest na nie narażony na co dzień, stają się one poważnym zagrożeniem zarówno dla zdrowia psychicznego, jak i fizycznego. Oto kilka rodzajów i przykładów mikroagresji związanych z płcią:

- 1) Obiektywizacja seksualna** – jest to sytuacja, gdy sprowadzamy kobiety do ich wyglądu fizycznego i/lub seksualności. Na przykład gapienie się na piersi kobiet podczas rozmowy z nimi, wołanie i gwizdanie, wieszanie plakatów nagich kobiet w biurze, wygłaszanie uwag na temat ciała kobiety lub opowiadanie seksistowskich dowcipów o kobietach.
- 2) Obywatele drugiej kategorii** – wskazując, że kobiety nie zasługują na takie same możliwości, korzyści lub przywileje, jakie przysługują mężczyznom. Na przykład, gdy kobietom oferuje się mniej ważne zadania w miejscu pracy lub gdy mężczyźni są obsługiwani jako pierwsi klienci.
- 3) Założenie o niższości** – uznając kobiety za gorsze intelektualnie, fizycznie lub w odniesieniu do ról przywódczych; przekonania, że kobiety są mniej utalentowane w matematyce i logicznym myśleniu, co często wpływa na to, jak są uczone w szkole i na ich wybory zawodowe; kobiety często zniechęca się do wykonywania wymarzonego zawodu, zakładając, że nie będą w stanie urzeczywistnić tych marzeń.
- 4) Używanie języka seksistowskiego** – używanie języka ma moc kształtowania naszego świata, a patriarchalna natura naszego społeczeństwa znajduje odzwierciedlenie w strukturze i używaniu języka, jak na przykład odnoszenie się do kobiet jako dziewcząt (ale rzadko odnoszące się do dorosłych mężczyzn jako „chłopców”), używanie obraźliwych lub seksistowskich terminów takich jak „gorsza płęć” w odniesieniu do kobiet, ogólne form w rodzaju męskim i męskich zaimków osobowych w odniesieniu do ludzi wszystkich płci.

Z mikroagresjami mamy często do czynienia w przypadku osób LGBT, które wyśmiewa się w codziennych rozmowach (żarty homofobiczne, używanie wulgarnych określeń osób homoseksualnych). Mikroagresje są formą przemocy i osoby, które jej doświadczają, mogą odczuwać takie same konsekwencje jak osoby, które doświadczają innych form przemocy uwarunkowanej płcią.

PRZEMOC UWARUNKOWANA PŁCIĄ

Przemoc uwarunkowana płcią odnosi się do każdego rodzaju krzywdy wyrządzonej osobie lub grupie osób z powodu ich płci, orientacji seksualnej i/lub tożsamości płciowej. Przemoc ta jest głęboko zakorzeniona w normach dotyczących płci, nierówności i nierównych relacji władzy. Przemoc uwarunkowana płcią może przybierać różne formy.

Rodzaj przemocy uwarunkowanej płcią	Przykłady
Przemoc fizyczna	kopanie, bicie, uderzenie, przypalanie, gryzienie, pchanie, ciągnięcie za włosy lub zabijanie
Przemoc psychiczna / emocjonalna	grożenie, szantaż, emocjonalne wycofywanie się, ukrywanie informacji, dezinformacja.
Przemoc seksualna	gwałt, zmuszanie do uprawiania seksu bez zabezpieczenia i rezygnacja z zabezpieczenia podczas uprawiania seksu, przymusowa sterylizacja, molestowanie seksualne, wykorzystywanie związane z reprodukcją (wymuszona ciąża, przymusowa aborcja), zmuszanie kogoś do oglądania treści pornograficznych, zmuszanie kogoś do oglądania aktu seksualnego
Przemoc słowna	upokorzenie (na osobności lub przed innymi), wyśmiewanie, używanie wulgaryzmów, krzyczenie na osobę, mówienie złych rzeczy o osobie, grożenie innymi formami przemocy wobec ofiary lub kogoś lub czegoś bliskiego, mowa nienawiści, niewłaściwe żarty lub szerzenie pogłosek / plotek o osobie
Przemoc społeczno-ekonomiczna	Kontrola nad zarobkami partnera / partnerki, zakaz wykonywania pracy, kontrola finansowa, odmowa dalszej edukacji, uzależnienie ekonomiczne, przymusowe zawarcie związku małżeńskiego
Szkodliwe praktyki związane z kulturą / tradycją	okaleczanie/obrzezanie żeńskich narządów płciowych (FGM/C), przymusowe małżeństwa, małżeństwa dzieci, zabójstwa honorowe i posagowe lub okaleczanie, dzieciobójstwo, praktyki aborcji selektywnej ze względu na płeć, zaniedbania i nadużycia ze względu na płeć, odmowa edukacji i możliwości ekonomicznych dla kobiet i dziewcząt.

Lista ta nie jest oczywiście pełna. Bardzo często jednemu rodzajowi przemocy towarzyszy inny: osoba stosująca przemoc seksualną może jednocześnie stosować przemoc werbalną i psychiczną. Kobiety są nieproporcjonalnie częściej doświadczają przemocy uwarunkowanej płcią.

KONWENCJA RADY EUROPY O ZAPOBIEGANIU I ZWALCZANIU PRZEMOCY WOBEC KOBIEŃ I PRZEMOCY DOMOWEJ (KONWENCJA STAMBULSKA)

Ten europejski instrument w dziedzinie praw człowieka przyjęty przez Komitet Ministrów Rady Europy i otwarty do podpisu w Stambule w dniu 11 maja 2011 r. (wszedł w życie w dniu 1 sierpnia 2014 r.) uznaje przemoc wobec kobiet (ze względu na płeć) za naruszenie praw człowieka i formę dyskryminacji. Konwencja zobowiązuje państwa członkowskie Rady Europy do podjęcia działań w następujących obszarach:

ZAPOBIEGANIE

- ☒ zmiana postaw, ról płciowych i stereotypów, które sprawiają, że przemoc wobec kobiet jest akceptowana;
- ☒ szkolenie profesjonalistów pracujących z ofiarami przemocy wobec kobiet i przemocy domowej;
- ☒ uwrażliwienie na różne formy przemocy i ich traumatyczny charakter;
- ☒ włączenie materiałów dydaktycznych dotyczących kwestii równości płci do programów nauczania na wszystkich poziomach edukacji;
- ☒ współpraca z organizacjami pozarządowymi, mediami i sektorem prywatnym, aby lepiej dotrzeć do opinii publicznej.

OCHRONA I WSPARCIE

- ☒ sprawienie, aby potrzeby i bezpieczeństwo ofiar znajdowały się w centrum wszystkich działań;
- ☒ ustanowienie specjalistycznych usług wsparcia, które zapewniają pomoc medyczną oraz doradztwo psychologiczne i prawne dla ofiar i ich dzieci;
- ☒ stworzenie wystarczającej liczby schronisk i wprowadzenie bezpłatnej, całodobowej infolinii telefonicznej.

ŚCIGANIE PRZESTĘPSTW

- ☒ sprawienie, aby przemoc wobec kobiet była uznawana za przestępstwo i była odpowiednio karana;
- ☒ sprawienie, aby usprawiedliwianie aktu przemocy kulturą, obyczajem, religią lub tak zwanym „honorem” było nie do przyjęcia w przypadku jakiegokolwiek aktu przemocy;
- ☒ zapewnienie ofiarom dostępu do specjalnych środków ochrony w trakcie dochodzenia i postępowania sądowego;
- ☒ sprawienie, że organy ścigania podejmą niezwłocznie działania na wezwania o pomoc i odpowiednio będą zarządzać sytuacjami niebezpiecznymi.

ZINTEGROWANE POLITYKI

- ☒ zapewnić, by wszystkie powyższe środki stanowiły część kompleksowego i skoordynowanego zestawu polityk i oferowały całościową odpowiedź na przemoc wobec kobiet i przemoc domową

Więcej informacji na temat konwencji i jej mechanizmów monitorowania można znaleźć na stronie internetowej: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/home>

DLACZEGO LUDZIE DOPUSZCZAJĄ SIĘ PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ?

Nie ma łatwych odpowiedzi na pytanie, dlaczego ludzie dopuszczają się przemocy uwarunkowanej płcią lub przemocy w ogóle. Przyczyny mogą obejmować czynniki społeczne, psychologiczne, rodzinne, rówieśnicze lub ewolucyjne. Przemoc uwarunkowana płcią jest głęboko zakorzeniona w dyskryminujących przekonaniach kulturowych, stereotypach i uprzedzeniach dotyczących kobiet, ludzi, którzy nie stosują się do norm społecznych związanych z płcią oraz osób LGBT. Możemy nie być świadomi / świadome tych norm, ponieważ są one często głęboko zinternalizowane i często ich nie kwestionujemy. Ale istnieją one cały czas w rodzinie (sposób, w jaki ludzie wychowywani są jako chłopcy i dziewczęta lub jako osoby heteroseksualne), w szkole, w miejscu pracy i w całym społeczeństwie. Często to właśnie w rodzinie lub w szkole ludzie uczą się uciekać się do przemocy jako sposobu rozwiązywania konfliktów. Przemoc uwarunkowana płcią jest wynikiem patriarchalnych i seksistowskich poglądów w społeczeństwie, w którym (heteroseksualni) mężczyźni są postrzegani jako „lepsi” czy „ważniejsi”. Dlatego też w społeczeństwie, w którym kobiety są postrzegane jako słabsze, jako te, które powinny polegać na mężczyznach, gdzie osoby LGBT są przedstawiane jako „chore” i „nienormalne”, gdzie osoby nieprzestrzegające stereotypowych norm dotyczących płci postrzegane są jako „dziwolągi” i zaburzeniami psychicznymi, nierówne struktury władzy w społeczeństwie przyczyniają się do normalizacji przemocy uwarunkowanej płcią. Jest to często wzmacniane również przez polityków lub ruchy religijne. Co więcej, przemoc uwarunkowana płcią jest często niezgłaszana organom ścigania – często postrzegana jest jako część sfery prywatnej, w którą nikt nie powinien się wtrącać. Ze względu na „normalizację” przemocy uwarunkowanej płcią i brak wsparcia, ludzie, którzy doświadczają przemocy uwarunkowanej płcią, czują się bezsilni i nie mają odwagi, by przemoc zgłosić. W takiej atmosferze ludzie, którzy dopuszczają się przemocy uwarunkowanej płcią, mogą czuć się silni i myśleć, że stosowanie przemocy uwarunkowanej płcią jest uzasadnione. Ale przemocy nigdy nie da się usprawiedliwić! Sprawca jest jedyną osobą winną przemocy uwarunkowanej płcią. Osoba, która doświadcza przemocy uwarunkowanej płcią nigdy nie jest odpowiedzialna za działania sprawcy.

JAKIE SĄ KONSEKWENCJE PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ?

Przemoc uwarunkowana płcią wyrządza wiele szkód osobom, które jej doświadczają. Konsekwencje mogą być długotrwałe i zagrażające życiu, a w niektórych przypadkach mogą być śmiertelne. Przemoc uwarunkowana płcią może prowadzić do błędnego koła przemocy – jedno nadużycie może powodować następne, itd.; osoby, które doświadczają przemocy uwarunkowanej płcią, mogą zostać odrzucone przez rodziny lub wyśmiewane przez członków społeczeństwa czy doświadczać ostracyzmu społecznego. W niektórych krajach mogą one nawet zostać aresztowane lub ukarane za poszukiwanie wsparcia i sprawiedliwości. Dzieci, które widzą przemoc uwarunkowaną płcią (np. w rodzinie), są jednocześnie ofiarami i ponoszą konsekwencje pośrednio lub bezpośrednio. Poniższa tabela przedstawia przykłady konsekwencji przemocy uwarunkowanej płcią.

ŚMIERTELNE	FIZYCZNE
Zabójstwo Samobójstwo Śmiertelność matek Śmiertelność niemowląt Śmierć w wyniku choroby (np. AIDS)	Uszkodzenie ciała Choroba lub infekcja Niepełnosprawność Przewlekły ból Problemy żołądkowo-jelitowe Zaburzenia odżywiania lub snu Nadużywanie alkoholu/substancji psychoaktywnych
PSYCHOLOGICZNE/EMOCJONALNE	ZWIĄZANE Z REPRODUKCJĄ
Stres pourazowy Depresja Gniew, niepokój i strach. Wstyd, nienawiść do samego siebie / siebie samej i obwinianie siebie Choroba psychiczna Myśli i zachowania samobójcze	Poronienie Niechciana ciąża Niebezpieczna aborcja Choroby przenoszone drogą płciową Zaburzenia miesiączkowania Powikłania związane z ciążą Zaburzenia ginekologiczne Zaburzenia seksualne
SPOŁECZNE	EKONOMICZNE
Obwinianie ofiary/osoby, która doświadczyła przemocy Utrata roli lub funkcji w społeczeństwie Stygmatyzacja społeczna, odrzucenie i izolacja Wykluczenie Aresztowanie, zatrzymanie lub wymierzenie kary	Ubóstwo Zwiększone nierówności między płciami Utrata pracy/zarobków Utrata mieszkania

“

TEMAT ZOSTAŁ BARDZO DOBRZE OMÓWIONY I ZAJĘCIA WSZYSTKIM SIĘ
PODOBAŁY, BO POZWALAŁY NA PEŁNE ZAANGAŻOWANIE SIĘ I DAŁY
NAM WIELE DO MYŚLENIA.

JAK MŁODZI LUDZIE DOŚWIADCZAJĄ NIERÓWNOŚCI PŁCI I PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ?

Młodzi ludzie doświadczają nierówności płci i przemocy uwarunkowanej płcią w podobny sposób jak dorośli. Zazwyczaj wszystko zaczyna się w rodzinie, która może wzmacniać stereotypowe role i normy dotyczące płci, które stawiają chłopcom i dziewczętom konkretne wymagania i oczekiwania. Kiedy dzieci wychowywane są w atmosferze, w której przemoc postrzegana jest jako uzasadniona, jest stosowana i czasami gloryfikowana, mogą się nauczyć, że jest to sposób rozwiązywania problemów i konfliktów, a także sposób wyrażania opinii i przekonań. Rodzice mogą czasami przekonać dziewczęta do wyboru gorzej opłacanych, tzw. „kobiecych” zawodów (takich jak zawody związane z opieką) i uniemożliwić im podjęcie nauki i kontynuowanie kariery w wybranej przez nie dziedzinie. W niektórych kulturach rodziny mogą również aranżować małżeństwa, nie pozwalając swoim dzieciom na wybór partnerów / partnerek. Małżeństwa aranżowane nie muszą być przymusowe, ale w wielu społeczeństwach, w których aranżowane małżeństwa są normą, młodzież może być zmuszana do małżeństwa. W niektórych rodzinach młode osoby LGBT mogą obawiać się ujawnić swoją orientację seksualną (dokonać tzw. coming-outu), ponieważ może to oznaczać narażenie się na zachowania przemocowe lub to, że ich rodzina nie będzie już ich wspierać ekonomicznie. Bezdomność, zaburzenia psychiczne i samobójstwa są częstsze wśród młodzieży LGBT również z powodu braku akceptacji w ich rodzinie.

W szkole młodzi ludzie mogą doświadczać różnych rodzajów przemocy, takich jak niechciane zachowania fizyczne, werbalne lub seksualne: dotykanie różnych części ciała, całowanie, gryzienie, ataki werbalne (wulgarne i seksualne), plotkowanie, upokarzanie przy użyciu słownictwa związanego z seksem lub orientacją seksualną, groźby, wykluczenie, ostracyzm lub gwałt.

Przemoc uwarunkowana płcią jest zazwyczaj doświadczana przez młodych ludzi, którzy są uważani za „innych”, którzy nie odpowiadają społecznie akceptowanemu wizerunkowi kobiety lub mężczyzny lub którzy nie akceptują stereotypowych ról lub norm dotyczących płci. Przemoc uwarunkowana płcią w szkole ma miejsce nie tylko w relacjach między chłopcami i dziewczętami, ale także między młodzieżą tej samej płci, zwłaszcza gdy przemoc jest homofobiczna lub transfobiczna (np. chłopcy nękać lub napadają na innych chłopców uważanych za „kobiecych”). W szkole wielu młodych ludzi uczy się akceptować nierówność płci i przemoc uwarunkowaną płcią jako „normalny” element codziennego życia szkolnego.

Podobnie jak we wszystkich przypadkach przemocy uwarunkowanej płcią, osoby, które jej doświadczają, odczuwają wszelkie negatywne konsekwencje – fizyczne, psychologiczne, emocjonalne lub społeczne.

CZYM JEST DOBRE TRAKTOWANIE?

Wiedząc o tym, że jesteśmy osobami, które rozwijają się i uczą się od społeczeństwa, powinniśmy przeanalizować rodzaj komunikatów, które otrzymujemy na co dzień z naszego otoczenia i zobaczyć, że większość z nich normalizuje przemoc: programy telewizyjne bezkrytycznie pokazują seksizm i złe traktowanie, przemoc werbalną, przestępstwa i morderstwa itp. Dzieci w czasie pokoju grają w gry wojenne z zabawkami takimi jak pistolety i karabiny. W ten sposób nadużycia, krzywda i przemoc są tak znormalizowane, że bardzo często, o ile nie są bardzo widoczne i brutalne, nie rozpoznajemy ich. Trudno jest wydostać się z tego modelu, ponieważ, choć teoretycznie go krytykujemy i odrzucamy, uwzględniamy do w naszych wartościach i zachowaniach.

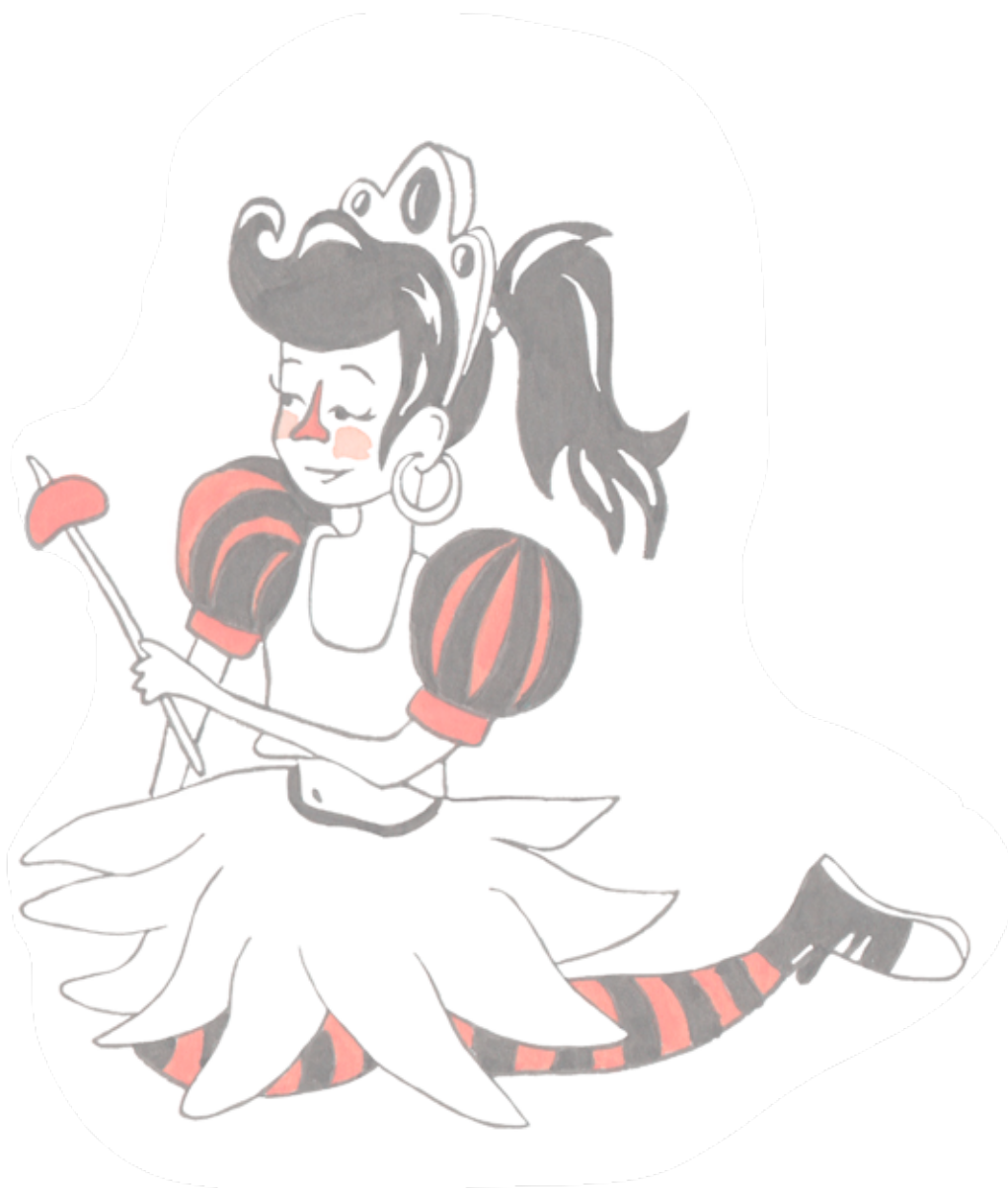
Możliwą alternatywą nauki internalizacji wartości i zachowań przeciwnych do złego traktowania jest podejście nazywane dobrym traktowaniem. Fina Sanz Ramon w swojej książce „Dobre traktowanie: projekt na życie” definiuje dobre traktowanie jako „formę wyrażania szacunku i miłości, na które zasługujemy i które możemy przejawiać w naszym środowisku, jako pragnienie życia w pokoju, harmonii, równowadze, zdrowiu, dobrobycie i radości”.

Uwzględnienie dobrego traktowania jako podejścia w naszej praktyce edukacyjnej z grupami ludzi pozwala im ćwiczyć dobre traktowanie na różnych poziomach. Na poziomie osobistym mogą nauczyć się refleksji i wewnętrznej negocjacji, np. zaakceptować siebie takim / taką, jakim / jaką jestem, przejąć kontrolę nad swoimi emocjami, poznać swoje ograniczenia, wiedzieć, jak powiedzieć „tak” i „nie”, mieć pewność, że nie jest się doskonałym / doskonałą, że czasami można się mylić itp. Na poziomie relacji z innymi ludźmi mogą nauczyć się, jak budować relacje z innymi na zasadzie równości, osiągać wspólne porozumienie, negocjować, rozwijać umiejętność dawania i przyjmowania (w dychotomii mężczyzna-kobieta kobiety są zazwyczaj postrzegane jako darczyńcy). Oznacza to również zrozumienie tego, że nie wszystko jest do negocjacji (na przykład, przemoc ze strony partnera / partnerki), że trzeba jasno stawiać granice, akceptować frustrację i nauczyć się, jak sobie z nią radzić. Na poziomie społecznym uczenie się dobrego traktowania oznacza zmianę struktury relacji władzy w relację równości i rozwijanie wartości takich jak współpraca, solidarność, empatia, negocjacje, współistnienie i szacunek dla różnic. Oznacza to raczej włączanie niż wykluczanie, słuchanie niż krytykowanie.

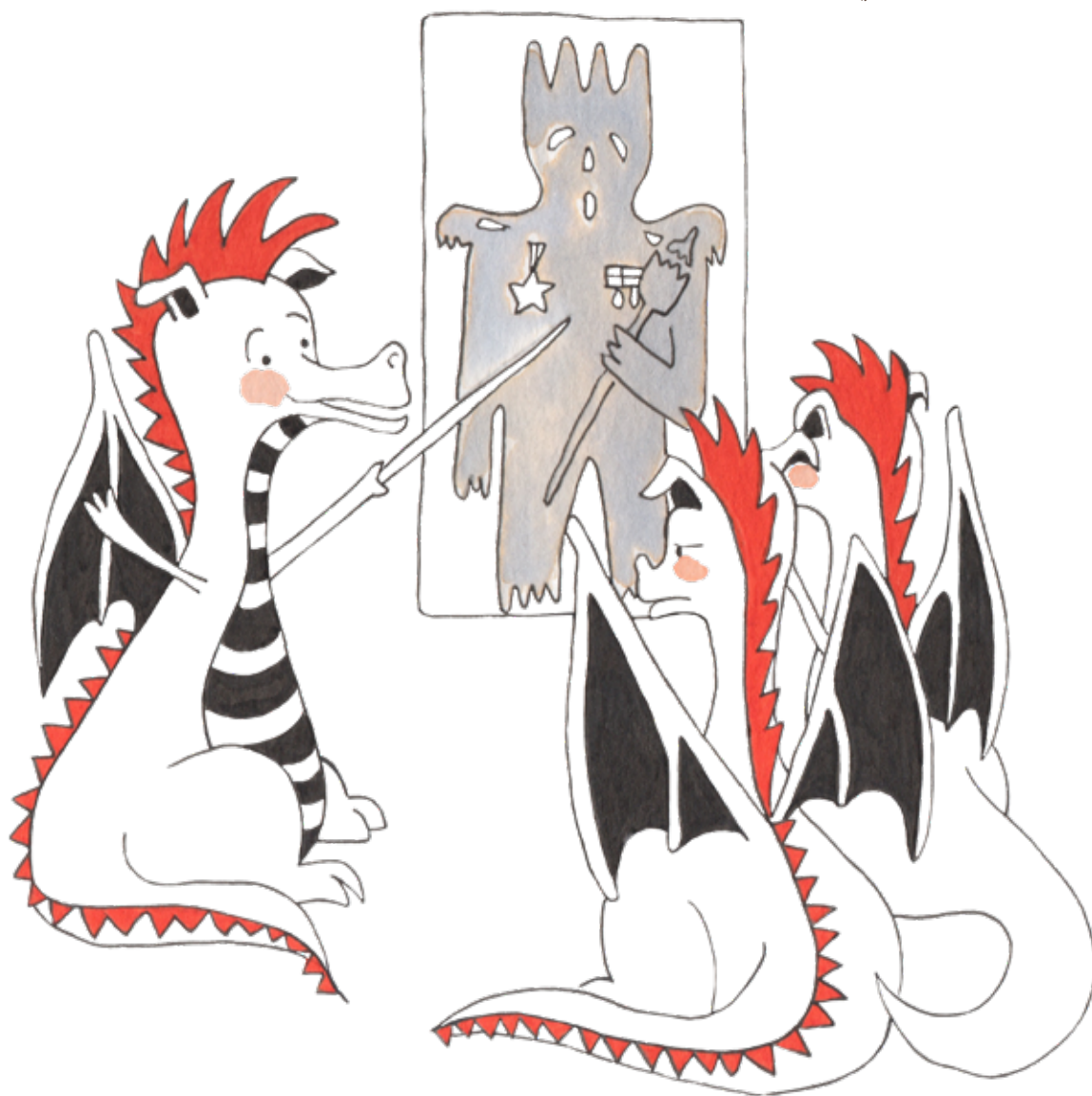
Stosowanie dobrego traktowania jako podejścia w edukacji pozwala uczącym się wyrażać pozytywne rzeczy o sobie i o innych, a z drugiej strony, wzmacnia spójność grupy i zwiększa motywację do lepszego poznania się nawzajem, zwiększając zaufanie, jakim osoby darzą siebie nawzajem.

[1] <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions>

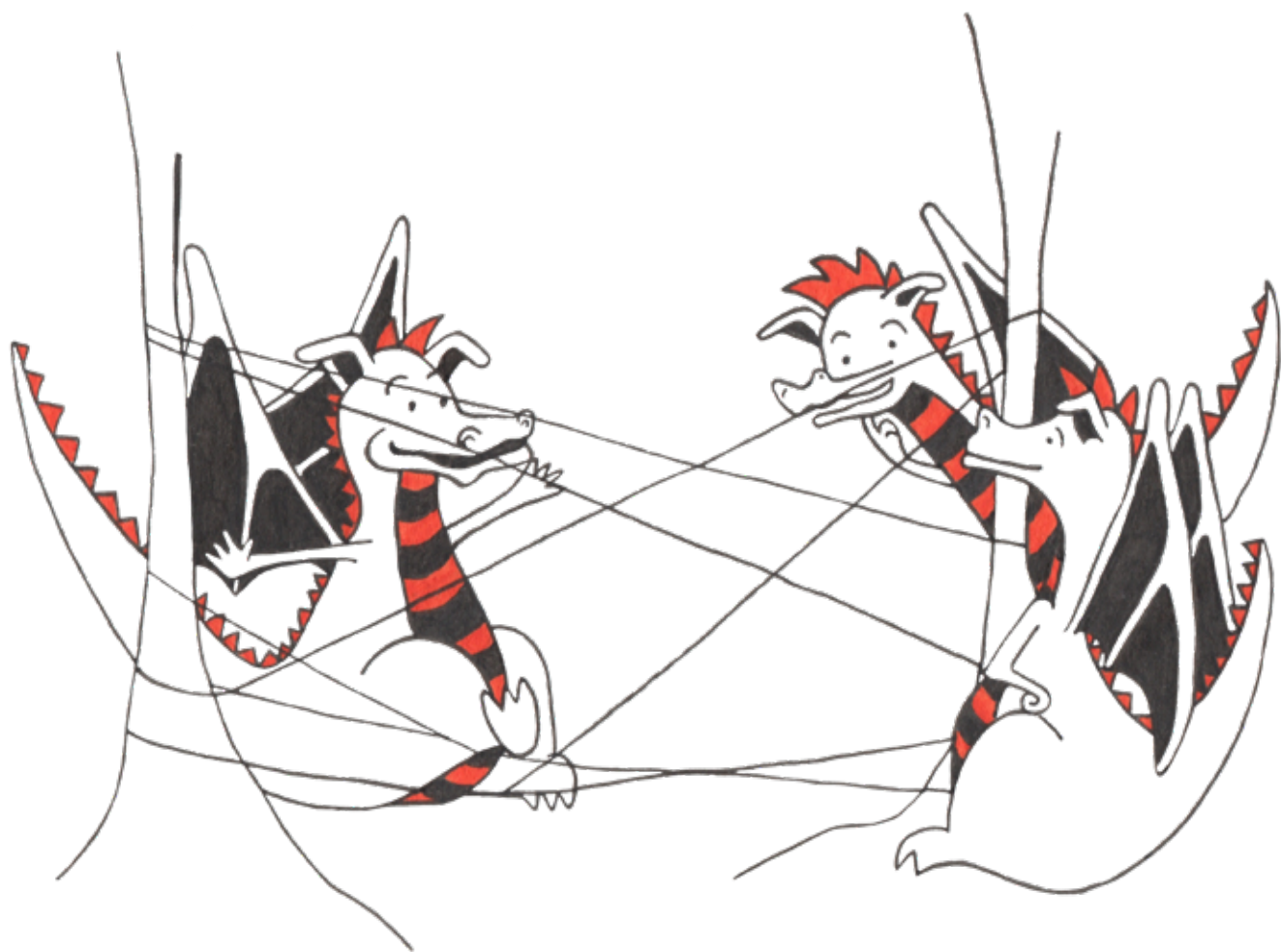

Rozdział 3

SZKOLENIE TRENERÓW I TRENEREK

CZYM JEST SZKOLENIE TRENERÓW I TRENEREK?

zkolenie trenerów / trenerek w zakresie problematyki dotyczącej równości płci i przemocy uwarunkowanej płcią jest działaniem mającym na celu przygotowanie grupy osób do podjęcia działań edukacyjnych, związanych z ww. problematyką. W przypadku projektu New Generation skupiliśmy się na działaniach z młodzieżą, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki równości płci i zapobiegania przemocy uwarunkowanej płcią z wykorzystaniem edukacji pozaformalnej.

Rola trenera / trenerki w środowisku młodzieżowym jest bardzo złożona, ponieważ nie mówimy tu o osobie, która jedynie przekazuje wiedzę młodym osobom, ale raczej tworzy środowisko uczenia się i umożliwia młodzieży refleksję, zmianę postaw i rozwijanie konkretnych umiejętności.

Niektóre z ról trenera / trenerki:

- ❑ **Przygotowanie, udrożnienie i ewaluacja treści edukacyjnych** – trener / trenerka lub zespół trenerów / trenerek jest odpowiedzialny za całe działanie – od planowania do ewaluacji; więcej na ten temat w następnej części, w której znajdziecie praktyczne wskazówki.
- ❑ **Wspieranie wszystkich uczestników / uczestniczek w procesie uczenia się** – różne osoby uczestniczące w szkoleniu mają różne style uczenia się i różne doświadczenia; dlatego osoby w zespole trenerskim powinny tworzyć programy edukacyjne w taki sposób, aby wszystkie lub większość stylów uczenia się znalazły w nich odzwierciedlenie, a uczestnicy mieli szansę uczyć się nie tylko od trenera / trenerki, ale także od siebie nawzajem.
- ❑ **Uczenie się z doświadczenia** – równie ważne, jak wykonywanie różnych działań, jest ich dokładne omówienie wspólnie z osobami uczestniczącymi w szkoleniu. Po zakończonym ćwiczeniu trener / trenerka pomaga grupie zastanowić się nad tym, co się wydarzyło w danym ćwiczeniu i czego można się z tego doświadczenia nauczyć. Kompetencja związana z umiejętnością zadawania pytań jest do tego niezbędna.
- ❑ **Motywowanie uczestników do uczenia się i zapewnianie aktywnego uczestnictwa** – można to zrobić na wiele różnych sposobów, poczynawszy od zaoferowania przestrzeni do dzielenia się motywacją każdej osoby, poprzez dobór narzędzi edukacyjnych interesujących dla młodych ludzi, tworzenie dobrej dynamiki grupy, bezpiecznego i przyjaznego środowiska pracy itp.
- ❑ **Stawianie wyzwań** – wierzymy, że uczenie się dzieje się, gdy wychodzimy poza naszą strefę komfortu. Wtedy naprawdę zaczynamy kwestionować nasze wyobrażenia i przyzwyczajenia i zastanawiać się nad możliwymi zmianami w naszym zachowaniu. Może to nastąpić poprzez wybór działań, które pozwolą uczestnikom doświadczyć lub przedyskutować trudne kwestie, zadawanie odpowiednich pytań podsumowujących lub po prostu poprzez dzielenie się różnorodnymi opiniami w grupie i odpowiednie moderowanie dyskusji.
- ❑ **Stwarzanie możliwości integracji i zadbanie o dobre samopoczucie uczestników / uczestniczek** – trenerzy / trenerki powinni / powinny być w stanie zarządzać grupą w taki sposób, aby wszystkie podstawowe potrzeby uczestników / uczestniczek zostały dobrze zaspokojone. Jeśli w grupie występują jakieś szczególne potrzeby, trenerzy / trenerki powinni / powinny je uwzględnić podczas planowania działań, a jeśli pojawiają się jakieś

konflikty, trenerzy / trenerki również powinni / powinny być w stanie nimi zarządzać.

- ▣ **Bycie wzorem do naśladowania (integralność)** – często oczekujemy, że trenerzy / trenerki będą doskonali / doskonałe we wszystkim. To jest oczywiście niemożliwe. Jednak często osoby uczestniczące w szkoleniu postrzegają trenerów / trenerki jako wzorce do naśladowania, dlatego osoby w zespole trenerskim powinny zachowywać się zgodnie z tym, co głoszą. Obejmuje to między innymi również przyznanie się do błędu lub niewiedzy.
- ▣ **Ciągłe doskonalenie się** – praca trenerska to proces ciągłego uczenia się, rozwijania i doskonalenia swoich kompetencji. Osoba szkoląca innych powinna również znać swoje ograniczenia. Radzimy więc: „Nie otwieraj tego, czego nie możesz zamknąć”. Oczywiście chcemy, aby uczestnicy stawiali sobie wyzwania, wydostali się ze strefy komfortu, ale ważne jest, aby być w stanie właściwie zamknąć proces uczenia się i wyciągnąć z tego lekcję. Jeśli nie masz pewności, czy potrafisz to zrobić, czasami lepiej jest nie otwierać procesu. I co ważne, zaufaj sobie. Zarządzaj konstruktywnie trudnymi sytuacjami i kontrowersjami – praca z grupą ludzi może stanowić wyzwanie, ponieważ mogą pojawić się konflikty. Niektóre aspekty tematu płci mogą być kontrowersyjne dla niektórych uczestników i prowadzić do dużych nieporozumień. Trener / trenerka powinien / powinna znać strategie i techniki konstruktywnego postępowania w takich sytuacjach, aby upewnić się, że każdy głos jest ważny, a wszyscy ludzie czują się bezpieczni i szanowani.

Jeśli chcesz dowiedzieć się więcej na temat kompetencji trenerskich, możesz skorzystać z modelu **ETS Competence Model for Trainers** opracowanego przez SALTO.

<https://www.salto-youth.net/rc/training-and-cooperation/trainercompetencedevelopment/trainercompetences/>

“MUSIMY CO ROKU ORGANIZOWAĆ OBOZY I MUSIMY DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ NA TEMAT PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ. NIKT NAM O TYM NIE POWIEDZIAŁ W SZKOLE I DLATEGO WIELE ZACHOWAŃ UWAŻAMY ZA NORMALNE, CHOĆ SĄ ONE PRZYKŁADAMI PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ.

PROWADZENIE DZIAŁAŃ / ĆWICZEŃ ZWIĄZANYCH Z RÓWNOŚCIĄ PŁCI I PRZECIW PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ

Jednym z celów szkolenia trenerskiego w zakresie problematyki równości płci i przemocy uwarunkowanej płcią powinno być pokazanie różnych wyzwań i podejść w tej dziedzinie oraz umożliwienie uczestnikom wyboru tych, które najlepiej pasują do ich grupy. Na przykład, jeśli mamy grupę skupiającą wyłącznie kobiety, możemy rozważyć pracę nad poprawą pozycji kobiet; jeśli istnieje ogólna niechęć do tematu w grupie, możemy rozważyć pracę nad tematem relacji władzy i ćwiczenia w celu lepszego zrozumienia konsekwencji przemocy uwarunkowanej płcią.

Jest tyle samo podejść, ile jest grup, z którymi pracujemy, więc zawsze zastanów się nad potrzebami swojej grupy. Istnieją różne aspekty przemocy uwarunkowanej płcią, nad którymi możemy pracować. Po pierwsze, możemy skupić się na naszej tożsamości, na tym, co to znaczy być mężczyzną, kobietą czy kimś innym i skąd biorą się role płciowe. W ten sposób chcemy zdekonstruować role związane z płcią i upewnić się, że młodzi ludzie zobaczą, jak działają relacje władzy. W ten sposób będą w stanie obserwować, kto ma władzę, a kto nie, aby móc reagować.

Te zagadnienia związane są też z tematem samoświadomości. Chcemy, aby młodzi ludzie zaakceptowali to, kim są i byli z tego dumni, zamiast stale podkreślać, co należy zrobić, aby bardziej pasować do społeczeństwa.

W programach edukacyjnych dotyczących równości płci chcemy, aby młodzi ludzie praktykowali komunikację bez przemocy, ponieważ komunikacja często wiąże się z wieloma wyzwaniami i zmienia sposób, w jaki traktujemy się nawzajem. I wreszcie, chcemy, aby młodzi ludzie podjęli działania, więc powinniśmy pracować nad kompetencjami, które są do tego potrzebne.

JAK PRZYGOTOWAĆ SZKOLENIE DLA TRENERÓW / TRENEREK ZAJMUJĄCYCH SIĘ TEMATYKĄ PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ I RÓWNOŚCIĄ PŁCI?

Szkolenie trenerskie w zakresie przemocy uwarunkowanej płcią i równości płci jest niezbędnym narzędziem, jeśli chcemy przygotować grupę ludzi do dalszych działań. Nie ma standardowego sposobu, jak to zrobić ani standardowego programu, który możemy po prostu przyjąć i wdrożyć. Dlatego zamiast proponowania rozwiązań, przygotowaliśmy listę praktycznych wskazówek, które można wykorzystać do znalezienia i zrealizowania własnych pomysłów.

DOWIEDZ SIĘ, DLA KOGO JEST SZKOLENIE I JAKIE SĄ POTRZEBY UCZESTNIKÓW / UCZESTNICZEK

Znajomość grupy jest niezbędna do wybrania podejść i narzędzi szkoleniowych oraz do podjęcia decyzji o tym, co należy traktować priorytetowo. Istnieją grupy, które mają już doświadczenie w szkoleniu, ale brakuje im wiedzy i doświadczenia na temat, którego dotyczy szkolenie; istnieją grupy ludzi, którzy są dobrze poinformowani o treści, ale brakuje im kompetencji, aby wdrażać programy i stosować narzędzia edukacyjne; są też młodzi ludzie o wysokiej motywacji

do realizacji programów edukacyjnych, ale potrzebują szkolenia we wszystkich wyżej wymienionych dziedzinach.

DOBRCZE ZDEFINIOWUJ SWOJE CELE

Szkolenia mają określone ramy czasowe i nie zawsze jest możliwe zrobienie wszystkiego, co chcemy w czasie, który mamy. Aby przeprowadzić szkolenie, potrzebujemy jasnych, realistycznych i konkretnych celów. Pomoże to w wyborze i dostosowaniu działań oraz skierowaniu grupy na właściwe tory, jeśli zdarzy jej się odejść za daleko od tematu. Zalecamy, aby lista celów była napisana i widoczna dla grupy podczas całego szkolenia.

PRZYGOTUJ SIĘ NA TO, ABY DOSTOSOWAĆ NARZĘDZIA, KTÓRYCH UŻYWASZ, DO POTRZEB TWOJEJ GRUPY.

Jedno narzędzie może służyć wielu różnym celom, w zależności od tego, jak je zaadoptujesz lub jak zdecydujesz się omówić ćwiczenie. Na przykład, to samo ćwiczenie można wykorzystać w klasie z nastolatkami i podczas szkolenia trenerskiego z dorosłymi – w przypadku młodych ludzi, omówienie będzie się koncentrowało na aspekcie płci, czego możemy się nauczyć z ćwiczenia, jak możemy dostosować naukę w naszym codziennym życiu itd. W szkoleniu z osobami dorosłymi, można skupić się na omówieniu sposobu przeprowadzenia ćwiczenia z młodymi ludźmi, dania wskazówek na co zwrócić uwagę oraz zastanowić się, jak można zaadoptować ćwiczenie dla różnych grup czy kontekstów.

PRZEJRZYJ ISTNIEJĄCE NARZĘDZIA

Ogólną radą dla mniej doświadczonych trenerów / trenerek jest korzystanie z narzędzi, których sami / same doświadczyli / doświadczyły. Nie zapominaj, że istnieje wiele zasobów z konkretnymi ćwiczeniami, które możesz wykorzystać, zarówno w zakresie kompetencji trenerów, jak i problematyki płci. Polecamy kilka z nich w tym podręczniku.

WYBIERZ MIEJSCE ODPOWIEDNIE DLA SWOJEJ GRUPY

Przyjazna i wygodna przestrzeń pracy może pomóc osobom uczestniczącym w szkoleniu poczuć się dobrze i otworzyć się, co jest niezbędne, gdy pracujemy nad drażliwymi tematami. Użyj swojej kreatywności, aby uczynić przestrzeń przytulną, sprawdź z grupą, czy ma jakieś specjalne potrzeby, które należy wziąć pod uwagę. Kiedy mówimy o przestrzeni, zazwyczaj bierzemy pod uwagę aspekty fizyczne, ale bezpieczna przestrzeń jest również wtedy, gdy uczestnicy grupy czują się ze sobą komfortowo, nikt nie jest wykluczony, a ludzie mają do siebie zaufanie. W tym kontekście musimy rozważyć kwestie bezpieczeństwa, zgody, prywatności, dbałości o innych wokół nas, zajmowania przestrzeni, itp. Zauważ, że dla niektórych ludzi żadna przestrzeń nie jest nigdy bezpieczną przestrzenią, dlatego mówimy również o bezpieczniejszych (a nie: bezpiecznych) przestrzeniach. W pierwszym dniu szkolenia zalecamy kilka ćwiczeń związanych z budowaniem grupy i budowaniem zaufania w celu wsparcia rozwoju poczucia przynależności do zespołu, natomiast w trakcie całego szkolenia staramy się zapewnić przestrzeń do indywidualnej refleksji nad sobą, dzielenia się doświadczeniami z innymi lub małymi grupami, codziennej oceny samopoczucia jednostek, sprawdzania, czy ich potrzeby są zaspokajane.

MYŚLĘ, ŻE TEN OBOZ JEST NIESAMOWITĄ SZANSĄ NA SAMOREALIZACJĘ,
PONIEWAŻ POZWALA NAM DOSKONAŁIĆ UMIEJĘTNOŚCI SPOŁECZNE
I DEMONSTROWAĆ NASZ TALENT.

WYBIERZ ZESPÓŁ, KTÓRY POSIADA NIEZBĘDNE KOMPETENCJE DO PROWADZENIA SZKOLENIA

Zespół trenerów / trenerek musi być doświadczony zarówno w prowadzeniu szkolenia, jak i w temacie płci, aby właściwie zrealizować zadanie. Osoby biorące udział w szkoleniu często biorą swoich trenerów / trenerki za wzór do naśladowania, dlatego między innymi musimy zadbać o włączenie społeczne i być wrażliwi / wrażliwe na płęć, na przykład używając języka biorącego pod uwagę perspektywę płci.

ZAPLANUJ DZIAŁANIA PO SZKOLENIU

Wszystkie szkolenia dotyczące spraw społecznych mają na celu osiągnięcie konkretnej zmiany, często zmiany w postawach. Mają też na celu mobilizowanie uczestników / uczestniczek do działania. Może to być coś małego, np. omówienie treści szkolenia z przyjaciółmi czy rodziną, ale może to również zmiana sposobu używania języka, aby być bardziej wrażliwym / wrażliwą na kwestie płci. Szkolenie może także sprawić, iż niektóre osoby zainteresują się aktywizmem. Gorąco polecamy włączenie do programu szkolenia ćwiczenia, które pomogą uczestnikom / uczestniczkom zaplanować działania po zakończeniu szkolenia.

EWALUACJA I DZIAŁANIA PO SZKOLENIU (TZW. FOLLOW-UP)

Oprócz ewaluacji całego szkolenia pod kątem trafności, efektywności, wpływu, uczestnictwa i zaangażowania czy metodologii, należy również skupić się na rozwoju osobistym uczestników. Nie ma łatwego sposobu, aby powiedzieć, kiedy ktoś jest gotowy do prowadzenia działań edukacyjnych, dlatego ważne jest, aby dobrze ocenić proces uczenia się (zdolność do formułowania celów, planowania działań edukacyjnych, wspierania uczenia się), tak aby osoby biorące udział w szkoleniu były świadome swoich mocnych i słabych stron. Możesz opracować z nimi dalszy plan nauki i zmotywować ich / je do zwracania się o pomoc, jeśli zajdzie taka potrzeba. Osoby biorące udział w szkoleniu muszą zrozumieć, że są w procesie uczenia się, który wymaga dużo praktyki i że mogą i będą popełniać błędy i napotykać problemy na swojej drodze.

Istnieje wiele sposobów wspierania uczestników / uczestniczek. Można stosować wiele różnych metod (uczenie się w parach, ankiety samooceny, wywiady, grupy refleksyjne, refleksyjne pisanie lub rysowanie, działania monitorujące i informacje zwrotne itp.) Można to zrobić podczas szkolenia lub, jeśli planujesz dalszą pracę z tą grupą ludzi, dobrze jest zaplanować dodatkowe wsparcie po szkoleniu.

Poniżej model ankiety do samooceny potrzeb uczestników:

CZUJĘ SIĘ BARDZO KOMFORTOWO Z	MOCNE STRONY (Jestem dobry / dobra w, wiem jak, jestem świadomy/a, jestem otwarty/a na, umiem aktywnie słuchać, czuję empatię wobec, ...)	SŁABE STRONY Potrzebuję poprawy (co, gdzie, jak, jak mogę się dowiedzieć więcej, kto może mi pomóc).
KOMPETENCJE, które przyczyniają się do sukcesu działania edukacyjnego (wiedza, umiejętności, wartości)		
Jak mam zamiar uwzględnić różnice kulturowe uczestników i promować środowisko sprzyjające integracji, szacunekowi i dialogowi?		
Radzenie sobie z konfliktami i/lub problemami, które mogą pojawić się podczas działania edukacyjnego:		
WIEM, CO ROBIĆ GDY...	TAK	NIE. Jak mogę się tego nauczyć? (jak, gdzie, kto może mi pomóc)
Zauważyłem/ am, że w klasie mogą być osoby, które doświadczyły lub doświadczają przemocy uwarunkowanej płcią.		
Młodym ludziom nie podobają się ćwiczenia i nie chcą w nich uczestniczyć.		
Występują sytuacje przemocy wśród uczniów / uczennic (obraźliwy język, konflikty itp.).		
Występują sytuacje przemocy wśród uczniów / uczennic i nauczycieli / nauczycielek (obraźliwy język, konflikty itp.).		
Moje osobiste wartości są atakowane przez komentarze lub osobiste poglądy uczestników.		
Osoby biorące udział w szkoleniu nie radzą sobie emocjonalnie z treściami szkoleniowymi		
Dodaj sytuacje		

CO ROBIĆ, A CZEGO NIE ROBIĆ

- ❑ Przed rozpoczęciem pracy z grupą dobrze jest najpierw przeprowadzić dogłębną analizę tego, kim są osoby w grupie: jakie są ich potrzeby, motywacje, kompetencje związane z pracą z młodzieżą i tematem (może to być ankieta online, wywiad, rozmowa przy filiżance kawy). Zastanów się nad różnymi sytuacjami, które mogą się zdarzyć podczas procesu szkolenia i później, zastanów się nad możliwymi rozwiązaniami, które pomogą Ci poradzić sobie z tymi sytuacjami i zapobiegają nieprzyjemnym sytuacjom lub kryzysom w grupie.
- ❑ Praca nad tematem przemocy uwarunkowanej płcią i równości płci może być problemowa. Dotyczy ona bowiem wartości w naszych kontekstach kulturowych, w których stereotypy dotyczące płci są głęboko zakorzenione. Nigdy nie jest łatwo zakwestionować coś, co uważasz za niekwestionowane. Opór jest normalną częścią procesu, więc bądź na niego przygotowany /a, dekonstruując ideę płci.
- ❑ Upewnij się, że uczestnicy wiedzą, że dekonstruowanie stereotypów dotyczących płci nie zawsze oznacza ich odrzucenie: tzn. dziewczynka może użyć makijażu lub chłopiec zagrać w piłkę nożną, jeśli tego właśnie chcą i jest to świadomy wybór. Ale nie powinni tego robić, ponieważ są do tego zmuszeni / zmuszane przez oczekiwania innych. Ponadto upewnij się, że stereotypy i role związane z płcią odnoszą się do pozycji władzy oraz kwestii nierówności i przemocy.

- ❑ Problem przemocy uwarunkowanej płcią jest powszechnym problemem w społeczeństwie i dotyczy nie tylko mężczyzn, ale także systemu, który został przez nas zinternalizowany. W ten sposób mężczyźni nie czują się zaatakowani i zaczynają odrzucać te kwestie, ale czują i rozumieją, że są częścią systemu przemocy, ale i są częścią rozwiązania.
- ❑ Dyskutowanie na temat przemocy uwarunkowanej płcią i równości płci powinno obejmować omówienie wielu cech, takich jak pochodzenie etniczne, pochodzenie społeczne, religia, niepełnosprawność, klasa, rasa, seksualność itp. Powinniśmy przyjąć podejście przekrojowe przy omawianiu

kwestii równości płci i przemocy uwarunkowanej płcią, np. doświadczenie młodej kobiety romskiej w Bułgarii może być zupełnie inne niż doświadczenie młodej kobiety nieromskiej, ze względu na podwójną dyskryminację, z jaką spotyka się kobieta romska jako kobieta i jako Romka. Do obu koncepcji – równości płci i przemocy uwarunkowanej płcią – należy podchodzić z uwzględnieniem perspektywy dyskryminacji wielorakiej, a w szczególności z uwzględnieniem jej wpływu na młodzież. Podejście przekrojowe pozwala na dalsze badanie, w jaki sposób dyskryminacja przenika się i wpływa na realia społeczne ludzi na różne sposoby.

- ☐ Przemoc uwarunkowana płcią powinna być rozumiana w ramach ogólnego zjawiska przemocy. Dlatego też należy dokładniej zbadać jego korzenie i konsekwencje, koncentrując się na tym, w jaki sposób przemoc w ogóle (w tym przemoc uwarunkowana płcią) wpływa na nas.
- ☐ Miejcie świadomość własnych uprzedzeń i ograniczeń oraz ich wpływu na sposób, w jaki zachowujecie się, pracując z grupą. Nie należy stwarzać sytuacji, w których nie jesteście pewni, czy będziecie w stanie sobie z nimi poradzić. Upewnijcie się, że praktykujecie to, co głosicie i sprawdźcie dwukrotnie, czy żadna z prezentowanych przez was informacji nie utrwała opresyjnych stereotypów związanych z płcią lub praktyk o seksistowskim wydźwięku, tzn. bądźcie świadomy / świadome wszelkich używanych przez was prezentacji i sposobu wyrażania swoich pomysłów – na przykład, jeśli mówicie o „prezydencie”, upewnijcie się, że nie używasz tylko zaimka „on”, itp.
- ☐ Wszyscy jesteśmy równi i wydaj mi się, że opresja skierowana jest do pewnych mniejszości społecznych. Musimy działać razem, bo inaczej nic się nie zmieni
- ☐ Ćwiczenia, które prowadzicie, powinny mieć na celu rozwijanie proaktywnego podejścia: ludzie powinni wiedzieć, jak rozpoznawać przemoc uwarunkowaną płcią i być w stanie jej przeciwdziałać. Podejmowanie działań oznacza również zgłaszanie przemocy osobie dorosłej lub instytucji. Dowiedzcie się więcej na temat lokalnych organizacji i instytucji pomocowych i zaprezentujcie je uczestnikom / uczestniczkom (jeśli to możliwe, nawiążcie współpracę z lokalnymi instytucjami, zaplanujcie wizytę w nich, aby przybliżyć je grupie, itp.) Współpracujcie z różnymi organizacjami zajmującymi się tematyką przemocy uwarunkowanej płcią i równości płci. Mogą one być pomocne w dostarczaniu pomysłów i materiałów edukacyjnych lub strategii, które można wykorzystać w pracy z uczestnikami / uczestniczkami szkolenia i ostatecznie z młodzieżą.
- ☐ Jeśli w trakcie procesu pojawią się seksistowskie postawy lub seksistowskie używanie języka lub jeśli mężczyźni dominują podczas sesji plenarnych, zabierając ciągle głos, należy na to od razu reagować. Możesz poprosić grupę o obserwację sytuacji, przeanalizowanie jej i podjęcie próby wypracowania konstruktywnego rozwiązania w celu wprowadzenia równego podziału czasu dla wszystkich członków grupy. Ponadto kwestie związane z płcią i przemocą uwarunkowaną płcią często nie są czarno-białe. Należy pokierować grupą tak, aby wypracowała własne rozwiązania, zadając właściwe pytania.
- ☐ Jest dość prawdopodobne, że w każdej grupie, z którą będziecie pracować, są ludzie, którzy w ten czy inny sposób doświadczyli jakiegoś rodzaju przemocy, np. obserwując swoich rodziców w agresywnych sytuacjach, innych krewnych, sąsiadów itp. lub samych siebie. Jest również bardzo

prawdopodobne, że ofiary nie postrzegają siebie (jeszcze) jako ofiary, kiedy doświadczają sytuacji przemocy. Bardzo ważne jest, aby zapewnić bezpieczeństwo i zastanowić się, w jaki sposób proponowane przez was ćwiczenia mogą wpłynąć na ofiary. Upewnijcie się, że macie kontrolę nad narracją o osobach doświadczających przemocy, tworzeniem bezpiecznej przestrzeni oraz ochroną uczestniczek i uczestników.

- ☐ Podczas szkolenia należy zadać i omówić pytanie „dlaczego ludzie pozostają w przemocowych związkach”. Wiąże się to z przemocą w związkach intymnych: młodzi ludzie wchodzi w związki i nawet jeśli chcą, mogą nie być w stanie z nich wyjść. Nasz proces edukacyjny powinien koncentrować się na działaniach mających na celu wzmocnienie pozycji młodych ludzi i podniesienie ich poczucia własnej wartości. Należy również unikać obwiniania osób pozostających w przemocowych związkach. Pamiętajcie, że niektóre osoby, z którymi pracujecie, mogą obecnie znajdować się w takich związkach i ostatnią rzeczą, której potrzebują, jest obwinianie ich za to. Uczestnikom / uczestniczkom należy zapewnić szkolenie w celu rozwinięcia/zwiększenia ich umiejętności komunikacyjnych, kompetencji w zakresie zarządzania konfliktami i asertywności. Kompetencje te mogą mieć kluczowe znaczenie, jeśli chodzi o radzenie sobie z wszelkimi rodzajami przemocy.
- ☐ Wreszcie, jeśli to możliwe, zaangażujcie do zespołu trenerskiego osoby o różnych tożsamościach płciowych i orientacjach seksualnych: włączenie osób z różnych środowisk i pochodzących z różnych realiów nie tylko wzmocni pozycję grup, które są tradycyjnie reprezentowane w niewystarczającym stopniu, ale również uczyni przestrzeń bardziej integracyjną.

PRZYKŁAD PROGRAMU SZKOLENIOWEGO DLA TRENERÓW / TRENEREK W RAMACH PROJEKTU NEW GENDERATION W HISZPANII

To szkolenie zostało opracowane dla grupy 10 osób pracujących z młodzieżą, które miały już doświadczenie z tematyką przemocy uwarunkowanej płcią i równości płci. Głównym celem szkolenia było stworzenie dobrej atmosfery w zespole, który będzie współpracował w przyszłości; pogłębienie wiedzy i umiejętności wykorzystywania teatru uciśnionych jako jednego z narzędzi edukacyjnych, które mogą zostać wykorzystane podczas zajęć szkółach i na obozach letnich; dzielenie się narzędziami, które osoby biorące udział w szkoleniu z powodzeniem wykorzystywały już z grupami młodzieży; oraz praca nad podejściami, celami, wskazówkami, projektowaniem i adaptacją konkretnych narzędzi dla grupy do wykorzystania podczas warsztatów w szkołach i na obozach letnich.

	DZIEŃ 1	DZIEŃ 2	DZIEŃ 3	DZIEŃ 4	DZIEŃ 5
SESJA 1	Przyjazd uczestników / uczestniczek	Teatr uciśnionych – wprowadzenie do metodologii	Uczestnicy / uczestniczki dzielą się swoimi narzędziami edukacji pozaformalnej, które dotyczą tematyki płci i przemocy uwarunkowanej płcią.	Tworzenie zespołów do prowadzenia warsztatów w szkołach i podczas obozów letnich, wyjaśnianie kwestii administracyjnych (budżet, czas itd.).	Planowanie działań: przyszłe kroki, podział zadań, ustalenie harmonogramu, wyjaśnienie wątpliwości.
SESJA 2	Wzajemnie poznanie się	Teatr uciśnionych – ćwiczenia rozgrzewające	Uczestnicy / uczestniczki dzielą się swoimi narzędziami edukacji pozaformalnej, które dotyczą tematyki płci i przemocy uwarunkowanej płcią.	Praca w grupach: planowanie warsztatów szkolnych/planowanie obozów letnich	Plan rozwoju osobistego i ewaluacja
SESJA 3	Prezentacja projektu	Teatr uciśnionych – przygotowanie scenariuszy	Warsztaty w szkołach – ustalanie celów i podejść, wskazówki do pracy, itp.	Prezentowanie rezultatów pracy w grupach i informacja zwrotna na temat pracy grupowej	Wyjazd uczestników / uczestniczek
SESJA 4	Wprowadzenie do tematyki przemocy uwarunkowanej płcią i równości płci	Teatr uciśnionych – odgrywanie scenek i informacja zwrotna	Obozy letnie: ustalanie celów i podejść, wskazówki do pracy, sposoby postępowania	Prezentacja dot. realizacji filmów „Teens react” / przygotowanie filmu dotyczącego projektu	

NARZĘDZIA

TYTUŁ ĆWICZENIA	KOŁA
TEMATY	☒ Relacje władzy
GŁÓWNE CELE	☒ Refleksja nad relacjami władzy ☒ Rozwijanie krytycznego myślenia
 OPIS ĆWICZENIA KROK PO KROKU	- Wyświetl obraz dwóch kół mówiąc, że choć oba koła wyglądają tak samo, jest to iluzja optyczna i jedno jest większe od drugiego: - Poproś ludzi, aby podnieśli rękę, jeśli uważają, że czerwone koło jest większe lub jeśli niebieskie jest większe. - Omówienie: - O czym najpierw pomyśleliście / pomyślałyście, gdy zobaczyliście / zobaczyłyście koła? (zazwyczaj pojawiają się odpowiedzi, iż oba koła są takiej samej wielkości). - Tak naprawdę koła są tej samej wielkości. Zapytaj osoby biorące udział w ćwiczeniu, dlaczego uważają, że tak łatwo było ich przekonać do zmiany zdania? (Porozmawiajcie o postrzeganiu trenera / trenerki jako „autorytetu”. Osoby biorące udział w ćwiczeniu zaufały trenerowi / trenerce bardziej niż własnej wizji początkowej.) - Dlaczego tak się stało? - Teraz wyobraźcie sobie, że od momentu waszego urodzenia, ktoś ciągle wam wmawiał, że niebieskie koło jest większe niż czerwone. W przyjmujecie to za coś niekwestionowanego. - Gdybym był zainteresowany /a wyborem jednego z kół, bo mi za to płacą, czy też dlatego, że nienawidzę drugiego kółka, czy łatwo byłoby was przekonać? - Jeśli znajdujecie się w podobnej sytuacji w życiu, co możecie zrobić?

TYTUŁ ĆWICZENIA	WPROWADZENIE DO TEMATU PŁCI
TEMATY	☑ Ekspresja płci ☑ Role związane z płcią
GŁÓWNE CELE	☑ Przedstawienie tematu płci i zastanowienie się, w jaki sposób jest ona wyrażana w naszym życiu. ☑ Zastanowienie się nad rolami i oczekiwaniami związanymi z płcią ☑ Rozwijanie krytycznego myślenia
 OPIS ĆWICZENIA KROK PO KROKU	1) Poproś uczestników / uczestniczki, aby zastanowili / zastanowiły się nad momentami w ich życiu, w których byli / były lub stali się stały się świadomi /świadome swojej płci. Uczestnicy / uczestniczki powinni / powinny narysować linię czasu na kartce papieru i zapisać różne momenty na linii czasu, zapisując również słowo kluczowe, które określa te momenty. 2) Po zakończonej pracy, poproś osoby biorące udział w ćwiczeniu, aby podzieliły się swoimi liniami czasu z 2 lub 3 osobami (praca w małych grupach). Grupy powinny składać się z osób różnej płci. Przypomnij, że powinni / powinny dzielić się tym, z czym czują się komfortowo. 3) Po pracy w małych grupach rozpocznijcie dyskusję z całą grupą, pytając uczestników / uczestniczki o ich uczucia w różnych momentach ćwiczenia, o to, czego dowiedzieli / dowiedziały się na temat płci, jak myślą, w jaki sposób płeć nas warunkuje. 4) Zastanówcie się nad rolą związanymi z płcią i zapytajcie o oczekiwania, jakie ich zdaniem role te generują: 5) Burza mózgów na temat oczekiwań: znajdźcie konkretne przykłady z życia codziennego. 6) Co się stanie, jeśli te oczekiwania zostaną potwierdzone lub odrzucone. (Co się dzieje w obu przypadkach?) 7) Czy nagrody lub kary są świadome lub/i nieświadome? 8) Zakończcie refleksją nad tym, czym jest płeć (możecie skorzystać z treści w pierwszym rozdziale podręcznika).

TYTUŁ ĆWICZENIA	IDEAŁ PIĘKNA
TEMATY	☐ mikroagresje ☐ wprowadzenie do tematu ☐ normalizacja
GŁÓWNE CELE	☐ uświadomienie sobie, że postrzeganie piękna jest sprawą indywidualną ☐ refleksja nad własnymi głęboko zakorzenionymi wartościami
 OPIS ĆWICZENIA KROK PO KROKU	1) Poproś uczestników / uczestniczki o narysowanie osoby, która reprezentuje ich koncepcję piękna. Możesz zasugerować, że jeśli nie czują się zbyt komfortowo rysując, mogą równie dobrze pomyśleć o cechach charakterystycznych i zapisać je na kartce. Należy wspomnieć, że powinny one koncentrować się na wyglądzie fizycznym. Na tę część ćwiczenia należy przeznaczyć co najmniej 10 minut, ponieważ uczestnicy potrzebują czasu na refleksję. 2) Refleksja osobista Poproś uczestników / uczestniczki, aby spojrzeli / spojrzały na swoją kartkę papieru i zastanowili/ zastanowiły się nad tym, co na niej jest poprzez proces kierowanej refleksji: • Proszę spojrzeć na swoją kartkę papieru i osobę, którą narysował / narysowałaś. Jaka jest płeć tej osoby? Jakie są jej główne cechy, które czynią tę osobę piękną? Jaki jest jej kolor włosów? Jaki jest kolor jej oczów? Czy ta osoba ma na sobie makijaż? A co z włosami, czy wyglądają one „naturalnie” czy są stylizowane (farbowane, wyprostowane itp.)? • Spójrz na figurę tej osoby, jaka ona jest? Czy osoba jest otyła? • Spójrz na kolor skóry tej osoby – czy ta osoba nie jest biała? Czy jest to osoba czarnoskóra, azjatycka czy należąca do społeczności romskiej? • Czy osoba, na którą patrzysz, używa wózka inwalidzkiego? Czy patrzysz na osobę niepełnosprawną? • Czy twoja koncepcja piękna uwzględnia różne perspektywy? 3) Omówienie • Jak się czułeś / czułaś, podczas rysowania pięknej osoby? • Jak się czułeś/ czułaś podczas kierowanej refleksji? • Czy uważasz, że mamy podobne lub różne koncepcje piękna? Dlaczego? • Jak uczymy się koncepcji piękna? • Jak byś się czuł/a, gdybyś musiał/a przedstawić swojej rodzinie osobę, która jest twoim partnerem / twoja partnerka i jest osobą czarnoskórą, otyłą czy niepełnosprawną? • Jakie są konsekwencje posiadania koncepcji piękna? • Czego możemy się nauczyć z tego ćwiczenia?

TYTUŁ ĆWICZENIA	WIZERUNEK KOBIET W KULTURZE POPULARNEJ
TEMATY	☐ Mikroagresje ☐ Przyczyny i skutki ☐ Myślenie krytyczne
GŁÓWNE CELE	☐ Refleksja się nad rolami związanymi z płcią, których uczymy się za pośrednictwem mediów ☐ Lepsze zrozumienie przyczyn i konsekwencji wpływu mediów i reklamy na nasz sposób myślenia ☐ Zwiększenie motywacji do podejmowania działań
 OPIS ĆWICZENIA KROK PO KROKU	1) Wyjaśnij uczestnikom / uczestniczkom, że będą analizować, jak kobiety są prezentowane w kulturze popularnej. 2) Wybierz 2-3 fragmenty filmów, seriali lub kreskówek i reklam, które przedstawiają kobiety, ich rolę w społeczeństwie, miłość romantyczną, pojęcie piękna, itp. Pokaż je uczestnikom / uczestniczkom. Ta część nie powinna trwać dłużej niż 10 minut. 3) Podziel grupę na zespoły składające się z 4 lub 5 osób. 4) Wyjaśnij tę część ćwiczenia: narysuj przykładowe drzewo przyczyn i konsekwencji oraz wyjaśnij, że korzenie reprezentują przyczyny, a gałęzie drzew – konsekwencje. W środku można zapisać główny problem, który będzie analizowany: wizerunek kobiet w mediach i reklamie. Każde działanie w naszym życiu ma wiele przyczyn i konsekwencji, a naszym zadaniem jest znalezienie jak największej ich liczby. Daj grupom 20 minut na narysowanie własnych drzew zapisanie jak największej liczby przyczyn i skutków oraz umieszczenie ich odpowiednio w korzeniach i na gałęziach. 5) Kiedy grupy zakończą swoje drzewa, poproście o ich zaprezentowanie. 6) Po prezentacjach, rozpocznijcie dyskusję, zadając następujące pytania: • Czy dowiedzieliście / dowiedziałyście się czegoś, o czym wcześniej nie wiedzieliście / wiedziałyście? • Jak postrzegacie konsekwencje, które zdefiniowaliście / zdefiniowałyście? Czy są one pozytywne czy negatywne? • Jakie konsekwencje ma dla Ciebie oglądanie wizerunku kobiet w mediach? • Co należy w tym zmienić? • Co możemy zrobić, żeby to zmienić?

WIEM, JAK ROZPOZNAĆ PRZEMOC, CHOĆ CZASAMI MOŻE ONA PRZY-
BIERAĆ BARDZO DELIKATNE FORMY I Z TEGO POWODU MŁODZI LUDZIE
MAJĄ PROBLEMY

W DRODZE

Rozdział 4

WARSZTATY W SZKOŁACH

DLACZEGO W SZKOŁACH TRZEBA PRACOWAĆ NA RZECZ RÓWNOŚCI PŁCI I PRZECIWKO PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ?

działania edukacyjne na rzecz równości płci i walki z przemocą uwarunkowaną płcią mogą być prowadzone w wielu różnych środowiskach, takich jak kluby młodzieżowe, ośrodki młodzieżowe, jako działania pozaszkolne, podczas różnych imprez tematycznych, a także w szkołach. Działania w szkołach mogą przynieść dodatkowe korzyści, które warto rozważyć.

Po pierwsze, możemy dotrzeć do tych młodych ludzi, którzy normalnie nie uczestniczyliby w tego typu działaniach. Wielu młodych ludzi nie wie, czym jest edukacja pozaformalna lub może nie mieć motywacji do uczestnictwa w zajęciach dodatkowych (pozalekcyjnych), ponieważ zazwyczaj ma już i tak wiele obowiązków. Realizując warsztaty podczas zajęć szkolnych możemy dotrzeć do tych młodych ludzi, a nawet zwiększyć ich motywację do uczestnictwa w zajęciach i aktywności na rzecz równości płci.

Wśród korzyści należy wymienić te związane z wprowadzeniem edukacji pozaformalnej do klasy. W wielu kontekstach edukacja formalna nie daje możliwości zastanowienia się nad własnymi wartościami lub uczenia się krytycznego myślenia. W wielu szkołach edukacja koncentruje się głównie na wiedzy, a nauczyciel jest autorytetem, który ocenia uczniów, co stwarza dodatkowy stres. Podczas warsztatów wnosimy do klasy zewnętrznego moderatora, który nie ma takiej samej relacji władzy i zachęca do wyrażania opinii bez jakiegokolwiek oceny, pozwala młodym ludziom popełniać błędy i wykorzystywać je jako okazję do nauki. Może to zmienić ogólną dynamikę w grupie. Jednym z częstych rezultatów warsztatów jest to, że nauczyciele / nauczycielki uczą się więcej o swoich uczniach / uczennicach i zaczynają widzieć ich w innym świetle. Często słyszymy takie komentarze jak: „Nie wiedziałem, że są w stanie debatować”.

Wreszcie, w wielu przypadkach nauczyciele / nauczycielki mogą nauczyć się nowej metodologii, po zapoznaniu się z korzyściami płynącymi z warsztatów, a następnie wykorzystać ją w klasie lub mówić o ważnych kwestiach w sposób przekrojowy, co stanowi wyraźnym efekt mnożnikowym.

CZYM JEST EDUKACJA POZAFORMALNA I JAK MOŻNA JĄ WYKORZYSTAĆ W SZKOŁACH?

Kształcenie pozaformalne to każdy rodzaj zorganizowanego uczenia się, które jest zamierzone i zaplanowane przez instytucję edukacyjną, ale które nie prowadzi do formalnego rozpoznania poziomu kwalifikacji uznawanego przez odpowiednie krajowe władze oświatowe, co oznacza, że nie jest to część oficjalnego programu nauczania.

Edukacja pozaformalna opiera się na pewnych zasadach, które są niezbędne, jeśli chcemy zmienić postawy, zachęcić do refleksji i rozwinąć krytyczne myślenie. Przede wszystkim, kiedy zajmujemy się edukacją pozaformalną, koncentrujemy się na rozwoju kompetencji, czyli nie tylko wiedzy, ale także na umiejętnościach i postawach. Edukacja, która nie skupia się na kompetencjach jest bezsensowna, to tak jak np. wyjaśnianie komuś, kto boi się włączyć komputer, jak działa Photoshop.

Dobrowolne uczestnictwo jest tu bardzo ważne, aby nie było obowiązku uczestniczenia w zajęciach oraz aby każda osoba miała świadomość, że może zrezygnować z uczestnictwa z zajęć w dowolnych momentach. Edukacja pozaformalna powinna wykorzystywać narzędzia, które angażują uczestników / uczestniczki i zachęcają ich / je do działania, **doświadczenia** nowych rzeczy lub postawienia się w sytuacji innych. Powinno to być **proces holistyczny**, tak aby wszystkie osoby miały możliwość zrównoważonego myślenia, jak i wykonywania różnych czynności. **Emocje** są również bardzo ważne w edukacji pozaformalnej, gdyż sprzyjają uczeniu się od siebie nawzajem. Każda osoba w grupie może **podzielić się swoimi opiniami i przemyśleniami**, co jest korzystne dla procesu uczenia się. W edukacji nieformalnej **nie ma ocen**, nikt nie ocenia, czy osoba zrobiła coś dobrze czy źle, ponieważ ona sama powinna to wiedzieć, a każda taka sytuacja sprzyja uczeniu się czegoś nowego.

Wreszcie, ostatnia zasada mówi, że działania powinny odbywać się w **bezpiecznej przestrzeni**, ponieważ chcemy, aby wszystkie osoby otworzyły się, podzieliły się swoimi emocjami, a nie obawiały się, że ktoś może je osądzić. Kiedy więc mówimy o bezpiecznej przestrzeni, nie tylko wyobrażamy sobie przestrzeń fizyczną, ale także bezpieczną i przyjazną atmosferę, w której każda osoba w grupie może czuć się komfortowo.

Ponownie należy podkreślić rolę moderatora w edukacji pozaformalnej, która bardzo różni się od edukacji formalnej. Osoby takie są odpowiedzialne za stworzenie środowiska uczenia się, zachęcanie do aktywnego uczestnictwa i, co najważniejsze, słuchanie młodych ludzi i wysłuchanie wszystkich przedstawianych przez nich argumentów bez dokonywania oceny.

JAK PRZYGOTOWAĆ I PRZEPROWADZIĆ WARSZTATY W SZKOŁACH?

Warsztaty w szkołach mogą się nieco różnić od działań edukacyjnych, które zwykle prowadzimy, ze względu na ramy czasowe, przestrzeń i grupy, z którymi będziemy pracować (są one już zapewnione przez szkoły), dlatego musimy być świadomi / świadome tych wszystkich warunków i dostosować się do nich. Istnieją różne rozpoczęcia zajęć – możemy przyjść do klasy podczas lekcji, lub też zorganizować zajęcia w formie zajęć pozalekcyjnych. Wszystkie te kwestie techniczne muszą zostać wyjaśnione przed rozpoczęciem przygotowywania działań.

Jak już wcześniej wspomniano, nie ma najlepszego sposobu przygotowania i przeprowadzenia warsztatów, dlatego przygotowaliśmy kilka praktycznych wskazówek jak to zrobić.

DOWIEDZ SIĘ, W JAKIM KONTEKŚCIE BĘDZIESZ PRACOWAĆ

Bardzo korzystna jest wcześniejsza rozmowa z nauczycielem / nauczycielką lub pedagogiem szkolnym, aby dowiedzieć się więcej na temat grupy (grup), z którą będziecie pracować. Szczególnie ważne jest, aby wiedzieć, czy w grupie są uczniowie / uczennice, którzy / które doświadczają przemocy lub przemocy uwarunkowanej płcią w swoim otoczeniu. Poza tym warto zastanowić się, czy grupa dobrze się zna – może to pomóc w zaplanowaniu czasu, który należy poświęcić na zbudowanie zespołu.

ZAPLANUJ CELE I PRZEBIEG DZIAŁAŃ

Powinniśmy zawsze zaczynać od celów i mieć je zawsze przy sobie podczas planowania zajęć. Kiedy mówimy o przebiegu działań, nie odnosimy się do konkretnych działań, które chcemy przeprowadzić, ale raczej do ogólnego podejścia, które wyznaczy nam drogę do osiągnięcia celów. Na przykład, w przypadku grupy ludzi, którzy się nie znają, możemy zacząć od działań budujących zespół. Następnie przejdziemy do działań, które pozwolą uczestnikom / uczestniczkom odkryć nowy temat, poprzez debaty, które pozwolą im krytycznie zastanowić się nad problemem i wyrobić własne opinie lub poszukać rozwiązań dla różnorodnych wyzwań. Na koniec, możemy zaproponować ćwiczenie w celu zaplanowania kolejnych działań oraz zwiększyć motywację do dalszego angażowania się w temat. Zawsze należy pamiętać o dostępnym czasie i zaplanowanych do osiągnięcia celach.

“NIE ZDAWAŁEM SOBIE SPRAWY, ŻE MOGĘ BYĆ CZĘŚCIĄ PROBLEMU – CO MYŚLĘ O DZIEWCZYNACH LUB OSOBACH LGBT. UCZENIE SIĘ O PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ I ROBIEŃCIE FILMÓW ZMIENIŁO CAŁKOWICIE MOJĄ PERSPEKTYWĘ.

WYBIERAJ DZIAŁANIA, KTÓRE NAJLEPIEJ PASUJĄ DO GRUPY

Uczenie się na tematy związane z płcią może być zabawne, chociaż temat jest drażliwy i może wzbudzać wiele emocji. Ważne jest, aby pamiętać, że chcemy, aby młodzież uczyła się i była zmotywowana do aktywności i zainteresowała się tematem. Dlatego też zalecamy kreatywność w tworzeniu i wykorzystaniu ćwiczeń, uczenie się poprzez gry czy eksperymentowanie z przestrzenią (jeśli możliwe jest wyjście na zewnątrz) itp. Ponadto trzeba wziąć pod uwagę różne style uczenia się i wybrać ćwiczenia, które odpowiadają więcej niż jednej osobie w grupie. Wreszcie, kiedy zaczniesz pracować, zrozumiesz, że niektóre grupy lubią debatować, inne lubią zajęcia teatralne a inne coś zupełnie innego, więc bądź gotowy /gotowa do ciągłej adaptacji proponowanych ćwiczeń i zadań. I zawsze bierz pod uwagę czas, który masz.

PRZYGOTUJ SIĘ NA TRUDNE SYTUACJE

Podczas zajęć edukacyjnych w szkołach dotyczących tematyki płci mogą wystąpić różne trudne sytuacje. Ważne jest, aby wiedzieć, jak postępować, gdy dowiemy się, że jakaś osoba obecnie doświadcza lub doświadczyła przemocy uwarunkowanej płcią. Przed rozpoczęciem zajęć w szkole musimy mieć jasny plan działania w różnych sytuacjach. W tym celu zaleca się, aby sprawdzić, jakie są procedury postępowania w różnych sytuacjach w szkole, z kim należy się kontaktować w przypadku wykrycia przemocy. Jak wspomniano wcześniej, sprawdź lokalne instytucje, organizacje, lokalne/regionalne/krajowe przepisy prawne dotyczące ochrony i interwencji i przedstaw te informacje uczestnikom / uczestniczkom. Jeśli to możliwe, zaproś na zajęcia specjalistów / specjalistki, którzy / które pracują z ofiarami przemocy uwarunkowanej płcią. Jeśli będziesz mieć do czynienia z trudną sytuacją, która wywoła bardzo silne emocje w grupie, zajmij się osobą / osobami, które potrzebują wsparcia – można wyjść z klasy i poświęcić czas na to, czego ta osoba potrzebuje w danym momencie (rozmowa, spacer, wysłuchanie

jej/jego). Nie zachowuj się jak psycholog (chyba że naprawdę jesteś psychologiem). Nie oceniaj i nie udawaj, że znasz właściwe odpowiedzi na problemy osób doświadczających przemocy. Zamiast tego należy aktywnie słuchać i zasugerować danej osobie, aby porozmawiała z osobą dorosłą, której ufa. Upewnij się, że osoba ta posiada informacje o lokalnych organizacjach i instytucjach, które

mogą udzielić profesjonalnej pomocy. Następnie należy postępować zgodnie z procedurami działania w danej szkole.

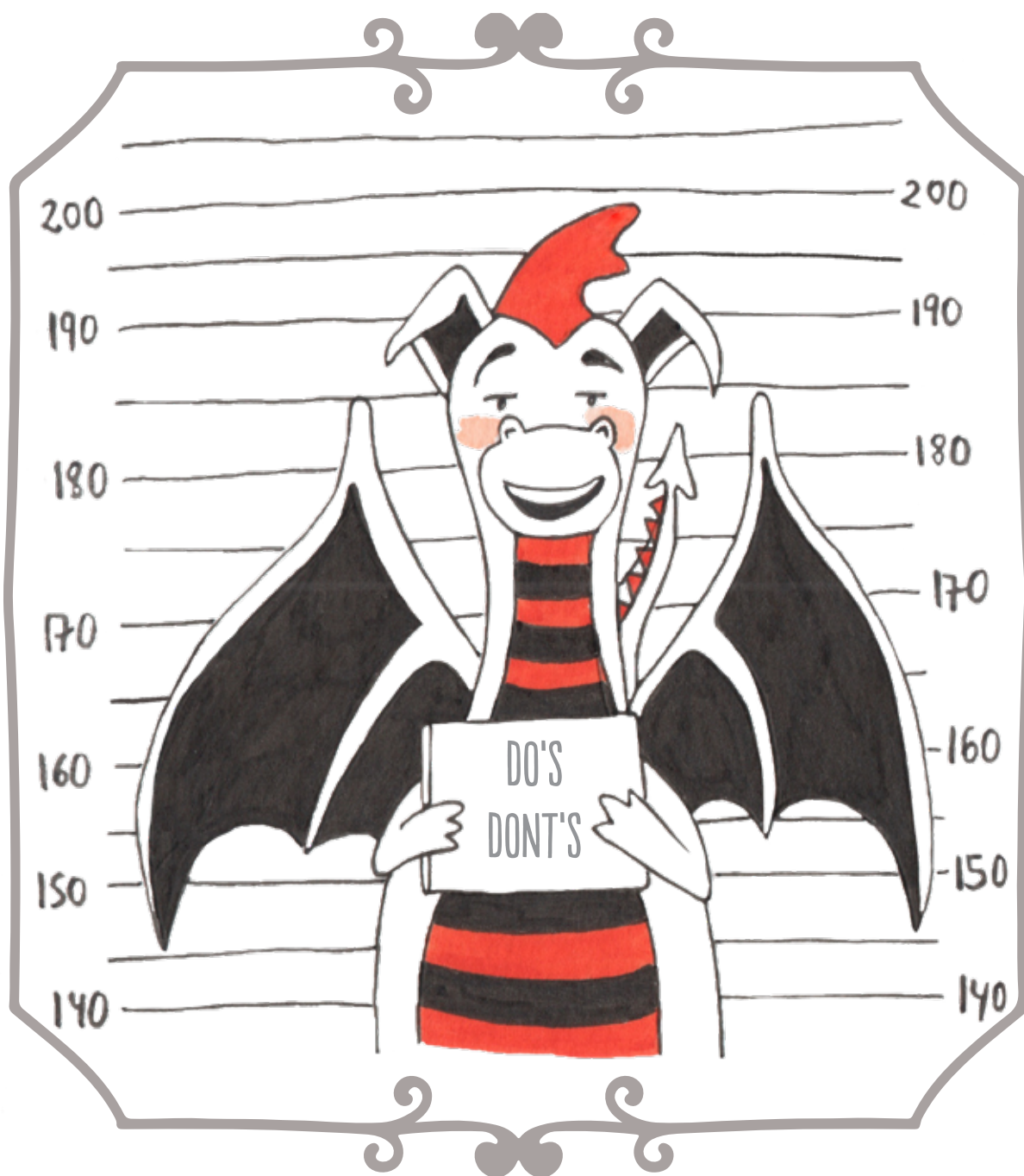
Wreszcie, nie należy akceptować jakichkolwiek działań przemocowych, które mogą zdarzyć się podczas zajęć, np. agresywne komentarze od uczniów / uczennic lub nauczycieli / nauczycielek, wyśmiewanie się z kogoś itp. Istnieje wiele sposobów radzenia sobie z tymi problemami, np. zatrzymanie zajęć i wspólne przeanalizowanie sytuacji, prywatne rozmowy z osobami lub poinformowanie dyrekcji szkoły o sytuacji w klasie. Ogólnie rzecz biorąc, najważniejszą rzeczą w naszym procesie edukacyjnym jest umożliwienie ludziom reagowania w sytuacjach przemocy: rozpoznawanie sygnałów przemocy, wiedza na temat tego, jak i gdzie można uzyskać pomoc, wspieranie się nawzajem, mówienie głośno o przemocy i zgłaszanie jej odpowiednim instytucjom.

CO ROBIĆ, A CZEGO NIE ROBIĆ

Przygotowanie do prowadzenia warsztatów szkolnych może wymagać znacznie więcej niż tylko zaprojektowanie działań, dlatego chcielibyśmy podzielić się z wami pewnymi radami na temat tego, co robić, a czego nie robić pracując z uczniami / uczennicami w szkołach.

- ☑ Program warsztatów powinien być zatwierdzony przez szkołę. W niektórych krajach jest to obowiązkowe, a gdy osoby z zewnątrz wchodzi do szkoły, treści muszą być zatwierdzone przez pedagoga szkolnego, a czasem nawet przez rodziców. Sprawdź, jakie przepisy obowiązują w twoim kontekście lokalnym. W ten sposób zarówno ty, jak i szkoła będziecie dobrze poinformowani. Jeśli tego nie zrobisz, w niektórych przypadkach może się zdarzyć, że szkoła nie będzie chciała pracować z tobą w przyszłości.
- ☑ Istnieje wiele korzyści płynących z motywowania nauczycieli / nauczycielek do aktywnego udziału w warsztatach. W ten sposób nauczyciele / nauczycielki mogą lepiej poznać swoich uczniów / swoje uczennice, ponieważ relacje władzy się zmieniają i stają się oni / one częścią grupy na takich samych zasadach jak pozostałe osoby w grupie. Co więcej, zaangażowanie nauczycieli / nauczycielek oznacza, że poznają oni / one metody, które stosujemy i rozumiemy ich wpływ na osoby uczące się – istnieje większa szansa, że będą z nich korzystać w przyszłości na różnych zajęciach w szkole.
- ☑ Chcielibyśmy podkreślić rolę moderatora(ów). Nie bój się eksperymentować z przestrzenią. Jeśli jest to możliwe, wyjdź na zewnątrz lub, jeśli pracujesz w klasie szkolnej, możesz przesunąć stoły i utworzyć koło, lub możesz przynieść i wykorzystać różne rekwizyty. Nie wszystko musi być bardzo formalne.
- ☑ Należy rozważyć możliwość pracy w parach trenerskich, składających się z osób różnej płci. Jest to szczególnie ważne w przypadku wykrycia przypadku przemocy, gdy jedna osoba z zespołu trenerskiego będzie musiała wyjść na zewnątrz z osobą potrzebującą wsparcia. Posiadanie dwóch osób w zespole trenerskim może również pomóc w zarządzaniu grupą – jedna osoba prowadzi wtedy ćwiczenie, a druga może chodzić po klasie, aby upewnić się, że wszyscy ludzie rozumieją zadanie lub wspierać tych, którzy tego potrzebują.
- ☑ Bardzo ważne jest, abyś nie wyrażał / wyrażała swojej opinii, ale raczej słuchał / słuchała tego, co uczestnicy / uczestniczki mają do powiedzenia.
- ☑ Jeśli chodzi o ćwiczenia, zalecamy, aby zawsze mieć plan awaryjny, na wypadek, gdyby zaplanowane przez Ciebie ćwiczenie nie odpowiadało grupie, lub gdy zostanie ci dużo czasu do skończenia zajęć.
- ☑ I w końcu, trzymaj się zasady „mniej znaczy więcej”. Często zdarza się, że osoby prowadzące zajęcia starają się umieścić w programie zbyt wiele działań, a następnie starają się je zakończyć bez pozostawiania czasu na właściwą refleksję. Wykonywanie mniejszej liczby ćwiczeń, ale z wystarczającą ilością czasu na podsumowanie może przynieść znacznie lepszy efekt – można wtedy lepiej zgłębić temat i więcej się nauczyć.

DZIAŁANIA PO ZAJĘCIACH

Po zakończeniu zajęć w szkole, nadszedł czas, aby zadać najważniejsze pytanie: jak sprawić, by młodzi ludzie pozostali zmotywowani do praktykowania dobrego traktowania w swoim codziennym życiu, uświadamiali swoje otoczenie o problemie przemocy uwarunkowanej płcią, przekazywali efekty swojej nauki innym osobom i stali się sprawcami zmian.

To powinna być ostatnia refleksja z młodzieżą w klasie przed zakończeniem zajęć, podczas której młodzi ludzie sami szukają pomysłów na to, jak, gdzie i kiedy wykorzystać całą naukę w praktyce. Mogą pomyśleć o planie działania na trzech różnych poziomach.

- ☐ Po pierwsze, **na poziomie osobistym**. Tutaj możesz zaproponować indywidualną refleksję na temat tego, co mogą zrobić w swoim codziennym życiu, aby praktykować dobre traktowanie. (np. 30-dniowe wyzwanie: drobne codzienne czynności, aby zadbać o siebie).
- ☐ Po drugie, **na poziomie relacyjnym**: refleksja na temat tego, jak wyobrażamy sobie nasze związki (intymne relacje, przyjaźnie itp.) Można zaproponować napisanie listu do siebie o strategiach, które trzeba zastosować, jeśli ktoś znajdzie się w sytuacji przemocy i do kogo zwrócić się o pomoc, wiedząc już, jakie struktury wsparcia istnieją w danym otoczeniu).
- ☐ Wreszcie, przechodzimy **do poziomu społecznego** i ostatnie pytanie brzmi: jak uświadomić mojemu środowisku kwestie związane z przemocą uwarunkowaną płcią? W tym miejscu można zaproponować burzę mózgów na temat istniejących narzędzi, jakimi dysponują młodzi ludzie w swoim lokalnym środowisku: np. korzystanie ze szkolnego radia lub biuletynu informacyjnego, rozmowa z dyrekcją szkoły i zaproponowanie nowych inicjatyw, działania na placu szkolnym podczas przerw, rozpoczęcie współpracy z organizacjami pozarządowymi w mieście i uczestnictwo w innych działaniach itp. Jeśli masz czas i widzisz, że cała grupa jest bardzo zmotywowana do dalszego zaangażowania, możesz pomóc im w opracowaniu bardziej konkretnego planu działania, w którym młodzi ludzie dokładnie zdecydują o tym, czym chcą się zająć, stworzą linię czasu i podzielą zadania między sobą.

W kolejnych rozdziałach dowiesz się więcej o tym, jak kontynuować pracę z młodzieżą poza szkołą.

NARZĘDZIA

TYTUŁ ĆWICZENIA	SPOŁECZNY MANDAT
TEMATY	☒ Role związane z płcią ☒ Stereotypy płciowe
GŁÓWNE CELE	☒ Refleksja nad mandatem społecznym związanym z rolami, które warunkują nasze życie od najmłodszych lat. ☒ Rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia.
 OPIS ĆWICZENIA KROK PO KROKU	1) Podziel grupę na mniejsze zespoły składające się z 4-5 osób. 2) Daj każdej grupie bloczek kartek samoprzylepnych i poproś osoby biorące udział w ćwiczeniu, aby napisały różne rzeczy (1 rzecz na jednej kartce), o których od dzieciństwa mówiono im, uczono je, lub kazano zachowywać się zgodnie z ich płcią. Daj im co najmniej 15 minut na indywidualną refleksję i 5 minut na podzielenie się tym, co napisali w grupach. 3) Po tej części ćwiczenia, poproś każdą grupę, aby wybrała osobę (najlepiej, jeśli taka osoba zgłosi się dobrowolnie), zrobiła wokół niej koło i zaczęła przyklejać do niej wszystkie kartki zapisane przez grupę. 4) Następnie, wszyscy osoby ze wszystkich grup stają w dwóch równoległych rzędach, a osoby, którym naklejono karteczki, przechodzą, jedna po drugiej, wzdłuż tych rzędów. Osoby stojące w rzędach głośno czytają to, co jest napisane na karteczkach. 5) Po tej części, zaproś grupę do omówienia ćwiczenia. Zapytaj uczestników / uczestniczki jak się czuli / czuły podczas ćwiczenia? • Jak czuły się osoby, które miały przyklejone na sobie karteczki? Jak te osoby czuły się, gdy słyszały głośno czytanie treści napisane na karteczkach? • Jak się czuły pozostałe osoby w tej sytuacji? • Co myślicie o mandatach społecznych, które są nam nadawane od dzieciństwa i są związane z naszą płcią? • Kogo reprezentują ludzie, którzy przyklejali karteczki na osobę, które dobrowolnie się do tego zgłosiła? • Czy często słyszycie takie zwroty, jakie zostały napisane na karteczkach? • Co sądzicie o stereotypach płciowych? • Czy istnieją prawdziwe różnice pomiędzy zachowaniem mężczyzn i kobiet? • Czy przyczyniają się one do równości płci? • Jak możemy połączyć to ćwiczenie z rzeczywistą sytuacją życiową? • Jakie są konsekwencje tych mandatów w naszym życiu dla dziewcząt i chłopców? • Co się stanie, jeśli nie będziemy w stanie się do nich stosować, ponieważ nie odpowiadają one naszym osobistym wartościom, potrzebom lub np. orientacji seksualnej? 6) Aby zakończyć ćwiczenie, zaproś osoby, które miały na sobie karteczki do wejścia w krąg, a pozostałe osoby do odklejenia z nich karteczek.

TYTUŁ ĆWICZENIA	GORĄCE KRZESŁA
TEMATY	☒ Relacje władzy ☒ Role związane z płcią
GŁÓWNE CELE	☒ Refleksja na następujące tematy: konkurencja a współpraca, role związane z płcią, stereotypy dotyczące płci, relacje władzy itp. ☒ Rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia.
 OPIS ĆWICZENIA KROK PO KROKU	To ćwiczenie jest bardzo proste i jedynym materiałem, którego potrzebujemy, jest taka sama liczba krzeseł, jak liczba uczestników / uczestniczek. 1) Rozstaw krzesał losowo na środku sali i poproś uczestników / uczestniczek, aby stanęli / stanęły przy jednym krześle (każda osoba ma swoje krzesło) 2) Każdy z osób otrzymuje kartkę z pisemnym zadaniem, które będzie musiała wykonać w ciągu najbliższych 5 minut. Ważne: osoby biorące udział w ćwiczeniu nie mogą pokazywać innym, jakie mają zadanie do wykonania (Uczestnicy / uczestniczki mają do wykonania dwa różne zadania: połowa grupy musi ustawić wszystkie krzesał w okrąg, a druga część grupy musi wynieść wszystkie krzesał z sali). 3) Kiedy wszyscy zrozumieją swoje zadanie, poproś, aby zaczęli. Pozwól uczestnikom / uczestniczkom wykonać swoje zadanie i obserwuj ich zachowanie, strategie, które stosują, a gdy rozwiązanie zostanie osiągnięte w mniejszym lub większym stopniu, przerwij ćwiczenie i poproś uczestników / uczestniczek, aby rozejrzeli / rozejrzały się wokół. Następnie, zaproś wszystkie osoby do omówienia ćwiczenia. 4) Proponowane pytania do refleksji: Jak się czujesz? Co się stało w tym ćwiczeniu? Jesteś zadowolony/a z tego, w jaki sposób wykonałeś/ wykonałaś zadanie? Jaka była twoja pierwsza reakcja, gdy osoba prowadząca ćwiczenie powiedziała „Start!”? Jaka była twoja strategia realizacji zadania? • Czy komunikowałeś / komunikowałaś się z innymi? Jeśli nie, to dlaczego nie? Jeśli tak, to jak i z kim? • Jak myślisz, jakie zadania mieli twoi koledzy / twoje koleżanki? • Czy kiedykolwiek zastanawiałeś/aś się nad tym, w jaki sposób twoje działania wpłynęły na innych? Czy ćwiczenie można rozwiązać w inny sposób? Jeśli tak, to jak? • Jak, według ciebie, to ćwiczenie jest związana z twoim życiem? Czy w naszym życiu uczymy się bardziej współpracować, czy bardziej konkurować? Co to oznacza? • W jaki sposób to działanie mogłoby się łączyć z tematem równości płci? Jak przypisuje się role związane z płcią i jak to wpływa na nas i inne osoby? 5) Można kontynuować refleksję i porozmawiać o stereotypach dotyczących płci i ich konsekwencjach, przemocy uwarunkowanej płcią, w zależności od poziomu akceptacji i/lub zrozumienia tematu w grupie. Ćwiczenie jest dość otwarte i może dotyczyć różnych potrzeb edukacyjnych uczestników.

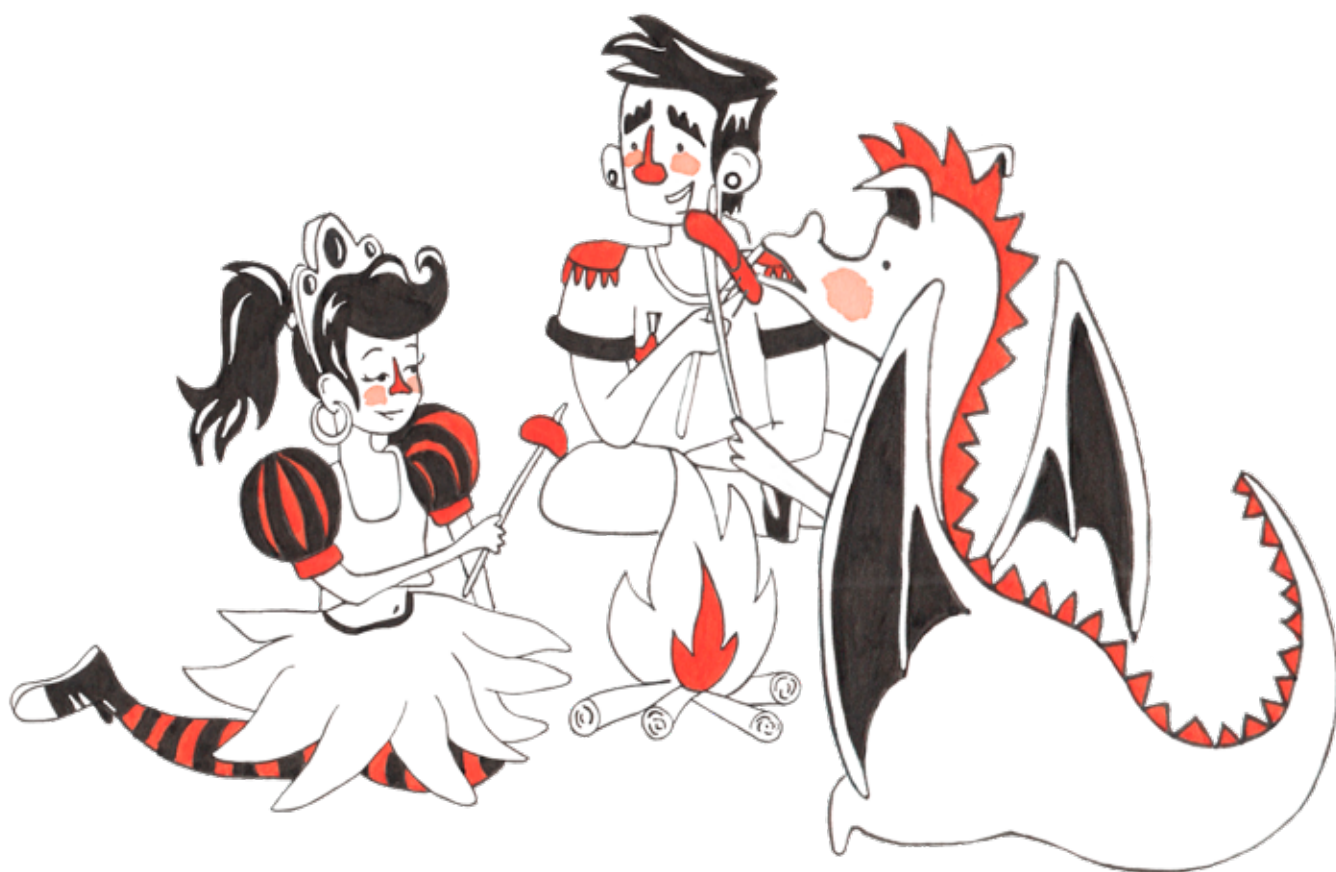

TYTUŁ ĆWICZENIA	WIZYTA PRZYBYSZA Z INNEJ PLANETY I OPOWIADANIE HISTORII
TEMATY	☑ Stereotypy związane z płcią ☑ Oznaki przemocy uwarunkowanej płcią
GŁÓWNE CELE	☑ Refleksja nad stereotypami płciowymi ☑ Identyfikacja zachowań przemocowych w związkach ☑ Rozpoznawanie oznak, cech i źródeł przemocy w związkach oraz zrozumienie dynamiki przemocy
OPIS ĆWICZENIA KROK PO KROKU	1) Wprowadzenie: Pierwsza część ćwiczenia dotyczy wizyty przybysza z obcej planety na Ziemi. Przybysz ten nie ma pojęcia, jak wygląda życie na naszej planecie i nie rozumie pojęcia płci oraz nie rozróżnia płci. Obcy pyta klasę, jak rozpoznać mężczyznę lub kobietę i jakie są ich cechy charakterystyczne. 2) Uczestnicy / uczestniczki mają 10 minut na zapisanie cech charakterystycznych (mogą to zrobić w małych grupach). 3) Kiedy skończą, dzielą się swoją pracą i zapisują cechy charakterystyczne na flipcharcie. Sprawdźcie je razem: czy cechy, które napisali / napisały odnośnie mężczyzn, są prawdziwe tylko dla mężczyzn, czy też mogą odnosić się do kobiet? Na przykład: noszenie spodni, siła fizyczna itp. 4) Większość przykładów będzie dotyczyła obojga płci, więc jak możemy mieć pewność, że obcy nas dobrze zrozumie? 5) Wyjaśnij czym jest płeć – skorzystaj z rozdziału 2 naszego podręcznika. Następnie usuń z flipcharta przykłady, które dotyczą obojga płci i pozostaw tylko cechy biologiczne. 6) Następnie, powiedz osobom biorącym udział w ćwiczeniu, że zajmiemy się teraz opowiadaniem historii: powiedz wszystkim, iż przeczytacie początek różnych historii, a uczestnicy / uczestniczki w mniejszych grupach (np. jeśli w sumie są 4 grupy 2 grupy pracują z tą samą historią) będą musieli je dokończyć. • Historia 1: A i B są parą od kilku miesięcy. Chodzą do tej samej klasy. A zawsze odprowadza B do domu i do szkoły. Jest zawsze z B i stara się zajmować cały czas B. B zawsze czuł się / czuła się komfortowo w tej sytuacji, dopóki w pewnym momencie nie zdecydował / zdecydowała się spędzić trochę czasu z innymi ludźmi bez A. Od tego momentu uczestnicy muszą kontynuować historię • Historia 2: A i B są w dyskotekę z przyjaciółmi, gdy nagle pojawia się były partner / była partnerka B. B przytula tę osobę z wielkim entuzjazmem. Reakcja A to.... Od tego punktu historii uczestnicy muszą ją kontynuować. 7) Daj grupom 10 minut na dokończenie opowieści i przeczytanie ich na głos pozostałym grupom. Po przeczytaniu każdej historii, analizujcie je razem: czy są jakieś oznaki przemocy w tym związku? Jakie? Jakie są konsekwencje takiego zachowania dla osób, których to dotyczy? Jakie są inne oznaki przemocy uwarunkowanej płcią w związkach? 8) Kiedy skończycie analizować wszystkie historie, zaproś grupy, aby wróciły do historii i napisały co mogą zrobić główni bohaterowie / główne bohaterki historii w celu wydostania się z przemocowej sytuacji. 9) Przedstawcie wasze pomysły i uzupełnijcie listę o więcej przykładów na to, jak wy dostać się z przemocowego związku i gdzie uzyskać pomoc.

W DRODZE

Rozdział 5

KSZTAŁCENIE POZAFORMALNE POZA SZKOŁĄ: OBOZY DLA MŁODZIEŻY

DLACZEGO OBOZY NA RZECZ RÓWNOŚCI PŁCI I PRZECIWKO
PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ?

poprzednim rozdziale omówiliśmy już, dlaczego edukacja pozaformalna jest odpowiednim podejściem edukacyjnym do budowania kompetencji młodych ludzi w zakresie równości płci i walki z przemocą uwarunkowaną płcią: pozwala na holistyczne podejście do kompetencji (wiedzy, umiejętności, wartości i postawy) oraz umożliwia osobom uczącym się znalezienie się w centrum procesu uczenia się. Staje się to jeszcze bardziej wyraźne, gdy mamy do czynienia z delikatnymi tematami i kwestionowaniem pojęć, które uważamy za oczywiste – takich jak role i stereotypy dotyczące płci, które poznajemy w procesie socjalizacji, i które mogą być bezpośrednio związane z przemocą uwarunkowaną płcią.

Podczas gdy edukacja pozaformalna może być wprowadzana do szkół, co przynosi to wiele korzyści (patrz poprzedni rozdział), praca w szkołach związana jest z wieloma ograniczeniami. Pierwsze ograniczenie to czas: z reguły szkoły działają według ścisłych programów nauczania i harmonogramów czasowych, co może oznaczać, że mamy tylko 35 lub 45 minut na rozpoczęcie działań, przygotowanie ludzi, przeprowadzenie ćwiczeń, omówienie i ewaluację. Taki czas trwania jest zazwyczaj niewystarczający w przypadku niektórych działań – zwłaszcza związanych z uczeniem się przez doświadczenie – które wymagają większego przygotowania grupy, wejścia i wyjścia z roli. Drugie ograniczenie związane jest z **rozproszeniem uwagi**: młodzi ludzie, z którymi pracujemy, są czasami zajęci tym, co wydarzy się na następnej lekcji lub są już przytłoczeni treścią, która jest całkowicie odmienna od tematu, którym się zajmujemy. Po trzecie, **środowisko szkolne** obciążone jest swego rodzaju „bagażem” i nawet jeśli staramy się budować partycypacyjny i niehierarchiczny proces uczenia się, otoczenie może nadal wpływać na gotowość i zdolność uczestników / uczestniczek do przejęcia kontroli nad własnym procesem uczenia się. W szkołach uczniowie / uczennice mają tendencję do postrzegania osoby prowadzącej jako nauczyciela / nauczycielki i oczekują, że otrzymają wiedzę (a nie sami ją skonstruują) lub mają trudności z odgrywaniem aktywnej roli w procesie uczenia się. Wreszcie, wprowadzenie edukacji pozaformalnej jako części formalnego programu nauczania **stawia pod znakiem zapytania** jedną z jej głównych zasad – **dobrowolne uczestnictwo**. Jak już wspomnieliśmy w poprzednim rozdziale, uczniowie / uczennice mogą zdecydować, czy chcą uczestniczyć w procesie, czy też nie, ale wybór ten może być utrudniany przez fakt, że są w klasie w obecności nauczyciela / nauczycielki i znajdują się w środowisku, w którym uczestnictwo jest zazwyczaj wymagane, a procesy są wymuszane odgórnie.

W celu zminimalizowania tych czynników zaleca się pozalekcyjne, aby procesy kształcenia wykorzystujące edukację pozaformalną w zakresie tematyki związanej z równością płci i przemocy uwarunkowanej płcią były prowadzone razem z innymi działaniami przewidzianymi np. w szkolnym programie wychowawczym. Mogą one przybierać różne formy. W ramach projektu New Generation zorganizowano tygodniowe obozy letnie. Obozy takie mają następujące zalety:

- ☐ **zintensyfikowane doświadczenie** – tygodniowe doświadczenie poza domem pozostawia w młodych ludziach niezapomniany ślad, zazwyczaj naładowany emocjonalnie i związany z procesem uczenia się, przez który przeszli; to sprawia, że wpływ tego procesu jest silniejszy niż kilka rozproszonych w czasie zajęć szkolnych;
- ☐ **elastyczność związana z czasem i przestrzenią** – format obozu letniego pozwala na większą elastyczność zarówno pod względem czasu trwania procesu uczenia się i jego elementów, jak i przestrzeni; można organizować zajęcia na świeżym powietrzu, a także ćwiczenia, których przygotowanie, przeprowadzenie i ukończenie zajmuje wiele godzin, co jest niemożliwe w kontekście szkolnym;
- ☐ **szeroki zakres działań** – przy mniejszych ograniczeniach czasowych i przestrzennych, program obozów letnich pozwala na zróżnicowany program z różnymi działaniami, jasnymi ramami logicznymi i wykorzystanie wcześniejszych doświadczeń i wyników; to może również prowadzić do sprawniejszego planowania działań (patrz ostatni punkt);
- ☐ **motywacyjny charakter** – doświadczenie obozu letniego z reguły zwiększa motywację młodych ludzi w dwóch kierunkach: 1) motywacja do zapisania się na obóz, co może mieć szczególne znaczenie dla tematów związanych z płcią, które w niektórych kontekstach mogą być postrzegane jako kontrowersyjne społecznie; 2) motywacja do zaangażowania się zarówno podczas obozu letniego, jak i po jego zakończeniu – z naszego doświadczenia wynika, że prawie wszyscy młodzi ludzie, którzy byli aktywni w prowadzonych przez nas kampaniach, uczestniczyli wcześniej w obozach letnich;
- ☐ **praktykowanie tego, co głosimy** – kiedy wspólny czas z młodymi ludźmi jest znacznie wydłużony podczas obozu letniego, pozwala to również na uzgodnienie i egzekwowanie zasad grupowych związanych z tematem, np. dotyczących stereotypów związanych z płcią lub dobrego traktowania; pozwala to stworzyć kulturę grupowego szacunku i naprawdę praktykować to, co głosimy;
- ☐ **elementy uspołeczniania** – działania pozaszkolne sprzyjają uspołecznianiu a spotkania z nowymi ludźmi, innymi niż ich koledzy / koleżanki z klasy stanowią wartość dodaną w procesie uczenia się, szczególnie w odniesieniu do rozwoju osobistego i kompetencji komunikacyjnych. Spotkania te wspierają nabywanie kompetencji związanych z tematem, poza zwykłym otoczeniem, w którym młodzi ludzie często spotykają się ze stereotypami płciowymi i błędnymi informacjami na temat przemocy uwarunkowanej płcią.
- ☐ **uczenie się i działanie** – wreszcie, obozy letnie zapewniają pracę z młodzieżą, dynamikę grupy, kulturę szacunku i bodźce motywacyjne oraz otwierają przestrzeń do planowania lub nawet rozpoczęcia działania jako ważnego elementu uczenia się; zostanie to szerzej omówione w następnym rozdziale.

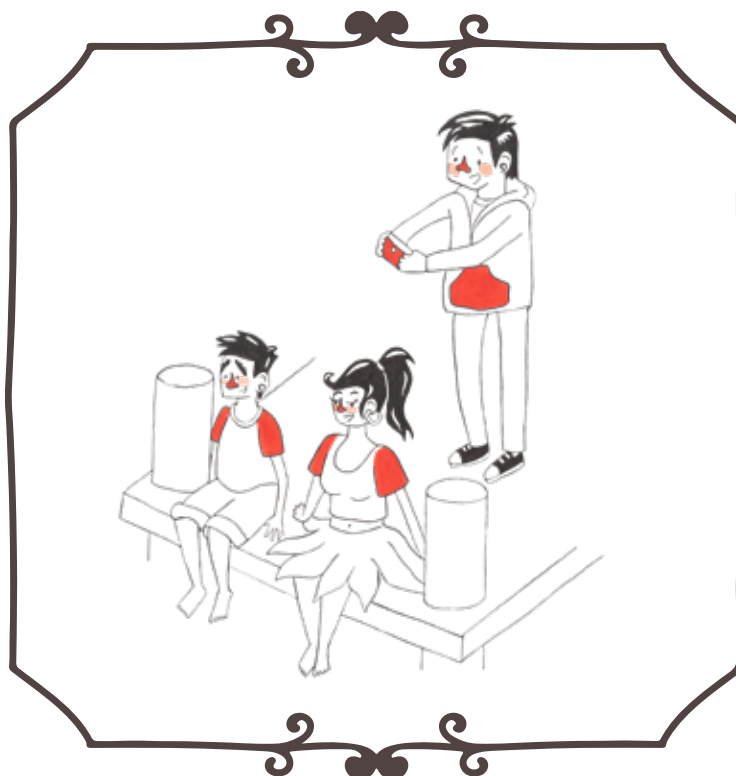
JAK ZORGANIZOWAĆ OBÓZ?

Pytanie tak naprawdę dotyczy dwóch rzeczy: jak zaplanować treści edukacyjne podczas obozu – pod względem merytorycznym (dotyczące uczenia się) oraz jak zaplanować obóz pod względem technicznym (pod względem logistyki, bezpieczeństwa i satysfakcji).

W odniesieniu do **treści**, prosimy o ponowne zapoznanie się z tym, co już powiedzieliśmy na temat planowania procesu uczenia się (w tym identyfikacji potrzeb) w poprzednim rozdziale. Obóz jest kolejnym procesem uczenia się z wykorzystaniem edukacji pozaformalnej i powinien być traktowany jako taki. Pierwszym etapem tego procesu jest wybór zestawu kompetencji, które chcemy rozwijać z młodymi ludźmi. Oto przykład takiego zestawu kompetencji:

- ☑ umiejętności rozpoznawania różnych form przemocy uwarunkowanej płcią w różnych sytuacjach, z naciskiem na środowisko szkolne i relacje intymne;
- ☑ zrozumienie różnych strategii reagowania na przemoc i przemoc uwarunkowaną płcią;
- ☑ zwiększenie świadomości na temat równości płci;
- ☑ umiejętności aktywnego przeciwstawiania się przemocy uwarunkowanej płcią i zwiększanie motywacji podejmowania działań przeciwko przemocy uwarunkowanej płcią;
- ☑ przywództwo i inne umiejętności horyzontalne związane z ekspresją, kreatywnością, pracą w grupie, dialogiem i efektywną komunikacją.

Kolejnym krokiem jest zbudowanie logicznego programu, który obejmowałby te kompetencje i opracowanie konkretnych narzędzi edukacyjnych, które poprowadzą uczestników przez proces uczenia się. W wielu przypadkach nie musisz tworzyć nowych narzędzi, ale możesz wykorzystać istniejące zasoby: niektóre z nich znajdują się na końcu tej publikacji. Jeśli jednak nie znajdziesz odpowiedniego narzędzia do tego, co próbujesz osiągnąć, być może będziesz musiał/musiła sam/a stworzyć narzędzie lub zaadaptować istniejące. Podczas realizacji projektu New Genderation opracowaliśmy takie narzędzia, a niektóre z nich zostały opublikowane w tej książce.

Nie traktuj programu jako zamkniętej struktury, która nie może lub nie powinna być zmieniona. Przeciwnie – bądź otwarty / otwarta na zmiany, aby odzwierciedlić dynamikę grupy lub specyficzne potrzeby, które mogły się pojawić. Jeśli zdasz sobie sprawę, że narzędzia, które zaplanowałeś/aś dla uczestników / uczestniczek w celu zbudowania kompleksowego zrozumienia kwestii związanych z płcią, nie spełniły swojego zadania – tzn. uczestnicy / uczestniczki zmagają się z tym, aby treści zrozumieć – nie ma sensu iść dalej z programem i zajmować się problematyką przemocy uwarunkowanej płcią. Musisz wtedy zmienić program i dodać element, aby rozwiązać nieporozumienia, które się pojawiły. Dopiero wtedy można zająć się problemami kwestiami dotyczącymi przemocy uwarunkowanej płcią.

Ważną częścią tworzenia programu jest logiczny dobór tematyki, ale także proces przekazywania odpowiedzialności za proces z zespołu trenerskiego na uczestników. W praktyce oznacza to, że w pierwszych dniach obozu zespół trenerski powinien bardziej rygorystycznie trzymać się procesu i kierować grupą poprzez ćwiczenia z jasnymi instrukcjami i planowanymi wynikami. Z czasem, należy nadać priorytet pracy grupowej, aby w pełni wykorzystać kreatywność uczestników / uczestniczek. Pod koniec obozu wkład zespołu trenerskiego powinien być mniejszy – zespół trenerski stwarza tylko przestrzeń, która jest teraz wypełniona pomysłami i pracą uczestników. Zwykle zbiega się to z planowaniem działań po zakończeniu obozu.

Wreszcie, należy zapewnić przestrzeń do refleksji na koniec każdego dnia. Okazało się to skuteczne w naszym przypadku. Zwykle odbywa się to w tzw. grupach refleksyjnych, gdzie w małych grupach uczestnicy są zachęceni do refleksji na temat dnia, procesu i treści, a także otrzymują możliwość przekazania i uzyskania informacji zwrotnej. Jest to szczególnie ważne w przypadku tematów takich jak płeć i przemoc uwarunkowana płcią, ponieważ omawianie ich może prowadzić do niepewności, dyskomfortu lub uczucia przytłoczenia.

PRZYKŁAD: PROGRAM OBOZÓW LETNICH DOTYCZĄCYCH PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ (BUŁGARIA)

Dzień 1: Wstęp	Dzień 2: Podstawy	Dzień 3: Przejawy przemocy uwarunkowanej płcią	Dzień 4: Działanie	Dzień 5: Działanie (2) i zamknięcie
	Śniadanie	Śniadanie	Śniadanie	Śniadanie
Przyjazd, witamy.	Budowanie zespołu	Płeć w związkach intymnych: Abigail	Pomysły na kampanie / Realizacja filmów Teens react	Praca nad pomysłami na kampanię
	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa
Poznawać się nawzajem.	Płeć i nierówność płci (ćwiczenia z podręcznika „Gender Matters”)	Zdrowe relacje (ćwiczenia z podręcznika „Heartbeat”);	Pomysły na kampanie / Realizacja filmów Teens react	Przedstawianie pomysłów na kampanie; planowanie działań po zakończeniu obozu
	Lunch	Lunch	Lunch	Lunch
Zasady i instrukcje	Przemoc uwarunkowana płcią – pojęcie i przypadki	Przemoc uwarunkowana płcią w szkole – zajęcia teatralne	Wspólne zdjęcie, zdjęcia indywidualne	Ewaluacja i zakończenie obozu
	Czas wolny	Czas wolny	Czas wolny	
“Spotkania rodzinne (oczekiwania)	“Spotkania rodzinne” (refleksja)	“Spotkania rodzinne” (refleksja)	“Spotkania rodzinne” (refleksja)	Wyjazd
Kolacja	Kolacja	Kolacja	Kolacja	
Lodołamanie	Wieczór mafijny	Gry planszowe	Pokaz talentów	

Działania związane z logistyką na obozie i sprawami technicznymi to zwykłe zarządzanie wydarzeniem. Należy jednak wziąć pod uwagę pewne szczegóły, zwłaszcza gdy młodzi ludzie, którzy uczęszczają w obozie, są niepełnoletni:

- ❑ **przestrzeganie przepisów krajowych** – w wielu krajach istnieją szczegółowe (i bardzo surowe) przepisy dotyczące organizowania obozów letnich; obejmują one szczególne wymagania licencyjne dla kadry, wymagania dotyczące zakwaterowania, procedur bezpieczeństwa, zezwoleń, powiadomień, administracji obozowej, itp.
- ❑ **zgoda rodziców** – niezależnie od przepisów krajowych, zawsze należy upewnić się, że macie pisemną zgodę rodziców na udział osoby nieletniej w obozie; w zgodzie należy szczegółowo opisać treść obozu, zwłaszcza w odniesieniu do przemocy uwarunkowanej płcią i zagadnień związanych z płcią, tak aby można było uniknąć po fakcie zastrzeżeń rodziców co do treści i tematów, które były omawiane;
- ❑ **ochrona danych osobowych** – upewnij się, że zbierasz, przetwarzasz i przechowujesz dane zgodnie z Ustawą o Ochronie Danych Osobowych i innymi przepisami krajowymi; miej świadomość, że w przypadku letnich obozów z dziećmi z pewnością będziesz mieć kontakt z danymi szczególnie chronionymi, takimi jak stan zdrowia; upewnij się, że przestrzegasz przepisów unijnych i krajowych w procesie rekrutacji;
- ❑ **szkolenie zespołu, kodeks postępowania** – zespół trenerski i inne osoby z kadry muszą uzgodnić kodeks postępowania, który nie tylko dotyczy bezpieczeństwa dzieci, ale również uwzględnia inne sprawy (np. zakaz palenia lub spożywania alkoholu w obecności uczestników / uczestniczek);
- ❑ **zabezpieczenia na terenie obozu** – upewnij się, że wprowadzono system zgłaszania różnych sytuacji i że został on wyjaśniony uczestnikom / uczestniczkom obozu, aby wiedzieli / wiedziały, w jakich przypadkach muszą się zgłaszać i do kogo; powinno to być zgodne z waszą polityką ochrony dzieci, którą macie w organizacji; w celu pełnego zrozumienia polityki ochrony dzieci, sprawdź zasoby Keeping Children Safe: <https://www.keepingchildrensafe.org.uk/how-we-keep-children-safe/capacity-building/resource-library>
- ❑ **czas na uczenie się i czas wolny** – staraj się zachować właściwą równowagę między czasem wolnym a czasem spędzonym na warsztatach edukacyjnych; zbyt dużo czasu poświęconego na warsztaty może wpłynąć negatywnie na produktywność uczestników / uczestniczek czy na negatywne reakcje grupy; regularnie sprawdzaj to z uczestnikami / uczestniczkami i staraj się stworzyć idealną równowagę;
- ❑ **przestrzeń atrakcyjna dla młodych ludzi** – wybierając miejsce na obóz, należy wziąć pod uwagę, że oprócz tego, że jest to miejsce wygodne, dostępne i bezpieczne, musi ono również być atrakcyjne dla młodych ludzi; miejsca z boiskami do zabawy na świeżym powietrzu, basenami i innymi obiektami rozrywkowymi są zazwyczaj odpowiednie.

JAK PRZEPROWADZIĆ EWALUACJĘ OBOZU?

Ewaluacja powinna pomóc nam zrozumieć, czy nasze cele zostały osiągnięte. W przypadku obozów letnich chcemy budować kompetencje młodzieży w zakresie równości płci i walki z przemocą uwarunkowaną płcią – obozy letnie to tylko sposób, który nas tam zaprowadzi. Dlatego nie powinniśmy koncentrować się na ocenie samego obozu, ale na tym, co zostało osiągnięte.

Z tego powodu, należy unikać kwestionariuszy, które skupiają się na badaniu zadowolenia uczestniczek / uczestników z samego obozu, ale raczej dotyczą uczenia się. Na przykład: jeśli uczestnicy / uczestniczki spędzają obóz letni na basenie, zamiast uczestniczyć w sesjach, stopień ich zadowolenia może być bardzo wysoki. Formularze ewaluacyjne nastawione na badanie satysfakcji dadzą świetne rezultaty, ale czy to naprawdę był cel obozu letniego? Z drugiej strony, uczestnicy / uczestniczki mogą zgłaszać skargi (bardzo często narzekają na niewystarczającą ilość czasu wolnego), ale mniejsze zadowolenie z harmonogramu, wyżywienia lub zakwaterowania nie jest związana z tym, czego się nauczyli / nauczyły. Centralnym punktem ewaluacji powinien być proces uczenia się.

Podczas gdy w edukacji formalnej ewaluacja odbywa się głównie poprzez kwestionariusze, w edukacji pozaformalnej istnieje wiele innych metod ewaluacji. Testy są sposobem mierzenia wiedzy, ale to, co staramy się budować za pomocą edukacji pozaformalnej, nie jest łatwo mierzone za pomocą testów. Jednym ze sposobów podejścia do ewaluacji w edukacji pozaformalnej jest samoocena. W końcu, jeśli edukacja pozaformalna stawia osobę uczącą się w centrum procesu i czyni ją odpowiedzialną za proces uczenia się, jest ona również najlepiej przygotowana do identyfikacji i analizy własnych postępów. Jednakże, aby ten postęp był widoczny, osoby biorące udział w obozie będą musiały dokonać samooceny przed obozem i po jego zakończeniu.

Poniżej przedstawiamy porównanie samooceny uczestników w zakresie głównych kompetencji przed przyjazdem na obóz i po zakończeniu obozu letniego. To autentyczne dane z pierwszego obozu letniego, zorganizowanego w ramach projektu New Generation, który miał miejsce w Bułgarii.

■ WCALE ■ NIEZBYT ■ TAK SOBIE ■ RACZEJ TAK ■ TAK

Wiem, jak postępować w przypadku doświadczenia przemocy uwarunkowanej płcią lub jak reagować, gdy jestem jej świadkiem

Umiem rozpoznać oznaki przemocy uwarunkowanej płcią, szczególnie w związkach intymnych

Rozumiem, czym są stereotypy płciowe i umiem je rozpoznać

Rozumiem różnice między płcią biologiczną a płcią kulturowo-społeczną

■ WCALE ■ NIEZBYT ■ TAK SOBIE ■ RACZEJ TAK ■ TAK

Wiem, jak postępować w przypadku doświadczenia przemocy uwarunkowanej płcią lub jak reagować, gdy jestem jej świadkiem

Umiem rozpoznać oznaki przemocy uwarunkowanej płcią, szczególnie w związkach intymnych

Rozumiem, czym są stereotypy płciowe i umiem je rozpoznać

Rozumiem różnice między płcią biologiczną a płcią kulturowo-społeczną

PRZYKŁAD: KWESTIONARIUSZE EWALUACYJNE PRZE I PO ZAKOŃCZENIU OBOZU

KWESTIONARIUSZ PRZED OBOZEM

1) Dlaczego zdecydowałeś / zdecydowałaś się wziąć udział w obozie?

.....

.....

.....

.....

.....

1) Oceń poniższe stwierdzenia

					
Rozumiem, czym jest płeć biologiczna i płeć kulturowo-społeczna					
Rozumiem, czym są stereotypy związane z płcią i potrafię je rozpoznać;					
Potrafię rozpoznać przemoc uwarunkowaną płcią, szczególnie w związkach intymnych;					
Wiem, jak reagować, gdy doświadczę przemocy uwarunkowanej płcią lub gdy będę świadkiem takiej przemocy					

KWESTIONARIUSZ PO ZAKOŃCZENIU OBOZU

1) Ocen poniższe stwierdzenia:

					
Rozumiem, czym jest płeć biologiczna i płeć kulturowo-społeczna					
Rozumiem, czym są stereotypy związane z płcią i potrafię je rozpoznać;					
Potrafię rozpoznać przemoc uwarunkowaną płcią, szczególnie w związkach intymnych;					
Wiem, jak reagować, gdy doświadczę przemocy uwarunkowanej płcią lub gdy będę świadkiem takiej przemocy					

2) Czy czegoś nauczyłeś / nauczyłaś się podczas obozu?

A) Tak, dużo!

B) Tak, ale niewiele.

C) Niczego się nie nauczyłem / nauczyłam

Jakie są trzy najważniejsze rzeczy, których nauczyłeś / nauczyłaś się podczas obozu?

Proszę ocenić zespół trenerski:

.....

.....

.....

.....

.....

3) Jakiej jest twój ogólny poziom zadowolenia z obozu?

Czy weźmiesz udział w szkolnej kampanii mającej na celu przeciwdziałanie przemocy uwarunkowanej płcią:

Proszę ocenić poziom satysfakcji z następujących elementów obozu:

	1	2	3	4	5	6
Zakwaterowanie (pokoje)						
Wyżywienie						
Sala konferencyjna						
Materiały szkoleniowe						
Inne obiekty (basen, SPA itp.)						

NARZĘDZIA

TYTUŁ ĆWICZENIA	PRZEMOC CZY NIE?
TEMATY	☒ Przemoc uwarunkowana płcią ☒ Przemoc ☒ Upředzenia związane z płcią
GŁÓWNE CELE	☒ Zrozumienie tego, czym jest przemoc uwarunkowana płcią, a czym nie jest; ☒ Dyskusja na temat konkretnych przypadków przemocy uwarunkowanej płcią; ☒ Podkreślanie niuansów związanych z przemocą uwarunkowaną płcią (upředzeń ze względu na płeć).
 OPIS ĆWICZENIA KROK PO KROKU	4) Ćwiczenie należy przeprowadzić po przeanalizowaniu przez uczestników / uczestniczki definicji przemocy uwarunkowanej płcią. 5) Podziel grupę na małe zespoły po 4-5 osób i rozdaj każdej grupie listę z czterema przypadkami. 6) Poproś uczestników / uczestniczki o uważne przeczytanie każdego przypadku, przedyskutowanie go w grupie, podjęcie decyzji dla każdego z nich: czy jest to przemoc uwarunkowana płcią, czy też nie. Poproś grupy o przygotowanie argumentów na poparcie swojej decyzji. 7) Poproś każdą grupę o przedstawienie jednego przypadku i jego omówienie. Omów każdy przypadek z całą grupą. 8) W przypadku 2 młodzi ludzie decydują, że nie występuje tam przemoc uwarunkowana płcią. Zapytaj ich jednak, czy szkoda wynikająca z upublicznienia nagich zdjęć byłaby taka sama dla dziewcząt i chłopców (nieproporcjonalna szkoda dla dziewcząt).
TEKSTY	☒ Sprawa 1: Marina jest w związku z mężczyzną od 3 lat. Pewnego dnia on wypycha ją przez okno z pierwszego piętra. Sąsiad zgłasza sprawę policji. Marina powiedziała lekarzom i policji, że została zaatakowana przez nieznanego na ulicy, ponieważ nie chciała, aby jej chłopak wpadł w kłopoty.

TYTUŁ ĆWICZENIA	ODEGRAJ TO: PRZEMOC UWARUNKOWANA PŁCIĄ W SZKOLE
TEMATY	☑ Przemoc uwarunkowana płcią ☑ Przemoc w szkole ☑ Reakcje na przemoc uwarunkowaną płcią
GŁÓWNE CELE	☑ Zbadanie przejawów przemocy uwarunkowanej płcią w środowisku szkolnym; ☑ Zbadanie możliwych strategii reagowania na przemoc uwarunkowaną płcią w szkołach.
OPIS ĆWICZENIA KROK PO KROKU	1) Ćwiczenie należy przeprowadzić po zapoznaniu się przez uczestników / uczestniczki z definicją przemocy uwarunkowanej płcią, jej przejawami i rolami, z którymi mamy do czynienia w przypadku takiej przemocy (sprawca, ofiara/osoba doświadczająca, świadek, władza). 2) Podziel uczestników / uczestniczki na małe grupy po 6-7 osób i powiedz im, że będą musieli wymyślić scenkę. 3) W scenie będą musieli pokazać sytuację przemocy uwarunkowanej płcią w środowisku szkolnym i to, jak ktoś próbuje na nią zareagować. To od nich zależy, czy reakcja się powiedzie. Poproś ich, aby zastanowili się nad realistycznymi przypadkami (może niektóre z nich już miały miejsce w ich otoczeniu). Ostrzeż ich, że jeśli ktoś z grupy padł ofiarą przemocy uwarunkowanej płcią, nie jest wskazane, aby osoba ta zagrała rolę ofiary w scenie. 4) Daj im czas na dyskusję i przygotowanie. Zaproś ich do prezentowania swoich scenek jedna po drugiej, bez jakiegokolwiek. Dyskusji. 5) Po tym, jak wszystkie scenki zostaną przedstawione, omów z uczestnikami / uczestniczkami przedstawione przez sytuacje, które widzieli / widziały i możliwe strategie reakcji: jakie były, czy były skuteczne, czy możliwe są inne strategie reakcji.

TYTUŁ ĆWICZENIA	WIĘZIEN MIŁOŚCI
TEMATY	☒ Spójność grupowa ☒ Dobre traktowanie
GŁÓWNE CELE	☒ Wzmacnianie pozytywnych wartości i świadomości wpływu, jaki możemy wywierać na innych poprzez strategie dobrego traktowania.
 OPIS ĆWICZENIA KROK PO KROKU	1) To ćwiczenie najlepiej wykonać na zewnątrz budynku w nocy. Każda grupa powinna mieć do dyspozycji 1 latarkę. Ćwiczenie podobne jest do gry Gymkhana, gdzie ludzie muszą szukać zadań i wykonywać je. Ta gra integruje 3 główne postacie (odgrywane przez osoby z zespołu trenerskiego): „Miłość”, postać przywiązana do drzewa liną lub łańcuchami, „Opiekun”, który więzi Miłość, i „Przemoc”, która będzie próbowała sabotować ćwiczenie. Głównym celem gry jest uwolnienie Miłości. 2) Podziel grupę na mniejsze grupy. Każda grupa otrzymuje kawałek materiału o innym kolorze i musi poruszać się zawsze razem, trzymając materiał. 3) Na sygnał, grupy muszą wyjść na zewnątrz, aby poszukać „bomb” (balonów lub czegoś podobnego) w kolorze odpowiadającym kolorowi materiału, który mają grupy. Gdy bomby zostaną znalezione, należy je „ekspłodować” (przekłuć balony). Wewnątrz balonu uczestnicy / uczestniczki znajdą kod, który muszą rozszyfrować (mogą to być różne pytania związane z równością, różne wyzwania, itp.); kiedy rozwiążą kod lub odpowiedzą na pytanie, idą do kontrolera gry, aby wymienić kod na „dobre działanie”, na przykład: uścisk ręki. I ta akcja jest tym, co muszą wykonać z opiekunem miłości, który stopniowo poluzowuje łańcuchy po różnych czynnościach i wypuszcza na wolność Miłość. 4) Pamiętajcie, że „Przemoc” będzie wokół was (będzie się ukrywać i pojawiać od czasu do czasu, biegać za grupami...) Grupa może się przed nią uchronić, ukrywając się pod tkaniną i pozostając razem jako grupa. Jeśli tego nie zrobią, postać ta może zneutralizować ich ostatni dobry uczynek. 5) Kiedy wszystkie grupy skończą zadania i dobre uczynki, a miłość jest wreszcie wolna, możesz zebrać całą grupę i krótko omówić ćwiczenie – zaproś uczestników – uczestniczek do wyciągnięcia wniosków na temat tego, czego nauczyli / nauczyły się w trakcie zabawy.

PODCZAS ZAJĘĆ UCZESTNICY AKTYWNIIE ZASTANAWIALI SIĘ I DYSKUTOWALI, ZDOBYWAJĄC NOWĄ WIEDZĘ I UMIEJĘTNOŚCI W ZAKRESIE ROZPOZNAWANIA PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PĘCIĄ, NIEZDROWYCH RELACJI INTYMNYCH.

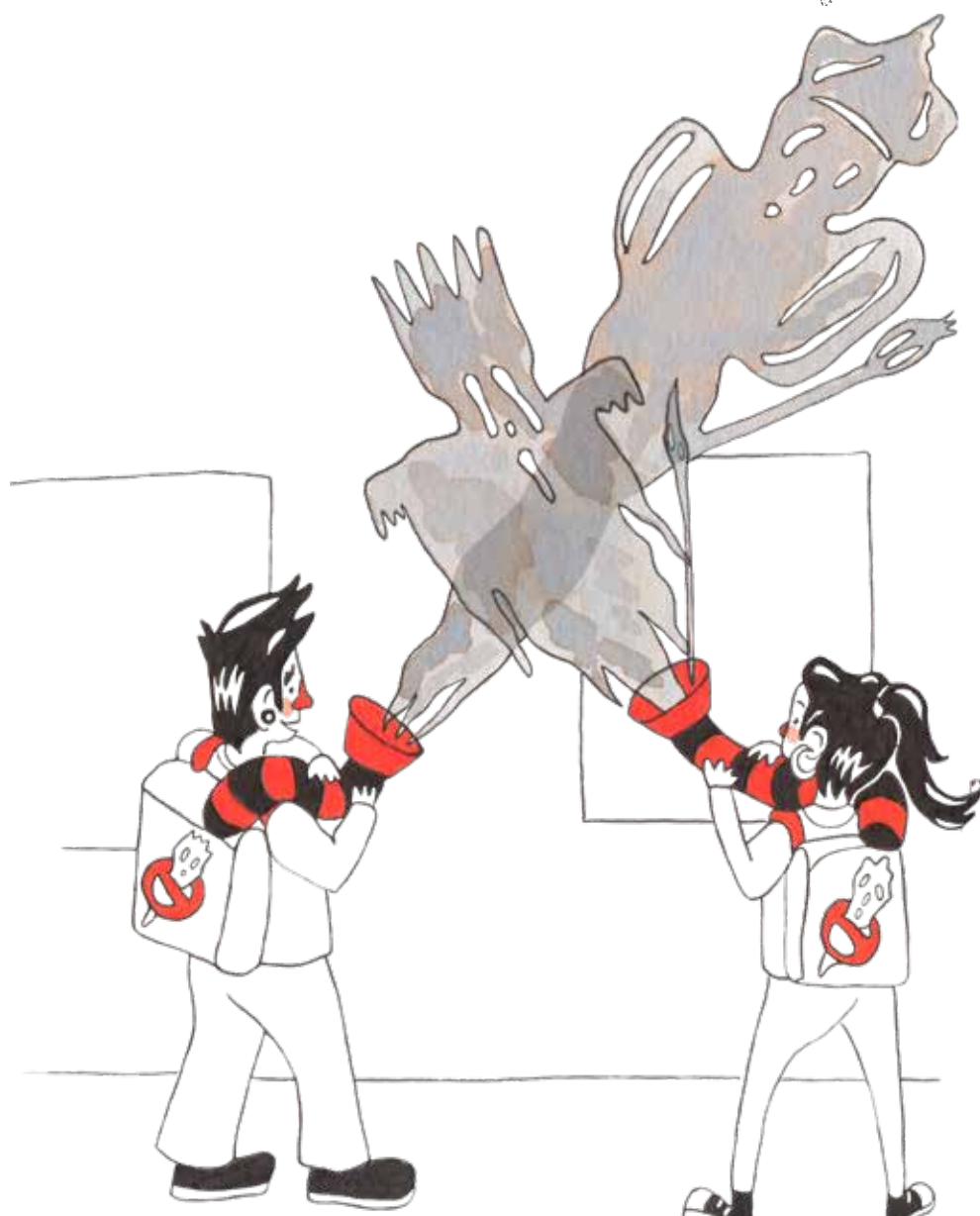
TYTUŁ ĆWICZENIA	ZDROWA MUZYKA
TEMATY	☒ Seksizm w muzyce ☒ Krytyczne myślenie
GŁÓWNE CELE	☒ Identyfikacja różnych seksistowskich przekazów znalezionych w tekstach piosenek i przeredagowanie tekstu tak, aby opierał się on na wartościach równości i szacunku.
 OPIS ĆWICZENIA KROK PO KROKU	1) Aby przygotować się do tego ćwiczenia, należy przygotować piosenki, które lubią młodzi ludzie i wybrać te, które mają seksistowskie treści. 2) Rozpocznij sesję od zagrania części piosenek i zaprosz uczestników / uczestniczki, jeśli chcą, do tańca i poruszania się trochę (lepiej, jeśli muzyka jest energetyczna). 3) Następnie siadamy razem i wyświetlamy teksty piosenki i zaczynamy pytać uczestników, co myślą o tekście i jak się z nim czują. 4) Kiedy znajdą przykłady seksistowskiego języka, zapisz je na flipcharcie i spróbuj przeanalizować, jaki rodzaj przestępstwa jest za nim ukryty i jakie są jego konsekwencje dla osób, które go słuchają. Na koniec, poproś uczestników / uczestniczki, aby spróbowali / spróbowały zmienić treść piosenki, tak aby tekst był pełen szacunku i nikogo nie obrażał. 5) Następnie podziel grupę na małe grupy i daj każdej z nich wydrukowane teksty piosenek, które jej się podobają. W grupach uczestnicy / uczestniczki pracują nad swoją piosenką, zmieniając słowa lub frazy, które uważają za obraźliwe dla kobiet i zmieniają je tak, aby kobiety nie były traktowane w nich jako przedmioty. 6) Najlepszym sposobem zakończenia tej sesji jest zapewnienie grupom czasu na próbę piosenki (mogą być tak kreatywne, jak chcą) i zorganizowanie wieczoru karaoke, podczas którego grupy będą mogły wystąpić z nowymi wersjami piosenek.

“

MYŚLĘ, ŻE TEN OBÓZ JEST NIESAMOWITĄ SZANSĄ NA SAMOREALIZACJĘ, PONIEWAŻ POZWALA NAM DOSKONAŁIĆ UMIEJĘTNOŚCI SPOŁECZNE I DEMONSTROWAĆ NASZ TALENT.

W DRODZE

Rozdział 6

DZIAŁANIA I KAMPANIE PRZECIWKO PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCİĄ

SZKOŁA ŚREDNIA

DLACZEGO DZIAŁANIA PRZECIWKO PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ SĄ WAŻNE?

Przemoc uwarunkowana płcią to nie tylko koncepcja teoretyczna – to rzeczywistość dla miliardów ludzi na całym świecie, na każdym kontynencie i w każdym kraju. Ma ona istotne konsekwencje i szkodzi jednostkom, ograniczając ich prawo do życia, autonomię cielesną, zdrowie fizyczne i psychiczne, godność, rozwój osobisty i samorealizację. Jest ona osadzony w naszych społecznościach i rani je od wewnątrz. Stanowi jednocześnie naruszenie praw człowieka, którym należy się zająć, aby je powstrzymać. Dlatego też uczenie się o przemocy uwarunkowanej płcią jest uczeniem się na rzecz zmian. Nie robimy tego tylko po to, by przekazywać informacje, definicje i statystyki. Robimy to, ponieważ chcemy zakwestionować postawy, zachowania i normy, które prowadzą do i normalizują przemoc uwarunkowaną płcią; chcemy kształtować społeczeństwo, w którym nikt nie cierpi z powodu swojej płci.

Dlatego też oczekujemy, że edukacja przeciwko przemocy uwarunkowanej płcią nie ogranicza się do klasy szkolnej, ale ma szerszy wpływ. Zasadniczo edukacja przeciwko przemocy uwarunkowanej płcią jest edukacją w zakresie praw człowieka, koncentrującą się na konkretnym temacie. Jeżeli przyjrzymy się jednemu z najważniejszych zasobów edukacyjnych w dziedzinie edukacji w zakresie praw człowieka – podręcznikowi KOMPAS do edukacji o prawach człowieka z udziałem młodych ludzi, opracowanemu przez Radę Europy – zobaczymy, że działanie zawsze zajmuje ważne miejsc w podejściach edukacyjnych związanych z edukacją o prawach człowieka. W „Kompasie” znajduje się cały rozdział poświęcony planowaniu działań. Powinniśmy więc skorzystać z okazji, aby zaplanować nasze procesy edukacyjne w taki sposób, aby zachęcały do działania, nawet jeśli jest to działanie niewielkie.

Działanie niekoniecznie oznacza wychodzenie na ulice i obalenie patriarchy, chociaż zdecydowanie potrzebujemy więcej ludzi maszerujących w demonstracjach. Działania mogą przybierać różne formy, zarówno na poziomie osobistym, jak i zbiorowym. Nie musi to być akcja polityczna na dużą skalę, może to być wspieranie przyjaciela, który cierpi z powodu przemocy uwarunkowanej płcią lub dzielenie się własnymi doświadczeniami – publicznie lub z przyjaciółmi. Osobiste jest również polityczne i te działania, jakkolwiek małe mogą się wydawać, są w rzeczywistości tym, co tworzy infrastrukturę społeczną do zmian na dużą skalę.

CZYM JEST DZIAŁANIE PRZECIWKO PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ?

Jak już wspomniano, oczekujemy, że uczenie się o przemocy uwarunkowanej płcią doprowadzi do zmian, które przyczynią się do położenia kresu tej formie przemocy. Zmiana postaw jest ważna, ale chcemy też zmienić zachowanie – np. zaczynamy robić coś, czego wcześniej nie robiliśmy – albo dlatego, że nie zdawaliśmy sobie sprawy, albo brakowało nam wiedzy, jak to zrobić, albo też brakowało nam odwagi, by to zrobić. Aby zbyt nie komplikować spraw, mówimy tu o działaniach przeciwko przemocy uwarunkowanej płcią na dwa główne

sposoby: **reakcja na jakieś działanie i działanie na rzecz czegoś (kampania)**. W tym podrozdziale przyjrzymy się pierwszemu z nich.

Reakcja odnosi się do działań na poziomie osobistym, które podejmujemy w naszym codziennym życiu, kiedy cierpimy, jesteśmy świadkami lub słyszymy o przemocy uwarunkowanej płcią. W tym przypadku nasza reakcja może do słownie uratować życie. Oto kilka przykładów:

- 1) Podejrzewasz, że Twój bliski przyjaciel / bliska przyjaciółka doznaje przemocy fizycznej w domu.** Co robisz? Jak możesz wspierać tę osobę?
- 2) Jesteś świadkiem niewłaściwego zachowania szefa (mężczyzny) wobec koleżanki.** Co robisz? Jak możesz wspierać tę osobę?
- 3) Twoja przyjaciółka unika Ciebie i innych starych przyjaciół na prośbę swojego partnera, czemu towarzyszą inne istotne zmiany w jej stylu życia.**

Co robisz? Jak możesz wspierać tę osobę?

Każdy przypadek jest oczywiście bardzo specyficzny i zazwyczaj wymaga bardzo specyficznego podejścia. Dlatego też nie ma żadnych złotych reguł, które pasowałyby do każdej sytuacji, ale są pewne podstawowe zasady, których trzeba przestrzegać.

JEŚLI JESTEŚ ŚWIADKIEM PRZEMOCY FIZYCZNEJ, ZGŁOŚ TO NATYCHMIAST!

Jeżeli chodzi o bezpieczeństwo fizyczne, zasada jest bardzo prosta – przemoc należy natychmiast zgłosić. W innych przypadkach mogą istnieć pewne szare strefy i wątpliwości co do sposobu interweniowania, ale bezpieczeństwo fizyczne i zdrowie nie należą do nich. Jeśli przemoc fizyczna ma miejsce na ulicy lub w miejscu zamieszkania (np. u sąsiadów), należy wezwać policję i zgłosić ten fakt. Jeśli jest to na przykład miejsce pracy, instytucja edukacyjna lub centrum handlowe, możesz zwrócić się do kierownika, pracowników ochrony lub przełożonego, ponieważ będą oni w stanie szybciej reagować. W tym momencie główną troską jest jak najszybsze przerwanie przemocy i ograniczenie szkód. Jeśli możesz, zrób zdjęcia lub nagraj wideo, aby mieć dowody. Kiedy przemoc zostanie przerwana, nadal możesz pomóc, wspierając ofiarę: zapytaj ją, jak się czuje, czy czegoś potrzebuje i daj jej znać, że jesteś u jej boku i jesteś gotów / gotowa jej pomóc.

KIEDY WIESZ, ŻE PRZYJACIEL / PRZYJACIÓŁKA LUB CZŁONEK RODZINY CIERPI Z POWODU ZNĘCANIA SIĘ

Kiedy wiesz na pewno, że twój przyjaciel / twoja przyjaciółka lub członek rodziny cierpi z powodu znęcania się, i ci o ty powiedział /powiedziała, możesz go / ją wesprzeć i wzmocnić ich pozycję. Należy powstrzymać się od mówienia im, co mają robić (np. unikać słów „musisz opuścić ten związek”), ponieważ mogą czuć się ponownie wykorzystywani. Zamiast tego, możesz okazać im swoje zaufanie i zaoferować wsparcie emocjonalne. Należy zawsze brać pod uwagę, że odejście nie jest takie łatwe, jak się wydaje, i może być trudniejsze z powodu emocjonalnej lub finansowej zależności, obniżonej samooceny i zmniejszonej autonomii, uczuć itp. Jeśli chodzi o zgłaszanie się do organów ścigania, nie powinna to być twoja decyzja, ale decyzja ofiary: jeśli zgłosisz się w ich imieniu i bez ich zgody (np. dlatego, że nie są one gotowe na ten krok), mogą one zaprzeczyć wszelkim zarzutom i mogą uciec z powodu dalszych nadużyć. To bardzo dobrze, jeśli można wspierać osoby w uświadamianiu sobie, że nadużycia nie są normalne, chociaż są bardzo powszechne, oraz że istnieją zasoby i sposoby uzyskania pomocy. Jeśli wydaje ci się, że osoby te potrzebują profesjonalnej pomocy, należy udostępnić im numer infolinii dla ofiar przemocy lub nadużyć związanych z płcią

i poprosić o zapamiętanie tego numeru (lub zapisanie w telefonie pod określoną nazwą). Zaproponuj bycie u ich boku, jeśli zdecydują się szukać pomocy. Należy mieć świadomość, że komunikacja online z tą osobą może być śledzona przez jej sprawcę, w zależności od nadużycia i kontroli, jaką sprawca sprawuje nad ofiarą w tym konkretnym przypadku.

KIEDY DZIECKO / MŁODY CZŁOWIEK, Z KTÓRYM PRACUJEMY ZGŁASZA, ŻE CIERPI Z POWODU PRZEMOCY

Gdy zajmujemy się tematem przemocy uwarunkowanej płcią w stosunku do dzieci i młodzieży, istnieje szansa, że ktoś z grupy doświadcza tego rodzaju przemocy w domu, w związkach lub w środowisku szkolnym. Powinniśmy wziąć pod uwagę, że planując nasze działania edukacyjne, należy zawsze brać pod uwagę fakt, że ofiara przemocy może być obecna. Powinniśmy również rozważyć możliwość ponownego traumatyzowania i wiktymizacji. Kiedy zauważymy, że temat naprawdę dotyczy kogoś, zazwyczaj rozmawiamy o tym z tą osobą na osobności i pytamy, czy jest coś, czym chciałby / chciałyby się z nami podzielić lub potrzebuje innego rodzaju wsparcia. Jeśli podejrzewamy, że dziecko jest wykorzystywane w domu, powinniśmy skonsultować się z psychologiem szkolnym i dyrektorem szkoły. W przypadku wykorzystania dzieci należy o tym fakcie zawiadomić organy ścigania. Należy pamiętać, że w niektórych krajach i w niektórych szkołach mogą istnieć procedury interwencyjne, których należy ściśle przestrzegać. W każdym przypadku, podejrzenie, że dziecko cierpi z powodu znęcania się, musi być zawsze brane pod uwagę i zbadane. W większości krajów istnieją wyspecjalizowane numery interwencyjne dla dzieci i musimy je znać oraz informować o nich podczas naszych działań.

Innym ważnym aspektem, który należy wziąć pod uwagę, gdy próbujemy interweniować w przypadku nadużyć, jest to, że nasza pomoc może zostać odrzucona. Nie powinno to nas zniechęcić i zdecydowanie nie powinniśmy brać tego do siebie. Normalizacja i usprawiedliwianie nadużyć oraz ograniczanie kontaktów ofiar jest częścią strategii, z których często korzystają osoby dopuszczające się nadużyć i zazwyczaj odnoszą one duże sukcesy. Powinniśmy wyraźnie zrozumieć, że jeśli ktoś mówi, że nie chce naszej pomocy, nie oznacza to, że jej nie potrzebuje. Oznacza to, że musimy znaleźć lepszy sposób, aby pomoc taką zaoferować. Nie powinniśmy też zbyt szybko się poddawać. W trakcie tego procesu powinniśmy zawsze mieć na uwadze trudną sytuację, w jakiej dane osoby się znajdują.

JAK ZAPLANOWAĆ I PRZEPROWADZIĆ KAMPANIĘ PRZECIWKO PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ?

Przyjrzelśmy się temu, jak możemy reagować, gdy w naszym bezpośrednim otoczeniu dochodzi do przemocy uwarunkowanej płcią. Ale możemy również zrobić więcej – możemy być proaktywni i próbować pracować nad zapobieganiem poprzez podnoszenie świadomości, edukowanie i wprowadzanie zmian.

Kampania przeciwko przemocy uwarunkowanej płcią to zbiór działań, które niosą wspólny przekaz i dążą do tego, aby nasza grupa docelowa przeszła ze stanu A do stanu B. Stan A to obecna sytuacja pod względem wiedzy, zrozumienia, dominujących postaw; stan B to sytuacja pożądana, miejsce, do którego chcielibyśmy zabrać naszą grupę docelową. To, jak to wygląda w praktyce, zależy od najbliższego otoczenia i kontekstu lokalnego.

Oto kilka klasycznych przykładów narzędzi kampanii przeciwko przemocy uwarunkowanej płcią:

INTERWENCJE ULICZNE, FLASHMOBY, MARSZE ITP.

Przez wiele dziesięcioleci organizowane były marsze, protesty i manifestacje na rzecz praw kobiet, walki z przemocą uwarunkowaną płcią oraz walki z nierównościami i niesprawiedliwością na całym świecie. W ostatnich latach byliśmy / byłyśmy świadkami na przykład bardzo dużych marszów i strajków kobiet w Międzynarodowym Dniu Kobiet (8 marca) oraz w Międzynarodowym Dniu Eliminacji Przemocy wobec Kobiet (25 listopada), które odbywają się jednocześnie w wielu częściach świata. Protesty na dużą skalę dotyczą również konkretnych obszarów polityki, takich jak Czarny Protest w Polsce w 2016 roku, przeciwko bardziej restrykcyjnej polityce aborcyjnej, marsz kobiet na Waszyngton w 2017 roku czy protesty w Argentynie na rzecz zniesienia zakazu aborcji w 2018 roku. Partnerzy projektu New Generation są zaangażowani w takie wydarzenia. Ponadto, Cazalla Intercultural w Hiszpanii zorganizowała publiczną imprezę tańczącą na ulicach miasta z przestaniem równości płci.

KAMPANIE KWESTIONUJĄCE OPRESYJNE STEREOTYPY PŁCIOWE

Walka z opresyjnymi stereotypami dotyczącymi płci jest ważnym elementem zapobiegania przemocy uwarunkowanej płcią. W tym przypadku stan A to zrozumienie, że kobiety mają tradycyjne role płci, od których nie powinny odchodzić: np. kobiety powinny pozostać w domu i zajmować się dziećmi; kobiety nie mogą być dobrymi naukowcami; kobiety nie są dobrymi politykami. Aby temu zaradzić, można zastosować różne strategie komunikacyjne. Bardzo często wykorzystujemy historie kobiet, które odniosły sukces, które przezwyciężyły stereotypy związane z płcią i udowodniły, że są równie skuteczne jak mężczyźni i wniosły ogromny wkład w swoje dziedziny.

W ramach projektu New Generation partnerzy wyprodukowali również kalendarze, uznając wybitne kobiety w historii i teraźniejszości naszych społeczeństw. Kalendarze były dystrybuowane w szkołach i społecznościach lokalnych:

ILUSTRADO POR: Sarita bi (@saritainpossible)

Z kalendarzy Cazalla Intercultural, Hiszpania

РЕАГИРАЙ

МЛАДЕЖКИЯТ ОТГОВОР СРЕЩУ НАСИЛИЕТО, ОСНОВАНО НА ПОЛА

Манал Ал-Шариф (Manal Al-Sharif) е активистка от Саудитска арабия за правото на жените там да шофират. Арестувана заради това, че публикува видео, в което шофира, в Youtube и Facebook. Забраната на жените да шофират е отменена през юни 2018 година.

Хелън Келър (Helen Keller) е родена на 27 юни 1880 и е американска авторка и политическа активистка. Тя е първият глух и слеп човек, получил бакалавърска степен. Води кампании срещу войната и се бори за каузи като правото на жените да гласуват, правата на работниците и др.

ПРО ЕВРОПЕЙСКА МРЕЖА
info@proeuropean.net
www.proeuropean.net

ЮНИ 2019

П	В	С	Ч	П	С	Н
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

PRO EUROPEAN
NETWORK

Z kalendarzy sieci Pro European Network, Bułgaria

РЕАГИРАЙ

МЛАДЕЖКИЯТ ОТГОВОР СРЕЩУ НАСИЛИЕТО, ОСНОВАНО НА ПОЛА

Малала Юсафзай (Malala Yousafzai)

е родена на 12 юли 1997 година в Мингора, Пакистан. Тя става известна с публикациите си в защита на възможностите за образование на момичетата. На 9 октомври 2012 година талибани правят опит да я убият и я прострелват в главата. През 2014 година става най-младият носител на Нобелова награда за мир.

ЮЛИ

2019

П	В	С	Ч	П	С	Н
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Фрида Кало (Frida Kahlo) е мексиканска художничка, известна с непокорния си дух и неконвенционалния си стил. Родена на 6 юли 1907 година, болести и катастрофа я приковават на легло в продължение на дълги периоди от време. Въпреки това, тя е активна в сферата на изкуството и политиката.

ПРО ЕВРОПЕЙСКА МРЕЖА
info@proeuropean.net
www.proeuropean.net

Z kalendarzy sieci Pro European Network, Bułgaria

STYCZEŃ January 2019

1	31	1	2	3	4	5	6
2	7	8	9	10	11	12	13
3	14	15	16	17	18	19	20
4	21	22	23	24	25	26	27
5	28	29	30	31	1	2	3

KAŻDE CIAŁO JEST INNE WSZYSTKIE CIAŁA SĄ OK

Z kalendarzy Stowarzyszenia na rzecz Dzieci i Młodzieży CHANCE, Polska

Z kalendarzy Stowarzyszenia na rzecz Dzieci i Młodzieży CHANCE, Polska

KAMPAKIE PRZECIWKO PRZEMOCY DOMOWEJ

Jednym z problemów związanych z przemocą uwarunkowaną płcią jest to, że ofiary czują, że nie mają siły do zmiany, ponieważ przemoc taka jest znormalizowana. Dlatego też kluczowe znaczenie mają kampanie przełamujące normalizację różnych form nadużyć. Jest to droga, którą musimy obrać od stanu A (nadużycie jest normalne) do stanu B (nadużycie nie jest normalne i nie ma czegoś takiego jak „małe nadużycie”). Należy zauważyć, że takie kampanie zazwyczaj podnoszą również świadomość na temat istniejących usług wsparcia, takich jak numery interwencyjne dla ofiar przemocy uwarunkowanej płcią lub przemocy domowej. Za każdym razem, gdy planujemy taką kampanię, powinniśmy być świadomi istnienia takich numerów interwencyjnych w naszych krajach lub regionach i zawsze promować je wśród młodych ludzi, z którymi pracujemy.

UŻYWANIE FILMÓW WIDEO

Filmy wideo są potężnym narzędziem w dzisiejszej rzeczywistości mediów społecznościowych i mogą być wykorzystywane do przekazywania naszych przekazów oraz podnoszenia świadomości i kwestionowania postaw związanych z przemocą uwarunkowaną płcią. Doskonałym przykładem jest popularne w mediach społecznościowych animowane wideo, które porównuje uprawianiem seksu do picia herbaty, aby wyjaśnić pojęcie zgody na seks.

Młodzi ludzie, z którymi pracujemy, bardzo dobrze sobie radzą w tworzeniu filmów. Stworzenie filmu wideo może być dla nich doskonałym pomysłem na przekazanie swojego przesłania. Na przykład, w ramach projektu New Generation, pracowaliśmy z młodzieżą nad stworzeniem filmów Teens React, podczas których młodzi oglądają materiały wideo związane z tematyką stereotypów dotyczących płci i przemocy uwarunkowanej płcią oraz komentują je.

Filmy wideo Teens React na temat równości płci i przemocy uwarunkowanej płcią z Bułgarii, Hiszpanii i Polski można obejrzeć na kanale Youtube.

Reagowanie przez nastolatki na filmy wideo na temat przemocy uwarunkowanej płcią w Bułgarii

UMOŻLIWIENIE MŁODYM LUDZIOM TWORZENIA WŁASNYCH TREŚCI.

Z naszego doświadczenia wynika, że młodzi ludzie najlepiej wiedzą, jak rozmawiać z innymi młodymi ludźmi. Dlatego też zdecydowanie zalecamy, aby byli oni w pełni zaangażowani we wszystkie etapy planowania kampanii przeciwko przemocy uwarunkowanej płcią, skierowanej do innych młodych ludzi. Oto kilka przykładów:

- ☑ W Hiszpanii uczestnicy obozów letnich New Generation wymyślili hasła i projekty pocztówek, które następnie zostały opublikowane i rozpowszechnione wśród innych młodych ludzi;
- ☑ w Bułgarii studenci z całego kraju zostali zaproszeni do nadsyłania zdjęć przedstawiających reakcję na przemoc uwarunkowaną płcią. Zdjęcia zostały następnie połączone na wystawę, która została zaprezentowana w kilku szkołach. Kolejna część wystawy przedstawia portrety młodych ludzi i ich przesłania przeciwko przemocy uwarunkowanej płcią. Zostały one wyprodukowane w ramach obozów letnich w ramach projektu New Generation.
- ☑ Również w Bułgarii zespół uczniów / uczennic w pełni samodzielnie opracował scenariusz filmu krótkometrażowego, nagrał go, zmontował i wydał. Film, zatytułowany «Chain Reaction», pokazuje, jak przemoc wywołuje więcej przemocy i jak pojedynczy przypadek przemocy uwarunkowanej płcią rozpoczyna reakcję łańcuchową, która ma większy wpływ niż pierwotny przypadek. Uczniowie pracowali sami i byli wspierani tylko sprzętem wideo.

Otwarcie wystawy ze zdjęciami młodych ludzi w Bułgarii

KORZYSTANIE Z APLIKACJI NEW GENERATION

W ramach projektu New Generation stworzyliśmy aplikację mobilną jako narzędzie wspierające młodych ludzi w pogłębianiu ich zrozumienia zagadnień związanych z płcią, równością płci i przemocą uwarunkowaną płcią. Aplikacja składa się z 30 wyzwań – użytkownik jest zachęcany do odkrywania, stawiania czoła wyzwaniom i dzielenia się swoimi spostrzeżeniami. Aplikacja jest dostępna w języku angielskim, hiszpańskim, polskim i bułgarskim i jest dostępna dla systemów iOS i Android.

Podsumowując te przykłady i dodając inne pomysły, oto przykładowa lista możliwych działań, w których możemy wesprzeć młodych ludzi, aby byli w stanie zastosować w działaniu wyniki procesu uczenia się o przemocy uwarunkowanej płcią:

- ☒ podpisanie petycji
- ☒ przygotowanie plakatu z informacjami, komunikatami, informacjami, materiałami, itp.
- ☒ utworzenie grupy wsparcia
- ☒ przyłączenie się do marszu/protestu lub zorganizowanie go
- ☒ stworzenie filmu wideo
- ☒ organizacja wystawy
- ☒ zorganizowanie pokazu filmowego (na ten temat; lub filmów z udziałem kobiet w roli głównej lub filmów wyreżyserowanych przez kobiety)
- ☒ dzielenie się doświadczeniami przemocy uwarunkowanej płcią w mediach, mediach społecznościowych lub wśród przyjaciół (#MeToo)
- ☒ udostępnianie treści w mediach społecznościowych
- ☒ rozmawianie z przyjaciółmi na ten temat.

CO ROBIĆ A CZEGO NIE ROBIĆ

Trzeba zachować ostrożność w kształtowaniu przekazów kampanii dotyczących przemocy uwarunkowanej płcią. Jest kilka rzeczy, które szczególnie musimy wziąć pod uwagę:

- ☑ Trzeba uważać, aby nie wzmacniać szkodliwych stereotypów związanych z płcią poprzez nasze przesłania i materiały wizualne;
- ☑ Nie wolno w naszych kampaniach traumatyzować osób, które doświadczyły przemocy;
- ☑ Nie należy wzmacniać przesłania, że przemoc uwarunkowana płcią jest tylko przemocą fizyczną;
- ☑ Nie wolno obwiniać osób, które doświadczyły przemocy;
- ☑ Należy uważać, aby nie traktować pewnych grup etnicznych i społecznych jako jedynych grup, w których występuje przemoc uwarunkowana płcią.

Aby to wszystko osiągnąć, trzeba zaangażować ludzi o różnym doświadczeniu i pochodzeniu w kształtowanie lub testowanie naszych przekazów i ogólnej komunikacji. Na przykład, w ramach projektu New Generation każdy z partnerów projektu współpracował ze stałym komitetem doradczym, który dokonał przeglądu całej komunikacji w ramach projektu, a w szczególności kampanii.

Z drugiej strony, niektóre kampanie mogą być bardziej radykalne niż inne w swoich przesłaniach i pomysłach. Jest to w porządku, ale musimy również wziąć pod uwagę kontekst lokalny i potencjalne reakcje, z którymi mogą się zetknąć nasze kampanie. Jest to szczególnie delikatne, gdy chodzi o pracę ze szkołami. Z tego powodu wszelkie działania w ramach kampanii i komunikaty powinny być skonsultowane z władzami szkolnymi.

MUSIMY CO ROKU ORGANIZOWAĆ OBOZY I MUSIMY DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ NA TEMAT PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ. NIKT NAM O TYM NIE POWIEDZIAŁ W SZKOLE I DLATEGO WIELE ZACHOWAŃ UWAŻAMY ZA NORMALNE, CHOĆ SĄ ONE PRZYKŁADAMI PRZEMOCY UWARUNKOWANEJ PŁCIĄ.

PRZYKŁAD

TYTUŁĆWICZENIA	PRZYGOTOWANIE FILMÓW TEENS REACT.
TEMATY	☒ Przemoc uwarunkowana płcią ☒ Środki masowego przekazu ☒ Kampania
CELE GŁÓWNE	☒ Krytyczny przegląd treści medialnych w odniesieniu do stereotypów związanych z płcią i przemocy uwarunkowanej płcią; ☒ Przekazywanie komunikatów młodych ludzi przeciwko przemocy uwarunkowanej płcią.
OPIS ĆWICZENIA KROK PO KROKU	1) Wybierz osoby dla swoich filmów i upewnij się, że wyraziły one pisemną zgodę na nagranie i publiczne udostępnienie filmu. W przypadku młodzieży poniżej 18 roku życia taką samą pisemną zgodę powinien wyrazić rodzic lub opiekun prawny. 2) Wybrać film, na który będą reagować młodzi ludzie. Upewnij się, że treść filmu jest odpowiednia dla grupy wiekowej młodych ludzi, z którymi pracujesz. 3) Przygotuj uczestników / uczestniczki, informując ich / je, jak będzie wyglądać nagranie. Pokaż im przykłady innych filmów wideo Teens React. Zachęcaj ich do dyskusji na temat treści, kiedy je oglądają. Aby zapewnić autentyczność reakcji, nie mów im, na jaki film zareagują. 4) Upewnij się, że jesteś dobrze przygotowany do procesu nagrywania i masz odpowiedni sprzęt. Weź pod uwagę światło i dźwięk. 5) Zorganizuj profesjonalną edycję wideo. Bądź świadomy, że edycja wymaga czasu. 6) Zaplanuj dobrą strategię rozpowszechniania filmów.

ZASOBY

Edukacja młodzieży w zakresie przeciwdziałania przemocy uwarunkowanej płcią: New Generation Massive Online Open Course <https://youth-mooc.eu/> (po angielsku)

- ☐ Gender Matters – Manual on gender-based violence affecting young people, Rada Europy <http://www.eycb.coe.int/gendermatters/> (wersja poprawiona i zaktualizowana wkrótce)
- ☐ HEARTBEAT – Relacje bez przemocy: Zapobieganie przemocy w związkach nastoletnich: Podręcznik edukacyjny dla szkół i innych środowisk młodzieżowych, DER PARITÄTISCH i partnerów.
- ☐ KOMPAS – Podręcznik do edukacji o prawach człowieka w pracy z młodzieżą <https://szansa.glogow.pl/wp-content/uploads/2018/04/KOMPASPL.pdf>
- ☐ Różne materiały na temat przemocy uwarunkowanej płcią i płcią w pracy z młodzieżą:
https://www.coe.int/en/web/european-youth-foundation/publications#portlet_56_INSTANCE_P4jBeoGaBL6H
- ☐ ZAKŁADKI: Przeciwdziałanie mowie nienawiści w sieci poprzez edukację o prawach człowieka (2014 r.):
http://www.ngofund.org.pl/wp-content/uploads/2015/04/Zakladki_podrecznik-przeciwko-mowie-nienawisci.pdf
- ☐ Filmy wideo TEENS REACT z New Generation:

HISZPANIA:

- <https://www.youtube.com/watch?v=Vg4hTyCXufM>
- <https://youtu.be/T6H19qBER2g>
- <https://www.youtube.com/watch?v=-cuX2QWlUqY=6os>
- <https://youtu.be/UbgQSLolEcY>
- <https://youtu.be/IIJVC3Bgiss>

POLSKA:

- <https://szansa.glogow.pl/newgeneration/teen-react-video/>

BULGARIA:

- <https://www.youtube.com/watch?v=SyN8VEz1mGo>
- <https://www.youtube.com/watch?v=sj1vjgNsomY>
- <https://www.youtube.com/watch?v=juzlFI7Z64o>
- <https://www.youtube.com/watch?v=Wco1c-rhdbE>
- <https://www.youtube.com/watch?v=g6XrNCAIHtO>

Publikacja powstała w ramach projektu New Generation

© Cazalla Intercultural 2019
© Stowarzyszenie dla Dzieci i Młodzieży SZANSA 2019
© Pro European Network 2019

NOTATKI:

NOTATKI:

KONIEC

